

ЙЕЖИ ЕДИГЕЙ СМЪРТТА ДЕБНЕ ПОД ПРОЗОРЕЦА

Превод от полски: Лина Василева, 1989

chitanka.info

I.

ПРЕЗ НОЕМВРИ

Призори спря да вали. Ала тежките оловни облаци, набъбнали от дъжд или може би дори от сняг, се носеха стремглаво по ниското небе. Сякаш досами върховете на високите тополи край гробищната ограда.

Колегите и приятелите на покойния носеха ковчега още от дома му. Сред тях имаше и жители на Подлешна, които познаваха старши сержант от Гражданската милиция Владислав Квасковяк и сигурно често го бяха молили за помощ и закрила. На всеки петдесетина метра хората при ковчега се сменяха и не се свършваха желаещите да отдадат тази тъжна, последна почит към началника на милиционерския участък във варшавското предградие Подлешна.

След ковчега крачеха три малки деца — двамата синове и дъщерята на покойния. Началникът на Околийското управление на Гражданската милиция в Рушков водеше под ръка съпругата му, чието лице беше скрито под голям черен воал. Светлокосият, леко накуцващ с десния крак младеж от другата страна на вдовицата беше братът на починалия, Януш Квасковяк. Прославен местен футболист. Накуцваше, защото преди две седмици на мача с „Ураган“ от Воломин се беше контузил.

В траурната процесия вървяха най-малко триста души. Като за Подлешна доста. Всеки десети жител на селището беше на гробището, макар церемонията да беше предобед в обикновен работен ден. Но Владислав Квасковяк беше популярен и обичан в Подлешна. А освен това погребението на жертва на убийство винаги е сензация и привлича тълпа зяпачи, още повече, когато тази жертва е началникът на милиционерския участък. Впрочем и в Подлешна, както и в цяла Полша, зяпачи никога не липсват. Дори пред лицето на чуждата трагедия.

Ковчегът мина през гробищната порта. Още няколко десетки метра, и тъжната процесия спря до току-що изкопан гроб. От името на колегите с починалия се сбогува заместник-началникът на

Воеводското управление на милицията полковник Неголевски. Той говори за заслугите на покойника, за неговата борба с престъпността, борба, за която старши сержантът заплати със собствения си живот. Полковникът подчерта, че и това престъпление няма да остане безнаказано. Престъпникът ще бъде заловен и ще си получи заслуженото.

След него говориха: от името на Народния съвет неговият председател Адам Рембовски и от името на Дружеството на приятелите на Подлешна доктор Зигмунт Воркуцки.

После настъпи тишина. Чувахе се само глухият тропот на хвърляните върху ковчега буци пръст. Гробарите запълниха гроба и оформиха жълтеникава могилка, която изчезна под венците и букетите цветя. Към вдовицата пристъпваха познати и непознати. Изричаха стандартните думи на съболезнования, целуваха ръката ѝ и поотделно или на групички напускаха гробището.

Малко настрана, закрит от кръстовете и паметниците, стоеше мъж в тъмносиво палто. Висок, с прошарени коси и набраздено от бръчки лице. На пръв поглед можеха да му се дадат шейсет и пет, че и повече. А той едва преди четири години беше прехвърлил петдесетте. Чак когато непознатият направи няколко крачки, за да види по-добре хората, струпали се в полукръг около поставения върху купчината пръст ковчег, някой би забелязал, че движенията му са леки и енергични, с характерния за силните и спортуващи хора маниер.

Почти никой от събралите се на гробището, освен няколко сътрудници на милицията, не познаваше този участник в тъжната церемония. Той единствен не се приближи до изровения гроб и не хвърли символичните бучки пръст върху ковчега. Затова пък с интерес наблюдаваше всички присъстващи. Можеше да се предположи, че е дошъл тук не за да почете покойника, а от любопитство да види кой ще дойде да се прости с началника на милиционерския участък. Вглеждаше се във всяко лице, като че искаше да го запомни.

В един миг, при звука на падащата върху ковчега пръст, непознатият изкриви лице в странна усмивка и изрече дали на себе си, дали на застаналия до него младеж:

— Може би и убиецът е на гробището и също е хвърлил шепа пръст на гроба на жертвата си?

— Може и да е хвърлил, но камък — отвърна младежът.

— Камък ли? Защо камък?

— Вие не знаете ли? — учуди се попитаният. — Още от средновековието има една легенда, че приятелите и благородноположените към покойника хора хвърлят върху ковчегата му пръст, а враговете му слагат на гроба камъни.

— Да, вярно — малко разсеяно потвърди непознатият.

— Този обичай обаче се среща само у славяните. — Младежът явно искаше да демонстрира ерудицията си. — Например у персите и до днес се е запазил обичаят задължително да се слага камък на всеки гроб, край който минаваш, та дори ако е крайпътен. Обяснява се с това, че там гробовете трябва да се затрупват с камъни, за да се попречи на чакалите да изровят тялото.

Непознатият не отговори. Младежът поизчака, а като разбра, че събеседникът му няма желание да продължи разговора, също се доближи до гроба и хвърли върху ковчегата шепка пръст. После тръгна заедно с другите към портата на гробището.

Лека-полека тълпата се разпръсна. Накрая дори семейството и най-близките колеги на починалия се насочиха към изхода. На гробището останаха само гробът и непознатият мъж. Той се приближи бавно към могилката, покрита с цветя, и дълго се вглежда в нея, сякаш очакваше мъртвият да му посочи убиеца.

Ала на гробището цареше тишина. Мъртвият беше вече извън обсега на хорската власт. Майор Бронислав Неваровни, от днес новият началник на милиционерския участък в Подлешна, знаеше, че никой няма да отговори на въпросите му. Той трябваше сам да разреши загадката.

Ще успее ли?

Времето, когато майор Неваровни беше обсипан със слава и почести, когато беше страшилище за престъпниците и му поверяваха най-трудните случаи, отмина преди петнадесетина години. Една, втора, трета грешка... А може би дори не грешка, а просто обикновен лош късмет? Един или два неразкрити случая, които сетне друг разплиташе... И то съвсем не защото при разследването Неваровни беше пропуснал нещо. Беше разполагал с прекалено малко данни, за да може да разреши загадката. Неговият приемник използваше не само постигнатото от предшественика си, но и новите обстоятелства, които

биваха разкривани междуременно. Разбира се, цялата заслуга се приписваше нему.

Освен това се промениха и условията на работа, и методите на действие на следствените органи. Когато през 1945 година Бронислав Неваровни беше изпратен направо от партизанския отряд в организиращите се тъкмо тогава в Радом органи на милицията, се работеше другояче. Никой не беше и чувал за инфрачервени лъчи и другите всевъзможни методи, нито за „умните“ машини и апарати на Кабинета по криминалистика. Достатъчни бяха собствената интуиция, наблюдателността и преди всичко собствената смелост, която често стигаше до дързост.

Времената се промениха, епохата на „геройството“ отмина безвъзвратно. Никога недопускащият грешки компютър или друг апарат зае мястото на „гениалните“ детективи. В борбата с престъпността индивидуалните постижения бяха заменени с колективната работа на специализираните групи от способни хора с дипломи от ВУЗ в джоба, а често и с научни титли.

Бронислав Неваровни не можеше и не искаше да разбере това. Когато водеше разследване, той вярваше повече в своя безпогрешен инстинкт и в късмета си, отколкото във всички модерни, „пет пари неструващи нововъведения“. Никой не отричаше заслугите на майор Неваровни и не омаловажаваше някогашните му успехи. Но постепенно започнаха да го отстраняват от по-сложните случаи и да му възлагат административна работа. Този период съвпадна със семейните му неприятности и продължителното боледуване — последица от двете години живот на партизанин и получената по-късно тежка контузия при престрелката с един бандит.

Трудно е дори да се каже дали майор Неваровни беше „изманевриран“ от следствената работа, или сам стана причина да се стигне дотам. Но едно беше сигурно — в съвместния живот с другите хора той не беше нито дипломат, нито бе имал някога гъвкав гръбнак.

Друг на негово място отдавна да са го пенсионирали или преместили на работа извън апарата на милицията. Но при Неваровни въпросът беше значително по-сложен. За пенсия не щеше и да чуе. А как да му намерят друга работа? На човека, който веднага след завършването на гимназия през 1939 година беше облякъл униформата и не я беше свалил повече от тридесет години? Най-напред казармата,

после войната и бягството от лагера, партизанският отряд в горите край Радом и сетне годините в Гражданската милиция.

Не, нито началникът на Воеводското управление, колега и приятел на Неваровни от ония години, нито „шефовете“ от Главното управление биха предложили такова нещо. Те знаеха, че Неваровни не може да работи другаде, а излизането му в пенсия би означавало край за него. Трябваше да се намери някакъв друг изход.

Намериха го. В управлението имаше група, занимаваща се със статистика. Ръководеше я жена, поручик по чин, на която бяха подчинени две чиновнички и един капрал. От тази група заделиха „самостоятелен сектор“ за изследване на хулиганските прояви във воеводството. Самостоятелен, тъй като майорът не може да бъде служебно подчинен на поручика. Поставиха в стаята още едно бюро и заковаха на вратата още една табелка.

Неваровни смяташе, че този фиктивен сектор е създаден само за да го изместят на страничен коловоз. Затова стана още по-мрачен, още по-нервен и още по-необщителен с колегите и приятелите си. Сутрин идваше в управлението, мълчаливо закачваше в гардероба палтото си и като измърморваше нещо за поздрав, седнаше на бюрото си. По цял ден сгъваше и разгъваше книгата, изпратени му от различните отдели. Прекрасно разбираше, че тази работа може да се върши от милиционер без нито една нашивка на пагона.

В края на работния ден майорът заключваше чекмеджето, вземаше палтото си и напускаше управлението, без да се сбогува. От много години никой не го беше виждал на събрания или в офицерския клуб, макар някога да беше веселяк и компаньон. Връщаше се направо в гарсоньерата си на улица Рашинска и си приготвяше нещичко за обяд. После отиваше на самотна разходка.

Някогашните приятели на Неваровни често се опитваха да му подмятат, че е станал чудак, че е крайно време да промени и начина си на живот, и поведението си. По-енергичните се мъчеха „насила“ да го привлекат в дома си по случай някой празник или имен ден. Ако успееха, горчиво съжаляваха след това. С мрачната физиономия и с мълчанието си майорът успяваше да охлади и най-развеселената компания.

Така вървяха нещата до вчера. Чак до момента, когато телефонът иззвъня, а майорът чу в слушалката гласа на госпожица Криша,

секретарката на началника на Воеводското управление:

— Другарят полковник ви моли, другарю майор, да дойдете при него по много важен и срочен въпрос.

II. ЗАЩО Е ЗАГИНАЛ ТОЗИ ЧОВЕК?

Бронислав Неваровни изслуша нареждането, предадено му от секретарката, остави слушалката, стана и каза на колежката си, която водеше статистиката:

— Отивам при Стария. Не знам кога ще се върна.

Тя прие думите му с недоверие. Беше свикнала вече, че съседът ѝ по цял ден седи като вкаменен на бюрото си, никой не му се обажда и той не контактува с никого. Беше прекарал в тази стая три години, може би и повече, и нито веднъж началниците не бяха проявили интерес нито към работата му, нито към него самия. А сега — вика го самият полковник!

Криша подари на майора усмивката, предназначена само за онези, които ѝ се харесват или са в добри отношения с шефа ѝ, и каза:

— Другарят полковник ви очаква.

Неваровни тръгна към облицованата със звукоизолиращ материал врата, а секретарката успя да му подхвърли предупреждението:

— Днес не е в особено добро настроение.

Но полковникът посрещна своя подчинен изключително сърдечно.

— Моля, седнете, другарю майор. Цигара?

— Благодаря, не пуша — отговори Неваровни и седна в посоченото му кресло.

— Много добре, и аз бих искал да ги откажа. Как сте със здравето, другарю майор?

— Благодаря. Мисля, че до пенсия все някак ще изкарам.

— Отдавна не сме се виждали — продължи полковникът, — така сте се заровили във вашите изследвания над хулиганството, че човек не може да ви срещне никъде.

— Не аз се закопах. Закопаха ме. — Майорът не изпитваше кой знае какъв респект към началника си. — Вие най-добре знаете.

Стария смени темата:

— Знаете ли къде се намира Подлешна?

— Бил съм там два или три пъти в живота си. За последен път преди десет години.

— Красиво селище. Близко до Варшава. Удобен превоз и с електричка, и с влак от близкия Женсов.

— Обикновена крайградска дупка. Малко къщи и както се казва, горички и тревички.

— Виждам, че отдавна не сте били там, другарю майор. В последно време Подлешна се разрасна. Има много красиви вили. Там живеят интересни хора. Художници, писатели, лекари...

— А също и най-различни комбинатори, които са забогатели неизвестно как и не се знае откъде имат големите мангизи.

— Не липсват и такива — съгласи се полковникът, — както навсякъде.

— В Подлешна май са повечко от другаде.

— Нищо чудно. Красива околност със здравословен климат. Същевременно, макар и уединена, Подлешна е досами Варшава. На половин час с влак, със собствена кола само дващест минути път до столицата. Който има пари, строи там. Между другото — и разни комбинатори. Но повечето жители положително са издигнали къщичките си с честен труд.

Майорът не поде темата, полковникът обаче продължи, без да обръща внимание на това:

— Мисля, че на вас ще ви се отрази добре, ако се пренесете в Подлешна.

— Благодаря, само че аз нямам пари да си строя вила. Освен това не виждам защо трябва да се разделям с Варшава. На улица Рашинска си живея много удобно.

— Не казвам да се разделите със столицата завинаги. Просто си помислих, че климатът на Подлешна е лечебен, а вие боледувахте, и то тежко.

— Сам зная, че боледувах. Зная също, че живях известно време недалече от Подлешна. Това място се нарича, или поне по-рано се наричаше, Творки^[1]. Това ли искахте да подчертаете, другарю полковник?

— Кротко, Бронек. Наистина си прекалено чувствителен на тема собствената ти особа. — От официалното „вие“ полковникът премина на „ти“, обръщайки се по име към приятеля си от годините на окупацията.

— Ами след като всички вие се опитвате да ме изкарате луд...

— Ти пак си знаеш своето. Говоря ти от сърце, а ти дори не искаш да ме изслушаш.

— Моля за извинение, другарю началник.

Полковникът вдигна рамене.

— Клечиш тук над тия статистически данни като борсук в дупката си, а аз бях решил да те измъкна от нея. Бях убеден, че Подлешна е подходяща.

— Как така Подлешна?

— Ами... Бих те назначил, временно, разбира се, за началник на тамошния милиционерски участък.

— Та свършиха ли се вече сержантите за тая длъжност?

— Не, не са се свършили. Аз обаче смятам, че при сегашното положение ти си най-подходящ за това място.

— Вече за нищо не ставам. „Майор Непотребни“, така ме наричат в тази сграда. — Гласът на Неваровни леко трепереше. — Дори в статистиката им е писвало от мен. Благодаря ви, че ме виждате поне на мястото на капрал в Подлешна, а не например като нощен пазач в някой почивен дом.

— Ох, Бронек, Бронек! Здрави нерви трябва да има човек с теб!

— Просто ми кажи, че в тази сграда ви преча и че трябва да вървя по дяволите, а не да заемам напразно щата.

— Давам ти най-сериозната работа, каквато имаме в управлението, а ти ме ругаеш.

— Ама че сериозна работа! Четирима подчинени в участъка и веднъж в седмицата, в събота, дежурство на железопътната гара — да не би някой да вдигне скандал.

— Бронек, ама ти нищо ли не си чул? Вестници не четеш ли?

— Какво да съм чул?

— Че началникът на участъка в Подлешна е бил убит онзи ден от неизвестни лица. Утре е погребението му. В цялото управление само за това се говори.

— Момите в моята стая дрънкаха нещо за убийството на някой си Краковяк. Но аз нямам обичай да подслушвам чужди разговори.

— Не Краковяк, а Квасковяк. Така се е казвал този нещастник. Намерен е оня ден сутринта в горичката на края на улица Розова. Убит с удар в главата. Най-вероятно — с брадва или с железен лом.

— Какво показва разследването?

— Почти нищо. Знаем всъщност само часа на извършване на престъплението. Лекарят установи, че Квасковяк е загинал между четири и половина и пет и половина. Впрочем фактите го потвърждават. Тялото е открито в шест часа, а съпругата на сержанта каза, че той бил излязъл от къщи след четири часа.

— В участъка ли е отивал толкова рано?

— Едва ли. Когато не е бил дежурен или не е имал друга работа, идвал там около седем. Обикновено най-напред се отбивал на железопътната гара и там си купувал вестник, пък и контролирал реда. В Подлешна гарата е централно място. Всички се срещат там. Пак там най-често стават безредици и кражби. Милицията я държи под око, особено в сутрешните часове, когато хората отиват или се връщат от работа.

— Тогава защо е излязъл от къщи призори?

— Точно това не можем да изясним. Съпругата на убития ни каза, че в последно време Квасковяк излизал много често около четири часа сутринта. Връщал се след около един час. Но не е споделил с никого какво е правел.

— Взели ли са оръжието му?

— Не. Не е носел оръжие. Излязъл е от къщи по анцуг.

— Спортувал ли е? Да не би да е тренирал бягане?

— Съмнявам се. Беше на тридесет и пет години, доста пълен.

— Тогава защо е бил по анцуг?

— В това престъпление има много въпросителни, на които не можем да отговорим — рече полковникът. — Знаем, че бившият началник на участъка в Подлешна сутрин винаги е излизал от дома си по анцуг. Ако валяло, обличал шушляк. Чак като се връщал, се умивал, обръсвал, закусвал, обличал униформата си и отивал на работа.

— Далече от дома му ли са го намерили?

— В Подлешна няма далече. Розова е третата успоредна улица на Резедава, на която е живеел Квасковяк. Впрочем ние дори не сме

сигурни, че е бил убит на Розова. Някои следи показват, че тялото е пренесено там, а престъплението е било извършено другаде.

— Има ли следи от борба?

— Нищо подобно. Вероятно са го изненадали.

— В такъв случай той е познавал убиеца и не е очаквал, че този човек може да го нападне.

Полковникът се усмихна и отбеляза:

— Бронек, ти така се ядоса, когато ти предложих Подлешна, а сега започваш да водиш следствие. Прав си. Подлешна не е голямо предградие и там всички се познават. Квасковяк живееше в Подлешна повече от осем години. Там беше повишен в чин старши сержант и пак там стана началник на участъка. Предшественикът му беше изпратен на квалификационен курс в Ивична, а след това преместен в КАТ към нашето управление. През тези осем години Квасковяк вероятно е опознал всички жители на селището.

— Предполагам, че ако е срещнал подозрителен човек, не би се оставил да го изненадат — например някой известен хулиган от Подлешна.

— И да, и не — отговори полковникът. — Този някой би могъл да устрои засада на сержанта. Да се скрие, та дори и зад дънера на някой бор, а после да го нападне изотзад.

— Не е изключено. Отмъщение за нещо. Началникът на такъв участък сигурно има много врагове.

— Капитан Левандовски води разследването в тази насока. Познаваш го, нали?

Неваровни направи гримаса.

— Самонадеян сополанко. Мисли си, че щом е завършил школата в Шчитно и право, от него по-умен няма.

— Прекалено строг си към него. Не можем да отречем, че Левандовски е способен. В работата см има сериозни постижения. Но да се върнем към Квасковяк. Той е бил популярен и доста обичан от хората в района му. Били са му благодарни, че е очистил околността от подозрителни типове.

— И тия подозрителни типове са му видели сметката?

— Те са били по-скоро приходящи, „гастролъори“ от Варшава или близкия Женсов, както и от по-далечния Рушков. Там непрекъснато си имаме грижи с хулиганите. В Подлешна те са

значително по-малко. Не забравяй, че в това предградие живеят предимно интелигенти, и то от по-заможните.

— Затова пък „златната младеж“ и „родените с риза“ сигурно са доста.

— Без съмнение — съгласи се полковникът, — има и такива, но Квасковяк ги държеше бая строго. Не се церемонеше с тях, нито ни позволяваше да го плашат с важните си татенца. Успя да направи от Подлешна най-спокойния оазис сред варшавските селища.

— Поради тази причина е имал много врагове и поради тази причина те са го убили.

— Ако убийството беше станало преди четири или пет години, щеше да си прав. Не отхвърляме и тази теза, капитан Левандовски изхожда от нея в своето разследване, но според мене работата не е тъй проста.

Неваровни се замисли.

— Прав си — призна, — сутрешните разходки на началника, и то само по анцуг, дават доста основания за размисъл. Ако се е опасявал от някого, не би излизал от къщи без оръжие. Нищо не му е струвало да пъкне пистолет в джоба на анцуга.

— Всичко говори, че Квасковяк не се е чувствувал в опасност. Часът, в който е правел своите странни разходки, е най-удобен за престъпниците. Тъмно, студено, хората още не са тръгнали на работа. По това време в Подлешна едва ли можеш срещна някого.

— А въпреки това началникът на милицията всеки ден именно по това време се е разхождал по улиците. Откога е придобил този навик?

— Жена му каза, че от около три месеца. Четири-пет пъти в седмицата съпругът ѝ нагласявал будилника за четири, скачал сутринта от леглото, обличал анцуга и излизал. Понякога се връщал след десет минути, друг път разходката му продължавала повече от час.

— Интересно. И на жена си ли не е казвал никога нищо?

— Не споделял с нея служебните си дела, а и тя дори не го питала.

— Похвално за една жена на милиционер, но в случая то ще усложни разследването.

— Аз смятам — отбеляза полковникът, — че Квасковяк не е излизал само за да си направи сутрешната разходка и да глътне въздух

преди работа. Сигурно е наблюдавал някого или нещо.

— Би трябвало да го отбележи в служебните документи.

— Не го е направил. Преровихме целия участък, прегледахме подробно дома му. Търсехме някакви записки относно сутрешните разходки по анцуг. Нищо не намерихме.

— А свидетели?

— Също много интересен факт. Разпитахме почти всички жители на улица Розова, както и много хора от близките къщи. Никой никога не е виждал старши сержанта по време на неговите ранни разходки.

— Онзи, който го е убил, навярно го е виждал.

— Ако случайно сме разпитали и убиеца, той е бил достатъчно прозорлив да не си признае, че е срещал Квасковяк.

— През тези дни е извършена огромна работа — отсеке Неваровни.

— Но без никакъв резултат. Цялото Околийско управление от Рушков взе участие в началната фаза на разследването, да не говорим за нашите екипи. Папките за случая набъбнаха до неколкостотин страници и бихме могли да ги изстискаме. Нищо няма да остане.

— Чувствувам, че капитан Левандовски го чака нелек проблем за разрешаване. — Неваровни се усмихна с известно задоволство. Именно Левандовски едно време беше приел след майора някакъв случай и го беше завършил със светкавичен успех. Не защото майорът не беше взел предвид всички обстоятелства, а понеже по-късно бяха разкрити нови факти. Все пак у Неваровни остана малко неприятно чувство и сега той без заден умисъл си казваше, че неговият млад колега сам ще се убеди какво значи да провеждаш разследване без никакви следи.

— Да, случаят е много труден — съгласи се полковникът. — Затова разчитам на тебе.

— На мене? Не разбирам...

— Искам, другарю майор — пак премина към официалния тон на началник към подчинен полковникът, — вие да поемете временно ръководството на участъка в Подлешна и да извършите разследване там.

— Нали капитан Левандовски се занимава с това? Току-що сам казахте.

— Левандовски разследва случая във Варшава, а вие ще го правите на място, в Подлешна.

— Но защо е нужно това дублиране? Освен това... бих предпочел да не работя с капитан Левандовски... Веднага ще започнат препирни, кой какво...

— Няма да има никакви препирни.

— Опасявам се обаче...

— Просто защото — довърши полковникът — всеки от вас ще се занимава със случая независимо от другия. Левандовски е добър, когато води разследването с цял екип. Вие, другарю майор, сте индивидуалист и в Подлешна ще можете да докажете, че вашите методи не отстъпват на новите.

— Но по този начин всеки ще трябва да отхвърли куп излишна работа, която другият вече е извършил. Разпитите например.

— По принцип всички разпити са приключени. Те не ни дадоха нищо и дори не ви е нужно, другарю майор, да преглеждате протоколите с показанията. Затова пък аз държа опитен човек като вас да хвърли на място око върху жителите на Подлешна. Да чуе какво клюкарствуват за убийството, как живеят, от какво живеят. Трябва да се проучи климатът в Подлешна. Левандовски няма да го направи, та дори да разполага с три пъти повече сътрудници от тези, които мога да му дам сега. А вие като началник на участъка в това варшавско предградие ще имате значително по-голяма свобода на действие. Ще можете да завържете различни познанства. За мене не подлежи на съмнение, че старши сержант Квасковяк е бил убит от жител на Подлешна.

— Твърде вероятно е да има връзка между убийството на Квасковяк и неговите тайнствени разходки — съгласи се Неваровни. — Аз обаче виждам малко по-иначе своите възможности в Подлешна. Назначаването на майор за началник на милиционерския участък, докато неговият предшественик е бил само старши сержант, ще събуди бдителността на престъпника.

— Онзи, който е убил Квасковяк, великолепно си дава сметка, че след убийството на милиционер целият ни апарат е вдигнат на крак. Дори ще е полезно той да смята, че само вие водите разследването. Благодарение на това Левандовски ще остане в сянка. Но не мисля, че за дълго. Обикновено капитанът действа с размах. Предприема

масови акции, често вика свидетелите в управлението. След като най-напред се е опасявал от всички, престъпникът ще реши, че вие сте по-малко опасен от работещите във Варшава. Може пък да направи някоя погрешна стъпка?

— Не мисля. — Неваровни съвсем не беше във възторг от стратегията на началника си. — Та какви ли грешки може да допусне? Достатъчно е да не прави нищо, да си кротува, и никога няма да го разкрием.

— Съгласен съм, но в същото време съм сигурен, че убиецът няма да избере тази тактика, защото просто не може да я избере. Навярно е имал сериозни причини да премахне Квасковяк. Нали хората не убиват ближните си без причина, а какво остава за милиционерите.

— Би могло да бъде обикновено хулиганско изхвърляне на някой тип, който си е имал вземане-даване със сержанта заради извършените безобразия.

— Би могло — теоретично. Съмнявам се обаче. От доста отдавна в Подлешна не е имало безредици. И най-малко през нощта, в която Квасковяк е загинал. По-скоро е убийство от засада. Общо взето, хулиганите не извършват такива престъпления. А и часът на убийството: между четири и пет сутринта. Нетипично време за хулигански изяви. Единствената кръчма в Подлешна се затваря в десет часа вечерта. Онази вечер там е било съвсем спокойно. Лесно го установихме.

— Сигурно има и някакви тайни пиянски сборища.

— Левандовски се опитва да разбере това. Вашите възражения съвпадат с концепцията, която капитанът прие за главна нишка на разследването. Засега той не може да се похвали с каквото и да е успех. Може би е тръгнал по погрешна диря.

Неваровни се намести в креслото, поизкашля се, като че искаше да каже нещо, но явно размисли, защото остави полковника да продължи:

— Мисля, че Квасковяк е попаднал на следите на някакво сериозно престъпление. Сержантът беше наблюдателен и досетлив. Ако беше завършил гимназия, щях да го изпратя в офицерската школа. Няколко пъти го уговарях да седне над книгите. Все изклинчваше. Оправдаваше се, че има жена, деца, че вече е стар... В същото време

беше известен като човек, който стриктно спазва служебните разпоредби. Затова можем да предполагаме, че подозренията му още не са били конкретизирани. Това обяснява и защо не е оставил никакви бележки, нито е направил служебен рапорт. Ала за престъпника, поточно за бандата престъпници, е започнал да става опасен. Затова са го премахнали. Сега тези хора са се притаили и се спотайват като мишка в трици. Но тишината и спокойствието няма да траят дълго. Поради тази причина е толкова важно да имаме в Подлешна способен съобразителен наблюдател. Като тебе. — Полковникът пак премина към неофициално обръщение.

— Благодаря за похвалата. През последните години многократно се убеждавах във високото ви мнение за мене.

— Много добре знаеш, че сам си си виновен. Познавам характерчето ти добре и ми е ясно, че тебе човек трудно може да те изтрае. Е, какво? Ще отидеш ли в Подлешна?

— Това заповед ли е, другарю полковник?

— Не. — Началникът започваше да се дразни. — Само приятелско предложение. Ако предпочиташ статистиката си, не те насилвам. Можеш да си клечиш над нея до...

— Докато ме изритат от службата — довърши Неваровни.

— Пак си знаеш своето! И ангел би загубил търпение.

— Аз също отдавна съм го загубил.

— Бронек, помисли си! Давам ти великолепен случай. За тебе — просто мечта. На практика ще разполагаш с неограничена свобода на действие. На твое място друг би се зарадвал, а ти ми демонстрираш безкрайния си репертоар от претенции и капризи.

— Цялото управление ще се подиграва, че Неваровни е станал началник на селски участък.

— По-умен аргумент не можа ли да измислиш? Досега толкова много ли държеше на хорското мнение? Впрочем за пред хората бих могъл да издам заповед, че си командирован в Подлешна за разследване на място.

— Тогава пък ще говорят, че съм подчинен на Левандовски.

— И значи какво? Да взема да обявя Подлешна за околийски град и да те направя началник на околийско управление? Единственото, което е по силите ми и което смятам за правилно, е да ти дам няколко свестни хора, защото там със сигурност ще имаш нужда от тях.

— За дълго ли трябва да се закопая в тази дупка?

— Давам ти дума, че всеки момент можеш да се върнеш във Варшава.

— А жилището?

— Не изпадай в истерия! Щом толкова хора пътуват оттам за Варшава, навярно един майор би могъл да пътува в обратната посока. Участъкът в Подлешна разполага с доста голяма площ. В едната стая можеш да си сложиш диван и да я превърнеш във временна спалня, ако прецениш, че се налага да нощуваш там. От работещите в тамошния участък горещо ти препоръчвам Богдан Михаляк. Млад човек, миналата година стана сержант. Възнамерявам след две-три години да го изпратя в офицерската школа. Родом е от Женсов и чудесно познава местните условия. Изключително интелигентен. На него винаги можеш да разчиташ. Убеден съм, че този младеж ще отиде далеч.

— Другарю полковник, говорите така, сякаш въпросът е решен.

— Ти още ли не си се решил? Между нас казано, това е последният ти шанс, Бронек, за да станеш отново пълноценен служител на милицията. Ще сложим кръст на всичко, което е било досега. За мене най-важно е убиецът или убийците на Квасковяк да бъдат заловени възможно най-бързо, но наистина ще бъда доволен, ако това направиш ти, а не Левандовски. Не защото не го обичам, но бих искал да получа доказателство, че не съм сбъркал по отношение на тебе. Е?

— При това положение съм длъжен да се съглася. Кога трябва да приема новия си пост?

— Утре е погребението. На гробището в Подлешна. По същото време имам съвещание в Главното управление и няма да мога да присъствувам. Ще ме замести полковник Неголевски. Не е зле и ти да отидеш на погребението. А вдругиден сутринта ще приемеш участъка. Желая ти успех.

— След всичко, което чух, не очаквам лесна задача.

— Най-напред трябва да установиш защо старши сержантът е излизал толкова рано от дома си. Ключът за разрешаване на загадката е в тези странни разходки.

[1] Селище, известно с психиатричния си стационар. — Б.пр. ↑

III.

НОВОТО РАБОТНО МЯСТО

Сутринта след погребението на старши сержант Владислав Квасковяк майор Бронислав Неваровни пристигна в Подлешна с електрическият влак и се насочи към участъка на милицията. Той отстоеше на около четиристотин метра от гарата. Помещаваше се във вила, построена преди войната и пригодена по-късно за целта, на която служеше до днес. Самата къща беше на десетина метра навътре от улицата, заградена с ниска дървена ограда боядисана в зелено. От вратичката до сградата се отиваше по пътека от бетонни плочки. Вляво и вдясно от нея имаше две кръгли лехи. В центъра на едната се издигаше доста висок бял пилон, с тел за окачване на знамето. Препасаното с черна лента бяло-червено знаме беше свалено до средата на пилона. Колегите на Квасковяк се прощаваха със своя бивш началник.

Майорът отвори вратичката, премина по пътеката и влезе в сградата. Коридорът разделяше вилата на две равни части. Затвореното със солидна метална решетка стълбище вероятно водеше надолу към ареста. На вратата вляво имаше табелка „Участък на ГМ в Подлешна“. Неваровни натисна дръжката на вратата и се озова в просторна стая, разделена на две с дървена решетка, висока около метър и двадесет. От едната ѝ страна се виждаха широка дървена пейка и няколко стола, а от другата — две маси, на тях телефон и няколко книги. На стената — държавният герб.

До едната маса нямаше никой. До другата седеше млад сержант с приятна външност и четеше вестник.

— Добър ден — каза майорът.

— Хммм — измънка сержантът, без да вдига очи от четивото си.

Неваровни седна на пейката и зачака развитието на събитията. Минаха три минути. Милиционерът прочете поредното продължение на „криминалето“ в „Трибуна Мазовецка“ и бавно посегна да остави вестника.

— Вие по какъв въпрос, гражданино?

— Пристигам от Варшава. Казвам се Неваровни. Майор Бронислав Неваровни.

— Божичко, ама че се нахаках! — Младежът скочи от стола толкова рязко, че вестникът падна на пода.

— Сержант Михаляк, струва ми се? — попита офицерът.

— Другарю майор, сержант Михаляк докладва: личен състав на участъка — петима души. Един дежурен, един убит, трима патрулират. — Михаляк изрецитира тези думи, застанал „мирно“, но като забеляза, че направи гаф, бързо се поправи: — Така ме изненадахте, другарю майор, че сам не зная какво говоря. Ние сме четирима. Аз съм дежурен, а двамата колеги патрулират. Четвъртият има почивен ден, защото ще е дежурен нощес.

— Добре, добре. — Майорът едва успя да потисне смеха си. Хареса му това симпатично момче и само понеже беше редно, му направи забележка: друг път, когато някой влезе, веднага да остави вестника.

— Тъй вярно, другарю майор.

— Получихте ли телефонограма от Воеводското управление? — Неваровни побутна вратичката, премина от татък решетката и седна на свободния стол срещу сержанта, без да си сваля палтото. — Сядайте, Михаляк.

— Не. Но още вчера началникът на Околийското управление в Рушков ни каза за вас. Мислех, че ще се обадят от Варшава и ще ни предупредят. Щяхме да ви посрещнем на гарата.

— Защо? Както виждате, открих ви без ничия помощ.

— Видях ви вчера на погребението. Стояхте отзад, нали?

— Да. Бях на гробището.

— Другарю майор, разследване по убийството на нашия началник ли ще водите?

Майорът кимна — нямаше смисъл да отрича.

— Ако хвана този мръсник, кожата му ще одера!

— Разкажете как стана всичко.

— Беше вторник. Бях дежурен през нощта. Малко преди шест сутринта дотича Ян Раковски и още от вратата завика, че Квасковяк лежи убит на Розова. Бях сам в участъка, заключих и тръгнах с Раковски. Розова, както впрочем повечето улици в Подлешна, свършва

в боровата гора. Селището е било застроено на парцели в гората и така си останало. На няколко метра от последната сграда, под едно дърво, лежеше човек. Още беше съвсем тъмно. Как иначе, шест часът през ноември! Приближавам, светвам с фенерчето. Квасковяк лежи по гръб, разперил широко ръце. Около главата му червено петно. Не го пипнах. От пръв поглед личеше, че началникът е мъртъв. Викам на Раковски: „Останете тук и пазете кой да не пипа тялото. Аз ще тичам до участъка да се обадя в Рушков, в Околийското управление.“ По пътя се отбих в жилището на капрал Мариан Неробис. Беше станал, тъкмо се обличаше. Наредих му да тича към Розова и да остане при Квасковяк. Самият аз се върнах в участъка и докладвах в Рушков. След половин час пристигнаха с една варшава.

— Кой е този Раковски?

— Инженер. Работи в електростанцията в Рушков. Има къща на Розова. Почти в края на улицата. Излязъл от портата с колата си и в светлината на фаровете забелязал, че някой лежи в гората под едно дърво. Решил, че е някой пияница, но все пак слязъл да види дали няма нужда от помощ. Веднага познал Квасковяк. После Раковски ми разказа, че от притеснение съвсем забравил, че е с кола, и дотичал до участъка пеша.

— Никак не му се чудя — вмъкна Неваровни.

— Най-лошото, другарю майор, беше, че трябваше аз да кажа на жената на началника. Не бих искал втори път през живота си да изпълнявам подобна мисия. Квасковякова е силна жена, възхитих се на самообладанието ѝ. Горката, остана сама с три деца. Най-голямото е едва на дванадесет години.

— Какво се говори в Подлешна?

— Дрънкат разни глупости. Че хулиганите са видели сметката на началника, че производителите на домашна ракия или пък гостите от сватбата на Аугустиняк са си отмъстили.

— Не ви разбирам — призна майорът.

— Началника много го беше яд на тия, дето варят ракия. Само през октомври унищожи седем казана. На три места заловихме и „фабрикантите“. Добре ще си платят. В останалите четири не заварихме никого, но унищожихме всички джибри и конфискувахме апаратите. И до днес лежат в мазето до ареста. Трябва да ги натрошим и предадем на „Вторични суровини“.

— А за каква сватба става дума?

— В района на нашия участък влиза не само Подлешна, но и близките села. Не жителите на Подлешна, а селяните варят домашна ракия. В гората, която обикаля Подлешна от три страни и граничи с тия селца. Най-много ракия отива по сватбите. Квасковяк ловеше хитро конкурентите на държавния монопол. Когато в някое село се готвеха за сватба, ние отивахме един ден преди това и викахме на родителите на булката: „Покажете водката.“ Ако селянинът покажеше достатъчно количество фабрична водка, пожелавахме им „наздраве“. Нека гостите се забавляват, само без скандали. Но ако изобщо нямаше или покажеше само няколко бутилки водка, започвахме да търсим домашно производство. Случваше се и на самата сватба да довтасаме, уж случайно.

— А ако откриехте домашна ракия?

— Селянинът тутакси го удряше на плач — да не го погубваме. Обикновено Квасковяк ги караше да строят бутилките с ракия. И това беше всичко. Може би не съвсем по закона, но винаги имаше ефект. Защото съседът после, за своята сватба, се страхуваше да купува домашна ракия.

— А какво е станало у този Аугустиняк?

— Сватбата щеше да е в неделя. Отидохме в събота следобед. Заловихме повече от шестдесет литра. Той е богат селянин и дъщеря си даваше на добро място, та искаше да се покаже. Всичко отиде в торището. Аугустиняк беше принуден до неделя следобед да си купи водка от деликатесния магазин във Варшава. Цялото село му се подиграваше, а след това хората говореха, че гостите на сватбата страшно се заканвали на началника.

— Дадохте ли показания за това?

— Не.

— Защо? То може да бъде много важно за следствието.

— Съвсем ми беше изхвъркнало от главата. Изобщо не помислих. Всички бяхме зашеметени, бяхме като ударени с мокър парцал по главата. Едва сега, като ви заразправях, си спомних тази история.

— Напишете рапорт и го изпратете във Воеводското управление. До капитан Левандовски.

Неваровни не допускаше двадесетина литра разсипан алкохол да бъдат причина за убийството и нямаше намерение да насочи разследването в тази насока, обаче смяташе за свое задължение лоялно да уведоми капитан Левандовски. Той има по-големи възможности да провери тази диря, след като разполага с хора и от Воеводското, и от Околийското управление.

— Слушам, другарю майор.

— А какво се говори за хулиганите?

— Дрънкат, че виновни били Черния Ромек и неговите авери. Но лично аз не вярвам.

— Какъв е този Черен Ромек?

— Едно тукашно тарикатче. Майка му търгува със зеленчуци. Той ужким ѝ помага, но всъщност почти непрекъснато подpira павилиона с бира. С още няколко като него. Много пъти са вдигали скандали на гарата. За побой на един от жителите на Подлешна Черния Ромек получи половин година. Излезе преди два месеца. А преди седмица пак се прояви. Накрая стигна до нашия арест и случаят бе даден в Наказателната колегия. Докладвах на капитан Левандовски за Ромек, когато капитанът бе тук със следствия екип — добави бързо Михаляк.

— А вашето мнение по въпроса?

— Не зная, другарю майор, но ми се струва, че началникът не е бил убит на Розова или поне не на това място, на което го е открил Раковски.

— Защо?

— Така ли щеше да лежи по гръб с разперени ръце? И какво е правил в края на улицата?

— Квасковяк е бил по анцуг. Може би е ставал сутрин рано, за да тича?

Михаляк се засмя.

— Началникът добре си потичваше и през деня. Сам ще се убедите колко много работа има в един такъв участък с четирима служители. Нямаме дори служебен мотоциклет. Когато се налага да отидем до някое село, винаги молим някого да ни закара с колата си или да ни заеме мотоциклета си.

— Тогава защо Квасковяк е излизал от къщи сутрин по анцуг?

— Не зная. В последно време началникът беше станал много тайнствен. За тези негови разходки научих от капитан Левандовски, който беше разпитвал съпругата му.

— И никога нищо ли не ви е споменавал?

Михаляк се замисли.

— Беше на моя имен ден. Тридесет и първи август. Ерген съм, та затова донесох тук един литър и някакво мезе. Пийнахме, но вечерта, след като бе свършил работният ден, а само един от нас оставаше дежурен — застрахова се сержантът. — Впрочем какво е един литър на петима?

Неваровни не вярваше именният ден да е минал с един литър, но кимна с разбиране. Сержантът продължи:

— Когато вече се поразвеселихме, Квасковяк ми рече: „Казвам ти, Михаляк, не след дълго ще станеш старши сержант. Всички ни ще повишат, за нас ще се говори в цяла Полша. Началникът на Главното управление лично ще ни благодари и ще ни награди. Може би дори с някакъв орден.“

— Каза ли още нещо?

— Не взехме думите му на сериозно, виждаше се, че го е ударило в главата, но началникът настояваше: „Не вярвате ли? Помнете ми думата. Квасковяк има на врата си глава, а на главата — очи.“ Някой от нас се засмя, че ще повишат само началника, пък той се обиди: „Не бойте се, момчета, няма да останете нито без работа, нито без награда.“ После началникът и дума не обели, нищо не ни обясни. Мисля, че тогава е изпил една чашка в повече. Не можеше да носи. Затова избягваше да пие.

— Споменахте, че Квасковяк не е бил убит в гората до Розова, там, където е бил намерен.

Сержантът отвори чекмеджето и извади от него голям план на Подлешна. Разгъна го на масата и започна да обяснява:

— Тук е улица Розова. Ей тук лежеше началникът. Тази къща е на инженер Раковски. Улица Акациева е успоредна на Розова, а следващата е Резедава. У нас почти всички улици носят имена на цветя. Ето тази, в която живееше началникът. Тези три улици се пресичат от други две, перпендикулярни на тях, които излизат на железопътните коловози. По протежение на коловозите, от двете им страни, има пътеки. Освен това хората са утъпкали пътеки от едната до

другата улица през всички незастроени парцели. Например ето тук може да се мине от Акациева на Розова, а пък тук — от Резедава на Акациева.

— И какво от това?

— Госпожа Квасковякова казваше, че мъжът ѝ излизал сутрин от къщи и често се връщал след няколко минути. Понякога — чак след един час. Явно е наблюдавал някого или нещо. Прав ли съм?

— Точно това място в гората, в края на улицата, е прекрасен наблюдателен пункт. Можеш да се скриеш зад някое дърво без опасение, че ще те видят.

— Може — съгласи се Михаляк, — но от това място до дома на Квасковяк има повече от километър. Дори ако се мине направо. Това означава десет минути бърз ход в едната посока. И още толкова в обратната. Началникът не би могъл да се прибере след няколко минути.

— Понякога се е връщал и след час.

— Вярно — рече сержантът. — Квасковяк е излизал от дома си и е проверявал нещо. Това „нещо“ би трябвало да се намира наблизо, не в края на Розова. Може да е наблюдавал някоя вила или човек, живеещ наблизо. Когато виждал, че не се случва нищо особено, веднага се връщал у дома. Когато го заинтересувало нещо, наблюдавал го е по-дълго и по-късно се връщал.

— Какво може да стане в пет часа сутринта?

— За да стигне навреме на работа във Варшава в шест часа, човек трябва да стане около четири и да излезе от къщи най-късно в четири и половина. Влакът тръгва в пет без двадесет.

— Ако приемем, че разсъжденията ви са правилни и че Квасковяк е наблюдавал някое от тези ранни пилета, то той е щял да се връща вкъщи редовно след определено време, защото човек, който бърза за влака, излиза горе-долу по едно и също време.

— Хората често закъсняват и влакът им тръгва под носа.

— В такъв случай началникът е щял да се връща най-късно след заминаването на следващия влак. Знаете ли разписанието? Какво следва от него?

— Пет и десет.

— Значи Квасковяк би се връщал почти винаги след десет, а понякога, и то рядко, след четиридесет минути. А знаем, че не е било

така. Във връщането му от сутрешните разходки не е имало никаква закономерност.

— Ами да — призна сержантът, — тук нещо не пасва.

— Кой живее в района на тези улици?

— Това е най-заможната част на Подлешна. И най-старата. Големи вили, строени главно от разни индустриалци, богати търговци и директори. Повечето от тези хора или техните наследници и до днес живеят тук. На някои им върви не по-зле, отколкото преди войната. Нали за самото поддържане на такава вила, за отопление, ток, газ и телефон са нужни най-малко хиляда злоти месечно. А като прибавиш и ремонтите...

— Да, и аз забелязах, че много сгради са занемарени.

— Но не и в това каре. Тук рядко се срещат такива. Например доктор Воркуцки направи миналата година ремонт на вилата си, че и построи зад къщата голяма оранжерия. Струвало му е общо седемстотин хиляди злоти или аз не умея да смятам...

— Воркуцки! Онзи, който говори на гробището ли?

— Да. Богат лекар, специалист по премахване на разширени вени. Работи във Варшава, но и тук приема. Чакалнята му е винаги пълна. Той е председател на Дружеството на приятелите на Подлешна. Или да вземем например госпожа Розмарович. Има магазин за дамски палта на улица Мархлевски. В ония, новите павилиони. Живее близо до родителите ми. Започна като търговка „от ръка“, а след това си купи голям парцел на улица Акациева и си построи най-хубавата къща на тая улица. По-хубава е и от къщата на инженер Белковски. А той я построи преди четири години. Преди това живееше под наем в две стаи у Савицки. Сега пътува до Варшава със собствен вартбург. Има в столицата лаборатория за медицински изследвания. На сина си купи беемве.

— Фармацевт ли е?

— Не. Химик. Държи лабораторията заедно с някакъв магистър. В тази част на Подлешна живее и Кравецки. Преди войната бил собственик на голямо строително предприятие. И по време на окупацията живеел добре, защото строил немските железници. Тогава купил тази вила. Вече е стар, но синът му продължава да се занимава със строителство. Именно той построи вилите на Розмарович и Белковски. А на Резедава живее доктор Лис. Беше шест години в

Конго. Като се върна, купи от Малиновски старата им съборетина и я превърна във вила за чудо и приказ. Свободните парцели, които ви показах на плана, другарю майор, не са застроени било понеже собствениците им не искат да ги продават, било понеже са безстопанствени. Има и доста жители на Подлешна, за които не може да се каже нищо конкретно. Уж работи, уж на дребна службичка, а вилата му като палат. Мебели като в музея. Откъде ги има? С какво ги е купил? Никой няма да ви каже, ако го попитате. Не казвам, че всичко това намирисва съмнително, просто ми се щеше да ви покажа, че в Подлешна не липсват богати хора.

— А по-бедничките къде живеят?

— От другата страна на жп-линията, а също и по-близо до Варшава. Там сте видели разни съборетини и собственоръчно построени къщички.

— А може би Квасковяк е ходел натам?

— Не. Далече е. Струва ми се, че той е забелязал нещо или на Резедава, или на Акациева. Или пък на някоя от пресечките им, Брезова или Петнадесети декември, но не и по-далече. Щом началникът понякога се е връщал от разходката си след десетина минути, пътят в едната посока му е отнемал не повече от половината от това време.

— Тогава как тялото е попаднало на Розова?

— Убийците не са искали началникът да бъде намерен пред прага им и са пренесли трупа в гората.

— По-скоро — прекарали. Ако са планирали убийството, страхували са се да носят човек на ръце. Дори през нощта. Все някой може да ги забележи. Но това пък противоречи на показанията на Раковски. Той категорично твърди, че се е събудил преди пет часа и е щял да чуе, ако край къщата му на улица Розова е минала някаква кола. Според него е било съвсем тихо.

— Това не доказва нищо. Биха могли да минат не по Розова. Нали и Резедава, и Акациева свършват в същата гора. Ако началникът е бил убит на Резедава, близо до дома му, убийците са го закарали в гората и оттам са пренесли тялото на стотина метра до дървото, под което са го оставили.

— Не можем да изключим вашата версия — съгласи се майор Неваровни. — Трябва да проверим кой от живеещите на Резедава или

Акациева е чул сутринта шум на двигател или е видял някаква кола.

— Екипът на капитан Левандовски разпитва за това — поясни сержантът.

— И какво?

— Без резултат. Никой нищо не е видял, никой нищо не е чул.

— Как се отнасят към милицията тукашните хора? И по-точно — как се отнасяха към старши сержант Квасковяк?

Михаляк се замисли за миг.

— Ами... — каза — хората, общо взето, не обичат милицията. Няма защо да се лъжем. Нали няма човек, който поне веднъж да не е нарушил съществуващите разпоредби. А ние сме тъкмо за да следим те да се спазват. Но жителите на Подлешна не можеха да не оценят усилията на милицията. Селището е спокойно, почти няма хулигански прояви. А аз помня какво беше преди шест-седем години. Освен това Квасковяк не беше бюрократ, който здраво се придържа към буквата на закона, и това се харесваше на хората. За нея най-важното беше да има ред и спокойствие. Използуваше различни методи. Може да се поспори дали те съответствуваха напълно на разпоредбите, въздействуваха обаче и даваха желанния ефект. Не го постигна лесно. Много от живеещите тук хора са и богати, и с връзки. Ала началникът съумяваше да се справя с тях. Когато се налагаше, беше безкомпромисен.

— Имаше ли врагове?

— Неведнъж някой хулиган или пък производител на домашна ракия заплашваха, че ще си отмъстят. В началото, когато Квасковяк стана началник на участъка, се случваше да счупят прозорците на къщата му. Но нищо повече. Не си спомням изобщо някой да е нападнал или ударил милиционер. Разбира се, когато прибиращ в ареста някое пиянде, то се изхвърля, обижда, че и на бой налита. Ама като преспи на нара, почти със сълзи моли да не се изпраца делото в съда и да не се уведомява местоработата му.

— Какво правеше Квасковяк в такива случаи?

— Обикновено махваше с ръка. Вместо да прати виновния в съда, даваше му метла и го караше няколко часа да мете улицата. Това наказание действуваше по-силно от високите парични глоби. Бояха се от него като от огън.

— Нищо чудно — отбеляза Неваровни, — сигурно после цяла Подлешна се е надсмивала на този метач по неволя. Пък и си представям какви приказки са му дрънкали!

— Точно така, другарю майор. Квасковяк лично проверяваше дали работата е свършена съвестно. Но въпреки всичко аз не допускам някой от тия хора да е вдигнал ръка на началника. Да беше убит в кръчмата или на гарата, щях да река, че на някого водката му е замъглила разсъдъка и е решил да си отмъщава. Обаче убийство от засада, през нощта — това умът ми не го побира. Друга ще да е била причината.

Бронислав Неваровни слушаше внимателно сержанта. Стария не беше сбъркал, като му препоръча този младеж, наистина съобразителен и интелигентен. Разсъждаваше логично и което беше още по-важно, познаваше прекрасно тукашните условия.

— От думите ви излиза — рече офицерът, — че Квасковяк е бил убит в район с радиус четиристотин, най-много петстотин метра от дома му. Само такова разстояние позволява да се излезе от жилището за десет минути, включително обратният път. А след престъплението тялото е било закарано в гората.

— Така ми се струва.

— Следователно заподозрени в убийството могат да бъдат всички, които живеят в този район. Искам да ми направите списък на недвижимите имоти в него, както и на лицата, регистрирани там. Без жените и децата, естествено. Раната, нанесена на старши сержанта, показва, че убиецът е бил мъж. И то силен мъж.

— За кога го искате?

— Възможно най-бързо.

— След един час ще бъде готов — обеща Михалък. — Имената не са много, само тридесетина.

— Достатъчно много, за да затруднят издирването на лицето, което ни интересува. Убиецът! Освен това бих искал сам да се запозная с повечко жители на Подлешна, да имам лично впечатление.

— Няма нищо по-лесно. Достатъчно е да отидете няколко пъти в „Маришенка“ и ще се запознаете с всички. „Маришенка“ е нашата единствена кафе-сладкарница. Същевременно е и клуб на Дружеството на приятелите на Подлешна.

— Далече ли е?

— При нас нищо не е далече. На съседната улица.

— Частно заведение?

— И да, и не. Официално е обществено, стопанисвано от частно лице. Фактически — собственост на госпожа Мария Ковалска. Хитра мадама. Вдовица е на индустриалец. Имаше голяма двуетажна вила. Богати хора, още отпреди войната. Може би най-заможните в Подлешна. След войната госпожа Ковалска се боеше, че могат да ѝ сложат квартиранти, та си преустрои вилата. На първия етаж е нейното тристайно жилище, а партера даде за седалище на Дружеството на приятелите на Подлешна. За да събира средства за дейността си, Дружеството си издействува разрешение да отвори заведение, което от своя страна отстъпи за стопанисване на госпожа Мария. Оттам идва и името „Маришенка“.

— Мислех, че е от Маришенка Собеска, жената на крал Ян.

— Не. Наистина говорят, че крал Собески е пътувал из цяла Полша и е засаждал навсякъде дъбове и липи, но в Подлешна кракът му не е стъпвал. „Маришенка“ е много популярно място сред жителите на селището. Впрочем освен в „Маришенка“ и в ресторанта на кооперацията няма къде да се отиде. Затова няма човек, който поне веднъж в седмицата да не се отбие при госпожа Ковалска. Ако не на кафе, то поне да купи някакви сладкиши. А в събота се организират и танци. Тогава идват дори хора отвън. Често пред заведението има паркирани по петнадесетина коли от Варшава.

— Сержанте, какво ще правите довечера?

— Нямам специални планове. Смятах да прескоча до Варшава, но не е толкова важно.

— Чудесно. Облечете се цивилно и двамата ще посетим тази „Маришенка“.

— Най-добре преди шест часа, после може да няма свободни маси.

— Великолепно. А сега искам да видя нашия участък, да хвърля един поглед наоколо и да се запозная с колегите.

IV.

В КАФЕ-СЛАДКАРНИЦА „МАРИШЕНКА“

Вилата наистина беше хубава. Виждаше се, че я е построил човек, който не е броил всеки грош, имал е нелош вкус, пък и е възложил реализацията на добър архитект. Както останалите сгради, и „Маришенка“ беше построена на петнадесетина метра навътре от улицата. Широките стълби водеха до вестибюла, чиято двукрила врата канеше в просторен хол.

Едната част на хола беше приспособена за гардероб, а другата — за чакалня на идващите по някакъв въпрос в канцеларията на Дружеството на приятелите на Подлешна. На едната врата беше прикрепена месингова табелка с неговата фирма. Много широка портална врата водеше в голяма стая. Навярно някога тук е бил салонът на богатия индустриалец. От тогавашното великолепие бяха останали само мраморната камина и доста овехтелият килим. Масите бяха с различна големина и форма. Столовете и креслата също бяха събрани отгук-оттам, цялото това разностилие обаче придаваше на кафенето своеобразен чар. Въпреки ранния час повечето от масите бяха вече заети. Едно много хубаво момиче разносяше сръчно поднос с чаши с кафе, пасти и „домашни“ сладкиши.

Стената между тази и съседната стая беше частично разрушена и двете помещения бяха съединени. В дъното на другата стая имаше бюфет, отрупан с различни лакомства. Отзад — богата колекция вина, коняци и ликьори. Зад бюфета царуваше с пищната си красота на петдесет и няколко годишна жена госпожа Маришенка Ковалска. Майорът забеляза, че за всеки от гостите си тя намираще мила усмивка или добра дума. По-близките имаха честта да целунат пухкавата ръчичка на „госпожа директоршата“.

Неваровни избра масичка до стената, почти в самия ъгъл на залата. Оттам можеше удобно да наблюдава посетителите. За тази тържествена визита в компанията на офицер с висок чин сержант Богдан Михалък беше облякъл официалния си костюм, украсен със

сребристосива вратовръзка върху бяла найлонова риза. Както винаги дрехите на майора бяха поовехтели и посмачкани. Впрочем дори и да искаше, нямаше в какво да се преоблече. Не би му стигнало времето да отиде до Варшава и да се върне. Целият ден на новия началник на участъка бе минал в запознаване с бъдещата му работа.

— Здравейте, господин сержант. Какво ще поръчат господата? — Красивата сервитьорка възнагради новодошлите с лъчезарна усмивка.

— За мене кафе — поръча майорът.

— За мене също.

— И два кекса? — Усмивката на сервитьорката стана още по-съблазняваща.

— Да, ако обичате, госпожице Еля — съгласи се Михалък.

Момичето не се отдалечи, а отплува, съпроводено от замечтания поглед на сержанта.

— Хубава мадама — каза Неваровни.

— Когато я гледам, виждам креват — подкрепи го сержантът.

— Ами тогава стартирайте! — Майорът се забавляваше, като гледаше възхищението на по-младия си колега.

— Конкуренцията е голяма, а джобът ми — празен. Летвата е твърде висока за мене.

— Че вие да не сте за изхвърляне? Младо, хубаво момче...

— Това момиче умее да си прави сметките. Тук всички знаят, че има връзка с инженер Белковски.

— Оня с медицинските изследвания?

— Да. Седи в другата стая. На масата до прозореца. Със слабата жена. Съпругата му.

Бронислав Неваровни погледна любопитно натам. Едър мъж, около шестдесетте, с доста рядка, посивяла коса. Придружаващата го жена беше негова пълна противоположност. Най-добре ѝ пасваше определението „кожа и кости“.

— Той е по-грозен от вас, Михалък. И е много по-стар. Да не говорим, че би могъл да бъде не само баща, но и дядо на момичето.

— Парите компенсират тези недостатъци. А пари има достатъчно.

След миг сервитьорката се върна. Постави на масата две кафета и две солидни парчета кекс със златиста коричка.

— Много се радваме — каза, — че господин майорът ни посети. Поздравяваме новия началник и се надяваме, че ще бъдете наш постоянен, драг гост.

Нямаше начин. Майорът стана, представи се и целуна подадената му ръка. Госпожа Ковалска, която наблюдаваше сцената иззад бюфета, също дойде при тях с поднос с чаши червено вино.

— Ще позволите ли, господин майор — госпожа Маришенка цялата беше грейнала в усмивка, — и аз да ви кажа „добре дошли“ в нашата красива Подлешна и да изразя от името на всички наши съграждани радостта, че ще имаме толкова енергичен и толкова опитен началник на участъка. Щастлива съм, че на нас се падна честта първи да ви поздравим по случай идването ви в нашето селище. Нали така, господин Адам?

В „господин Адам“ майорът позна мъжа, който бе произнесъл вчера реч над гроба на Владислав Квасковяк, прощавайки се с него от името на Народния съвет и неговия председател Адам Рембовски.

— Разбира се, разбира се — разнесоха се гласове и в двете стаи.

Наложи се майорът пак да стане, да целуне ръка на съдържателката на кафенето, а после да стисне протегнатите отвсякъде ръце. Около масата се струпаха хора.

— Да прием още веднъж за здравето на господин майора и за неговата успешна работа — предложи Ковалска.

— Да залови колкото се може по-бързо убиеца на горкичкия Квасковяк.

Чашите с вино, които госпожа Маришенка донесе, стигнаха само за онези, които първи дойдоха до масата на офицера. Затова красивата сервитьорка изтича до бюфета, откъдето се върна с по-голям пълен поднос. Неваровни се чукна безброй пъти с непознатите хора. Не можеше да се оплаче. Желанието му да се запознае с възможно най-много жители на Подлешна се изпълни почти светкавично. Естествено, не останаха само на един тост и с по една чаша вино. Всички полагаха усилия да се държат сърдечно и мило с офицера от милицията, декларираха готовността си да му помогнат при разкриването на убиеца. И дума не можеше да става той да си остане само със сержанта на масата. Някой подхвърли идеята да се съединят две маси, към тях присъединиха още и след малко в залата имаше една голяма маса. На почетното място поставиха майора. Импровизираният

тост на съдържателната на кафенето се превърна в истински банкет в чест на новия пазител на реда и спокойствието в Подлешна.

От години Неваровни не беше участвувал в толкова многолюдно тържество, а трябваше и да се преструва, че му е приятно и се забавлява. Майорът не се съмняваше, че сред хората, които му се усмихваха толкова благоразположено, има немалко, които биха предпочели милицията да не си пъха носа в техните работи.

Затова пък сержант Михалък се забавляваше чудесно. Госпожица Еля седна до него и явно му позволяваше „да я сваля“. Младежът ѝ шепнеше нещо, момичето се смееше, показвайки белите си, равнички зъбчета. Офицерът потърси с поглед инженер Белковски. Инженерът, който също се беше приближил и представил на майора, не участвуваше в импровизираното тържество. Беше се върнал на масата си и сега се готвеше да си тръгне с жена си.

— Господин инженер, напускате ли ни? — Съдържателната на „Маришенка“ се опита да задържи съпружеската двойка. — Толкова рано?

— Съжалявам, утре от сутринта имам много работа. — Инженерът се поклонил на присъстващите и напусна залата.

— Защо днес няма настроение? — попита доктор Воркуцки госпожа Ковалска. — Напоследък инженерът нещо взе да става кисел.

— Работата е ясна. — Ковалска погледна многозначително към своята подчинена и хубавеца милиционер.

Воркуцки се разсмя.

— Малко остава да дочакаме в Подлешна още едно престъпление.

— Чак дотам сигурно няма да се стигне.

Майорът се преструваше, че не чува този разговор, ала за себе си отбеляза, че и такъв мотив за убийството не е изключен. Нечия ревност. Малко вероятно беше, но може би Квасковяк е имал връзка с някоя жена и е станал жертва на ревност?

— Виждам, че не се забавлявате кой знае колко — усмихна се на Неваровни седналата срещу него жена. Беше хубава, на около тридесет и пет години, с големи светлосини очи и гладко вчесана назад тъмна коса. Майорът си спомни, че преди това тя седеше на една маса с председателя на Народния съвет Адам Рембовски.

— Защо? Напротив — опитваше се да бъде любезен Неваровни.
— Просто съм малко уморен. А и трябва да се връщам във Варшава.

В този миг някой извика на бюфета досегашната съседка на майора, съдържателната Ковалска. Столът остана празен.

— Единствената възможност да седна до героя на днешната вечер — рече синеоката и смени мястото си.

Майорът побесня. Тази жена не му бе харесала от пръв поглед. Не отричаше, че е и хубава, и добре облечена, но в същото време почувствува към нея странна, необяснима антипатия. Може би виновни бяха светлосините, студени и зорки очи? И като капак „това ужасно женище“ се премества до него с явното намерение да започне да флиртува. „Е, сестро — каза си Неваровни, — ще видиш ти един флирт!“

Еlegantната съседка премести чинийката с тортата и чашата си с вино, хвърли към майора внимателен поглед и подхвърли:

— Сигурно сте доволен?

— От какво? — Майорът дори не се постара да говори любезно.

— Ох, не от това, че седнах до вас — засмя се тя, — от това съвсем не сте възхитен, личи си по физиономията ви. Обаче с един замах постигнахте целта си. Запознахте се почти с всички, които „значат нещо“ в Подлешна. Интересно, дали и „той“ е сред тях?

— Кой „той“?

— Убиецът!

— Защо не „тя“?

— Началникът е убит с удар по главата. С чук, лом или обратната страна на брадва. Костите на черепа отзад са се пукнали от удара.

— Прекрасно сте информирана.

— Господин майор, трябва да свикнете, че в Подлешна няма тайни. Дори не можете да си представите колко много знаем за вас и колко много се интересуваме от вас — особено красивите дами тук.

— Поласкан съм — отвърна Неваровни, докато си мислеше: „Що за проклета жена?!“

— Но да се върнем към убийството — поде прекъснатата тема непознатата. — Щом раната на Квасковяк показва, че убиецът с мъж, то кой от тях?

Жената плъзна поглед по седналите в кафе-сладкарницата.

— А защo не някоя силна, спортуваща жена? — изгледа я той малко нахално.

— Отпада.

— Толкова ли сте сигурна?

— Просто аз живея твърде далече.

— Не ви разбирам.

— Аз не принадлежа към местната аристокрация. Аз съм само толерирана от нея разведена жена. Имам дъщеря на петнадесет години, Магда. Живея в източната част на Подлешна, най-малко на два километра от улица Резедава. Това ме изключва от списъка на убийците, нали?

Майорът с мъка скри учудването и недоволството си. Цяла Подлешна знаеше неговата теза, че убиецът е мъж. Съседката на офицера не криеше, че объркването на новия началник на милиционерския участък много я забавлява.

— Като поживеете по-дълго в Подлешна — добави тя, — ще разберете много неща. Да, да, господин майор, ние тук знаем всичко.

— Дори и кой е убиецът?

— Сигурно има и такива. Преди всичко тези, които са убили старши сержанта.

— Веднага множествено число?

— Вие знаете, че ако някой обмисля хладнокръвно убийството на милиционер, почти никога не действа сам. Убива бандата, за да премахне неудобните или онези, които знаят прекалено много. Квасковяк не беше особено осведомен, но е бил на път да научи доста.

— А вие?

— Аз предпочитам нищо да не зная. Понякога така е по-удобно и по-безопасно. Надявам се, че мене няма да ме намерят със строшен череп. А що се отнася до вас, господин майор — синеоката се озърна, наведе към офицера тъмнокосата си глава и снижи глас, — бих ви посъветвала да се поинтересувате от нашата „златна младеж“.

— „Златна младеж“ ли?

Още един зорък поглед наоколо.

— Например от дъщеричката на доктор Воркуцки. Или от синчето на инженер Белковски. Или от двамата потомци на нашата очарователна домакиня. И други има. Михалък ще ви каже за тях повече от мене. Впрочем може и да греша.

— Как да ви разбирам?

— И без това казах прекалено много.

Майорът погледна часовника си. Минаваше десет.

— Съжالياвам, но за мене е време — заяви той.

Хубавата съседка се усмихна зловничко.

— Жалко, че вече си тръгвате. Толкова приятно си бърбехме. Все пак се надявам, че скоро ще се срещнем и ще довършим интересния си разговор.

— Напускате ли ни, господин майор? — Маришенка Ковалска дойде до масата. — Анечка, явно зле забавляваш нашия скъп гост.

— Положих всичките си усилия, но майорът не ме харесва.

— Не се шегувай! — Съдържателката направи отчаяна физиономия. — Наистина ли си тръгвате?

— Чака ме път до Варшава, уважаема госпожо.

— О, това не е проблем. Можете да пренощувате у нас — предложи доктор Воркуцки, — в канцеларията на дружеството ни. Затворената стая отсреща. В нея има диванче и комплект бельо. Случва се някой да дойде в Подлешна и да трябва да пренощува, затова сме подготвени за такава ситуация. А иначе, предполагам, ще се пренесете в Подлешна?

— Мисля, че за в бъдеще ще си устроя кътче за спане в сградата на участъка. Днес дойдох само да поогледам новото си работно място.

— Ако желаете, господин майор — намеси се госпожа Розмарович, — в нашата вила има удобна стая за гости. С отделен вход през терасата, направо от градината. С удоволствие ще я предоставя на разположение на нашия покровител и закрилник.

— Много ви благодаря — отказа офицерът, — но днес непременно трябва да бъда във Варшава, а утре сутринта имам среща във Воеводското управление.

— Надявам се, че скоро пак ще ви видим тук. — Ковалска найсетне се отказа да задържа майора и му протегна пухкавата си ръчичка.

— Естествено, естествено — галантно й целуна ръка офицерът.

Сержант Михалък с явно нежелание се надигна от мястото си до хубавата сервитьорка. Виждаше се, че му се иска да остане, но смяташе за редно да си тръгне заедно с началника си.

— Колега, останете, ако искате. Не се притеснявайте заради мене. — На Неваровни му дожаля за младежа.

— Не, не. Ще ви изпратя до гарата, другарю майор — слабо се възпротиви сержантът.

— И сам ще стигна.

— Но...

— Не се бойте за мене. Нали казахте — засмя се майорът, — че Подлешна е най-спокойното място в цялото воеводство, а сега на всяка цена държите да ме изпратите до гарата?

— Тук още не ви познават. Току-виж, лепнал се някой.

— Тогава ще ме опознаят и горчиво ще съжالياват. Винаги нося оръжието си. — Майорът се потупа многозначително по джоба, където имаше само цигари и кибрит.

Доволен от това развитие на нещата, Михалък седна. Майорът се поклони и тръгна към гардероба. Подир него излязоха съседката му и Ковалска, която смяташе за свое задължение да изпрати госта до изхода. В гардероба се оказа и Адам Рембовски.

— А с мене не пожелахте да се сбогувате — заядливо подхвърли госпожа Анечка. — Затова ще ви накажа, като си тръгна заедно с вас.

— Удоволствието ще бъде мое. — Неваровни изрече тези думи като човек с ужасен зъбобол.

— И аз си тръгвам — заяви Рембовски, — ще повървим заедно.

— Не сте ли в друга посока, господин председател? Към Акациева?

— Днес е първият ви ден в Подлешна, а вече добре знаете кой къде живее — разсмя се Рембовски. — Ще си имаме началник на участъка на място! А що се отнася до посоката, с удоволствие ще се разходя до гарата и обратно до дома. Малко ме боли глава. Сигурно е от червеното вино.

— А аз ще взема влака за една спирка — обяви дамата.

— Ако позволите, ще ви изпратя до вас — предложи рицарски председателят на съвета.

— Та да почнат да клюкарствуват и да ме обявят за ваша приятелка? Благодаря. Моята репутация не може да бъде опетнена повече с нищо, но клюкарите не свързваха досега името ми с вашето, не ми се ще да ви излагат на такава опасност. Чак да се чудиш... била съм спала с всички мъже в Подлешна — без нежния председател... — изсмя се госпожа Анечка. — Сериозно казано, живея досами спирката

и мога да се прибера сама. Ако искаме да хванем влака обаче, трябва най-сетне да напуснем това заведение.

— Говорих с доктор Воркуцки — започна Рембовски, щом излязоха на улицата, — че трябва да се направи нещо, за да помогнем на горкичката Квасковякова. Съветът не разполага със средства за подобна цел, но докторът обеща Дружеството на приятелите на Подлешна да задели известна сума за подпомагане на вдовицата и евентуално да събере дискретно още пари от богатите членове. Потрудно ще е да ѝ се намери работа. Не е лесно да се намери работа в Подлешна, особено за жена. Ще поговоря и с госпожа Ковалска. Може би тя ще се съгласи да вземе Квасковякова на работа в кафе-сладкарницата?

— На никого не бих пожелала шефка като Мариша. Тя само на вид е такава сладка и любезна. Иначе е безогледна, за нея парите са всичко. Ненаправно никой не се задържа на работа в кафенето по-дълго от месец...

— Е, не е чак толкова зле, госпожо Анечка — възрази Рембовски. — Нали госпожица Еля работи там повече от две години. И не личи да е недоволна.

— Знам аз какво говоря. Елка се задържа толкова дълго в „Маришенка“, защото има сметка. Добре ѝ се плаща, дето върти очи насам-натам. Всеки от вас ѝ оставя поне две злоти. А пък Мариша Ковалска е достатъчно хитра да не си разваля отношенията с Белковски и да не обръща внимание на поведението на Еля. На коя друга би позволила да седи както днес на масата наравно с гостите? Сигурно сто пъти си прехапва езика, преди да се скара за нещо на Еля. Ама с другите не се церемони. Веднъж ли са ми се оплаквали от началничката си?

— Още не съм говорил с Квасковякова — поясни майорът, — но ние няма да оставим без грижи вдовицата на наш служител. Трите деца ще получат пенсия. Освен това вече ѝ е изплатена помощ и обезщетение от ДЗИ. А що се отнася до назначаването ѝ на работа, ще се постареем да решим и този въпрос възможно най-изгодно за цялото семейство на починалия. Децата ходят ли на училище?

— Освен най-малкия, Метек. Той е само на шест години — отговори Рембовски, — а в Подлешна няма детска градина. Най-близката е в Рушков, впрочем и тя е малка и не задоволява нуждите на

самия град. Да се запише там дете от Подлешна, е неосъществима мечта.

— В най-скоро време ще поговоря с госпожа Квасковякова. Ще я попитам какви планове има. Във всеки случай много ви благодаря за проявената загриженост.

Влакът дойде. Госпожа Анка и майорът се качиха в почти празния по това време вагон. Рембовски им махна с ръка и си тръгна към къщи.

— Да ви изпратя все пак?

— Наистина няма нужда. Тук никой с пръст няма да ме пипне. Добре ме познават. Нали съм „тукашна“. Истинският крадец не краде на своята улица. До известна степен това се отнася и за местните хулигани. Затова пък оценявам високо вашата готовност, понеже чувствавам, че компанията ми не ви е приятна, нали?

— Но моля ви! — Тонът на майора изразяваше едва замаскирана елегантна лъжа.

Влакът забави ход, приближаваше спирка Източна Подлешна. Госпожа Анка протегна ръка:

— Извинявайте за всички зловни забележки, с които ви трових днес. Не се сърдете. Аз съм донякъде корабокрушенец в живота. При моето положение не ми е лесно да живея в Подлешна. Ако не се побояваха и не се нуждаеха от мене, дълго не бих издържала. Довиждане.

Тя стисна здраво ръката на майора, без да му позволи да целуне нейната, и пъргаво скочи от вагона. Влакът тръгна.

V.

ТЪМНОЗЕЛЕНИЯТ ФИАТ

На другия ден майор Бронислав Неваровни се яви при Стария във Воеводското управление. Докладва му подробно за първите си стъпки в Подлешна, за впечатленията си и за чутото от сержант Михалък и от жителката на селището в кафе-сладкарница „Маришенка“.

Началникът изслуша търпеливо въздългия му разказ и предложи: — Ще позволите ли, майоре, да извикам капитан Левандовски, за да направим малко съвещание? Действително двамата водите разследването независимо един от друг, но все пая всеки трябва да знае какво прави неговият „конкурент“.

Неваровни не беше доволен, но му беше неудобно да възрази. Не защото смяташе, че трябва винаги да слушаш началника си. Просто не можеше да намери аргументи против това да сподели с друг следовател информацията, която можеше да помогне да се издири убиецът на старши сержанта. Нали независимо от личните отношения целият следствен апарат беше насочил усилията си именно към тази цел.

След като се запозна с досегашните постижения на по-възрастния си колега, Левандовски рече с явна доза сарказъм:

— Опасявам се, че другарят майор прекалено демонизира случая. За мене той е съвсем ясен. Милиционерът е бил убит от някой бандит. Може да се е надявал, че по този начин ще се сдобие с оръжие, а може и да е имал стари сметки за уреждане? Може Квасковяк да се е разхождал за здраве? Може да е проверявал дали всичко в района му е наред? Нали и по-късно, след като се е обличал и закусвал, е имал навика да се отбива на гарата — именно за да се запознае с положението.

Неваровни имаше намерение да възрази остро, ала полковникът го изпревари:

— Но и другата версия не бива да се оставя без внимание.

— Естествено — съгласи се веднага с началника си капитанът, — затова много ми допада вашето решение двамата с майора да разследваме случая независимо един от друг. Всеки ще тръгне по следата, която според него е най-важна. А на вас, другарю майор, много благодаря за информацията относно домашната ракия, Аугустиняк и неговите сватбени гости. Селяните са злопаметни и отмъстителни. Аз ще имам грижата за тази компания. Впрочем вече почти съм сигурен кой е убиецът.

— Кой?

— Един местен хулиган, по-точно дребен престъпник — Роман Вятковски, наричан Черния Ромек. Той и бандата му. Неотдавна Квасковяк за кой ли път го беше изпратил в Наказателната колегия за нарушаване на обществения ред, май за сбиване. Чакаха го най-малко няколко месеца затвор, а освен това той се е опасявал, че като рецидивист срещу него ще бъде заведено наказателно дело. Има свидетели, които са го чули да се заканва: „Аз ще лежа в затвора, ама Квасковяк ще легне под земята.“ От момента на убийството на старши сержанта никой не е виждал в Подлешна нито Вятковски, нито неговите приятели. Като че ли са се изпарили или са се отправили към Луната. От три дни моите хора ги издирват из цялото воеводство, а Градското управление претърсва всички столични пиянски сборища. Ако съвестта им беше чиста, нямаше да се укриват. А като капак непосредствено преди престъплението същата компания добре си е пийнала в една от кръчмите в Рушков. Точно там този нехранимайко заплашвал, че ще отмъсти на Квасковяк.

Майорът пак понечи да каже нещо, но и този път Стария беше по-бърз:

— Доволен съм, че сте на еднакво мнение относно методите за водене на разследването. И така, уточняваме: капитанът ще се заеме с престъпния свят, а майорът ще насочи вниманието си към местния хайлайф. Другарю капитан, няма да ви задържам повече. А ти, Бронек, остани още мъничко.

— Не мога да го гледам, а камо ли да го слушам тоя нафукан младок — рече Неваровни, щом вратата се затвори подир Левандовски.

Полковникът се засмя.

— Бас хващам, че и капитанът сега си мисли същото за тебе. Рядко се среща такава „взаимна любов“ от пръв поглед! Не забравяй

обаче, че той е един от нашите най-добри следователи. Може да не ти харесват изводите му, тъй като са коренно противоположни на твоите, ала от позицията на безпристрастен наблюдател ми е трудно да определя кой е прав.

— Аз, разбира се!

— Винаги съм се възхищавал от скромността ти, Бронек... Но да се върнем към работата. Щом ще се движиш сред важните местни клечки, няма да е зле поне да си изгладиш костюмчето. Или да вземеш да облечеш нещо по-прилично. Сигурно имаш, а?

— Непременно ли трябва да се правя на маймуна?

— Не бива да се различаваш в отрицателния смисъл на думата. Нали трябва да бъдеш приет в средата им за „свой човек“. Разбира се, необходимо е време, докато спечелиш доверието им, но да се надяваме, че междувременно някой ще се издаде неволно с нещо. Колебая се дали да не ти дадем една прилична кола? Тъкмо разполагам с конфискуван мерцедес. Открихме в него скривалище за контрабанда на злато и долари. Чужденецът предпочете да заплати петдесет хиляди крони гаранция и не се яви на делото, тъй че съдът конфискува имуществото му. Една луксозна кола е най-добрата визитна картичка пред хайлайфа на Подлешна. Документите за колата ще бъдат на твое име.

— Ако трябва да се правя на сноб, който държи да притежава собствена кола, бих предпочел нещо по-скромно. Сирена например.

— И дума да не става. Колкото по-скъпа е колата, толкова по-високо ще се котираш. Току-виж, сме доживели да видим как разни мацета се лепят за тебе заради мерцедеса.

— Но откъде един обикновен майор от милицията ще има такава скъпа кола?

— Не се бой. Ще пуснем клюката, че имаш брат милионер в Америка. А ако предпочиташ друга държава, моля. Да речем, сестра ти би могла да се омъжи за невероятно богат арабски шейх.

— Остави ме на мира. Нямам сестра. Добре, приемам, нека бъде брат в САЩ. Но няма да взема мерцедеса. Който се интересува от личността ми, сигурно знае биографията ми по-добре от мене.

— А с жилището какво ще правим? Може би най-добре ще е да се възползуваш от предложението на оная, как се казваше, Розмарович май? Тутакси ще попаднеш в центъра на местното висше общество.

— Не. Без съмнение такова решение би имало и добри страни, но в същото време и неудобства. Ще се притеснявам, ако живея там. Пък и бих искал да избягна какъвто и да е контрол. Ще се настаня съвсем удобно в една от стаите на участъка.

— Както желаяш. Да се надяваме, че след няколко дни ще дойдеш вече с нещо конкретно.

Още същия следобед новият началник на милицията в Подлешна попита сержант Михаляк какво представлява синът на инженер Белковски.

— Много нещо може да се каже по негов адрес. Сега Анджей е на двадесет и три години. Не му се учеше. Не завърши гимназия. Не е осъждан, нито е картотекиран при нас, но родителите му неведнъж са имали повод да пропищят. Щом му потрябват пари, изнася от къщи какво ли не и го продава на безценица. Дори на мене предложи плат за костюм, който баща му бил донесъл от чужбина. Но баща му никога не се е оплаквал официално от сина си. Имаше и някакви скандали, но във Варшава, не в Подлешна. Белковски познава кого ли не, работата бе потулена и Анджей се отърва с глобата, която баща му заплати. Понастоящем Анджей се увлича от автомобилизъм. Исква да стане автомобилен състезател. Вече строши една кола. После татенцето му купи беемве.

— Младият Белковски имал ли е конфликти с Квасковяк?

— Много пъти. Квасковяк не го беше страх от никого. А най-малко от връзките на стария Белковски. Случвало се е Анджей да пренощува у нас и прилежно да мете улица Акациева.

— Отдавна ли?

— Преди около две години. После, когато у младия Белковски се събуди „демонът на шеметната скорост“, скандалите намаляха. А нарушаването на правилата на движение по пътищата извън Подлешна не е наша грижа. Впрочем таткото купи на сина си гарсониера във Варшава, така че за щастие рядко го виждаме тук.

— В тукашния гараж ли си паркира колата?

— Не. Инженер Белковски има вартбург, доста стар и разбрицан. Точно с тая кола Анджей се упражняваше за бъдещата си роля на звезда в автомобилния спорт.

— Младият Белковски бил ли е в Подлешна непосредствено преди убийството на Квасковяк?

— Трябва да проверим. Аз не съм го виждал. Нито пък синята му кола.

— Доктор Воркуцки има дъщеря, нали?

— Той има две деца. Синът му следва във Варшава. Дъщерята Янка е в последния клас на гимназията. Тази година трябва да се дипломира. Ще се явява за първи път на матура. Затова пък предишните два класа ги кара по две години. Съмнявам се, че ще си вземе матурата. Хич не ѝ е до учене. В главата ѝ само момчета, заведения, танци. Но доктор Воркуцки, толкова строг към всички други, прощава на дъщеря си всичко.

— Малката имала ли е неприятности с Квасковяк?

— Не знам. Сигурен съм обаче, че изпитваше към него по-голям респект, отколкото към баща си. Случило се беше групичка млади хора начело с Янка да безобразничат във влака, а после и на гарата. Пречели на хората да спят. Нарочно пускали транзисторите с пълна сила. Нищо сериозно, просто хлапашки изхвърляния. Капрал Неробис, който беше дежурен тогава, не могъл да се справи с тях. Уведоми началника. И аз отидох с него. Квасковяк се приближи до Янка и спокойно ѝ каза: „Госпожице Янка, веднага вкъщи, моля ви.“ Ако щете вярвайте, но Янка моментално подви опашка и се извини. Навярно началникът я е държал в ръцете си с нещо, за да успее така лесно да я укроти. Дори учителите се оплакваха, че трудно се оправят с нея, все не слуша, все се перчи. Ако не беше щерка на доктора, отдавна да са я изхвърлили от училището.

— А синчетата на Мария Ковалска?

— О, виждам, другарю майор, че вече познавате цялата наша „златна младеж“. Синовецете на Ковалска са на четиринадесет и шестнадесет години. Ама са разпуснати, пази боже. Веднъж господин Ожеховски, който живее в Подлешна и работи в Министерството на външната търговия, им направил забележка, че се държат неприлично и се изразяват вулгарно. На другия ден му бяха изпотрошени стъклата на три прозореца. Ковалска се изтрепа да се извинява и да моли Ожеховски да не подава жалба при нас. Големи неприятности щяха да си имат момчетата, ако го беше направил. Накрая господин Едвард махна с ръка, накара Ковалска да даде хиляда злоти за благотворителни цели и поиска да му възстанови разходите по поставянето на нови стъкла.

— А вие? Гледахте спокойно отстрани какво става?

— Нямахте сигнал за извършено престъпление и не знаехме нищо. Чак после цяла Подлешна се разбръмча.

— Този урок помогна ли?

— Не особено. Към края на май търсехме в гората нелегални казани. Открихме там двете синчета на съдържателката на кафенето и няколко техни приятелчета, избягали от училище. Бяха откраднали вино от майка си и така се бяха напили, че на краката си не можеха да стоят. Старши сержантът уреди въпроса бързо и посвоему. Рече им: „Какво предпочитате: или да ви взема със себе си в ареста и уведомя училището и родителите ви, или да легнете един подир друг на тоя пън! Пък само да ви срещна тук втори път!“ То се знае — разсмя се при спомена за случката сержантът, — предпочетоха пъна. Началникът си свали колана и по бащински ги наложи с десет удара там, където се полага. А яка ръка имаше! Няколко дни момчетата не можеха да седнат като хората. Но и Квасковяк никому дума не обели за тази история. И аз сега за първи път я разказвам на вас, другарю майор.

Неваровни се усмихна:

— Обективно погледнато, началникът ви е имал доста оригинални възпитателни методи.

— Единствено те помагаха наистина. Каква полза, ако затворехме в ареста за няколко дни тези нехранимайковци и предадохме случая за разглеждане в Наказателната колегия? Колегията щеше да им наложи неголяма глоба. Родителите щяха да платят, а синчетата — да продължат да безобразничат. След операцията на пъна младите Ковалски се изпълниха с такова уважение към началника, че го поздравяваха още от десет метра разстояние. Повече никой от тях не ругаеше във влака и не безпокоеше пътниците.

— Големият Ковалски в тукашната гимназия ли учи?

— Не. Преди две години майка му беше принудена да го премести във Варшава.

Неваровни записа чутото от Михаляк в служебна бележка, която смяташе да предаде на полковника следния ден. Може би капитан Левандовски би искал да тръгне по тази следа? Самият майор гледаше скептично на получената информация. Двама хъшлаци, получили десетина удара по задника от Квасковяк някога си, разхайтена хлапачка или дори начинаещ автомобилен състезател, накаран преди няколко

години да мете улицата, в никакъв случа не са потенциални убийци, хладнокръвно запланували това престъпление. Не, информацията, която офицерът получи от госпожа Анка, новата му позната от кафе-сладкарницата, води по погрешна следа. Подозренията ѝ не бяха основателни. А може би съзнателно е искала да насочи разследването в тази посока?

Майорът се опасяваше, че ще получи още много подобни сведения и неводещи доникъде объркани следи. Който и да е убиецът, малкият хайлайф на Подлешна беше задружен и солидарен в едно — в нежеланието да допусне външни хора да се бъркат в работите му.

В участъка на милицията в Подлешна имаше пет стаи. По-точно — четири и някогашната кухня, която сега служеше за архив и склад. В най-голямото помещение винаги дежуреше един милиционер. Там се приемаха и посетителите. По-малкото помещение до него беше кабинетът на началника. От другата страна на коридора имаше три помещения. Едното — споменатият вече склад, а в другото милиционерите пишеха своите рапорти и бележки и си почиваха в паузата между служебните задължения извън Подлешна. Последната, най-малката стая, нямаше специално предназначение. Беше нещо като килер за непотребни вещи.

Майорът реши да превърне в своя „гарсонiera“ именно тази стаичка. Понеже в нея имаше и мивка, можеше да се предполага, че някога, преди къщата да бъде приспособена за управление, там се е намирала банята. Наредиха на чистачката да изхвърли ненужните стари вещи и да приведе помещението във вид, позволяващ да бъде използвано. С мебелите нямаше проблеми. Намериха се неголяма масичка, две столчета и тясна, но добре запазена кушетка, че и стар, полуразпаднал се гардероб, които разбирацията от дърводелство капрал Неробис обеща да стегне набързо.

След като уреди жилищния проблем, майорът реши да се погрижи за изхранването си. Единствената местна кръчма нямаше славата на заведение с добра кухня. Трите основни „ястия“ там бяха водка, краставици и селюдка. Ако някой поискаше нещо друго, гледаха го като мръднал. Наистина в Рушков имаше стол, майорът обаче прецени, че ще е излишна загуба на време да се храни чак там. Реши, както и във Варшава, сам да си приготвя някакво топло ядене веднъж на ден. За закуска му бяха достатъчни мляко и парче хляб, а

вечерите офицерът смяташе да прекарва в кафе-сладкарница „Маришенка“.

Непосредствено до железопътната гара се издигаше кокетният и доста голям павилион на кооперативния магазин за хранителни стоки. Местните жители с известно преувеличение го наричаха „супермаркет“. Това беше най-големият магазин в цялото селище, пък и най-близкият до милиционерския участък. Затова майорът реши да си купи оттам продуктите, необходими за приготвяване на обяда. Вечерта щеше да прекара във Варшава — трябваше да вземе от улица Рашинска някои лични вещи.

Първото лице, което забеляза в магазина, беше госпожа Анка Нелисецка, седнала в бяла престилка зад касата. Тя поздрави офицера с лъчезарна усмивка:

— Господин майор, колко мило от ваша страна, че след посещението ви в „Маришенка“ аз се оказах на второ място сред заплануваните визити. Действително бих била възхитена, ако не се опасявах, че целта на вашето посещение не е моята скромна особа, а ви водят доста по-прозаични съображения. Добре дошли все пак, с какво можем да ви услужим?

— Дори не знаех, че работите тук — искрено призна Неваровни.

— Ах, сигурна съм, че само да предполагаште, щяхте да извървите един километър до другия магазин. Но моля ви, вземете кошница. Ще ви разведа из своето владение и ще ви помогна при покупките. — Нелисецка се обърна към една от продавачките: — Яджа, смени ме на касата.

Майорът послушно взе кошница и тръгна след госпожа Анка, която не млъкваше:

— Сигурно ще искате да си купите нещо за обяд, понеже не ви съветвам да ходите в тукашната кръчма. Препоръчвам ви от щанда за кулинарни изделия домашната наденица. В участъка навярно имате някакъв съд и електрически котлон? Значи още хляб, захар и чай. Като важна личност ще получите, разбира се, изпод рафта, кутия „Юнан“. Към чая ви предлагам тези бисквити. От добро качество и са трайни, което е важно за вашето ергенско домакинство. Ето ви и пакетче масло.

Управителката на магазина не питаше майора за мнението му, а слагаше направо в кошницата разни продукти.

— Днес нали ще се върнете във Варшава? Значи ще вечеряте и утре ще закусите у дома... А вдругиден... Какво пиете на закуска?

— Малко мляко. С парче хляб.

— Ще трябва да ви запишем за доставка на мляко. Половин или цял литър?

— Нека бъде литър.

— Правилно. Коего остане, ще се подкваси. А киселото мляко е много здравословно, особено след посещенията в „Маришенка“, където, предполагам, ще бъдете постоянен гост. Сега заповядайте на касата да уредим сметката ви. След това ви каня отзад, ще си поговорим на чашка хубаво кафе.

Майорът изпълняваше без възражения нарежданията на управителката. Плати машинално, пъкна в портфейла тясната, дълга касова бележка, но умът му беше другаде. Най-сетне, когато седнаха в малката канцелария, офицерът попита:

— Организирали сте значи доставка на мляко по домовете?

— От около две години. Преди това ни го носеха жени от селата. Неизвестни източници и съдове с подозрителна чистота. Дълго се борих да бъдат премахнати частните доставки. Най-трудно беше да намерим човек, който да разнася млякото, защото тук тази работа е доста по-трудна, отколкото във Варшава. Трябва да се обиколи цялото селище, като се буца количката от вила на вила. Накрая намерихме желяец. Просто съкровище! Точен, работлив. Не е имало ден, в който да не дойде на работа. Ако е възпрепятствуван, изпраща човек да го замести. Сутрин като по часовник точно в четири и половина е пред магазина. Понякога дори чака да дойде камионът от млекокомбината. Работата е наистина тежка. Всеки ден, независимо от времето. Е, добри пари се изкарват, ама не чак толкова много. Предполагам, че той получава „на ръка“ нещичко от клиентите, инак нямаше да изтрае толкова дълго на тази работа.

Думите ѝ потвърдиха предположението на майора, че съществува човек, който призори кръстосва с количката си цялото селище. Той може да е забелязал нещо във връзка с убийството на Квасковяк. При голямата си акция непосредствено след престъплението капитан Левандовски беше разпитвал десетки лица. Но не бе обърнал внимание на разносвача на мляко.

За втори път Неваровни изпита известно удовлетворение, че е успял да открие пропуск в работата на по-младия си колега.

— Бих искал да поговоря с този млекар. Кой е той?

— Стефан Зборковски. Живее наблизно, отгатак жп-линията. — Управителката погледна часовника си. — Няма нужда да го търсите. Обикновено Стефанек, както тук всички му викат, идва по това време в магазина, за да разбере колко мляко трябва да разнесе на следния ден.

— Не се ли знае предварително кой колко взема?

— Така е във Варшава. У нас отношенията са по-фамилиарни. Понякога някой решава да вземе литър или два в повече или пък изобщо се отказва от млякото. Освен това кафе-сладкарницата поръчва всеки ден различно количество в зависимост от предвижданата клиентела. Впрочем тези промени са само от полза за млекаря, който със сигурност не изпълнява подобни желания от чиста любезност. Почакайте за момент, ей сега ще кажа в магазина, че Стефанек ни трябва.

След като управителката се върна, майорът отпи от силното кафе и попита:

— Откъде знаете, че днес няма да ноцувам в Подлешна?

— Много просто. Достатъчно е да седя на касата и да слушам какво си говорят хората. Няма човек в Подлешна, които поне веднъж на няколко дни да не дойде да пазарува нашия магазин. Тук всеки познава всекиго и всеки се интересува от другия. Съвсем според поговорката „Окото на съседа вижда всичко“. Около дванадесет дойде вашата чистачка. Разправяше, че днес имала много работа, защото трябвало да разтреби и изчисти малката стаичка в участъка. Новият началник ще живее в нея, ама най-напред трябва да си донесе бельо от Варшава. Изводите следват логично.

— Да, но изводите ви относно убийството на Квасковяк не са верни.

— Така ли мислите?

— Едва ли децата са убили старши сержанта. Дори ония, най-разпуснатите — младият Белковски, Янка Воркуцка или синчетата на Мария Ковалска.

— Всяко от тях заплашваше, че ще види сметката на началника.

— Може би, но от такива хлапашки заплахи до престъплението пътят е дълъг.

— Анджей Белковски не е дете. На двадесет и четири години е. И беше в Подлешна в деня преди убийството.

— Уверявам ви, че всичко ще бъде старателно проверено. Ще проучим как живее този позлатен младеж. Ала от метенето на улицата преди две години до удрянето на Квасковяк с лом по главата има огромна разлика. Както във времето, така и във важността на двете действия. При това младият Белковски не живее постоянно в Подлешна, тъй че едва ли него е следял старши сержантът по време на сутрешните си разходки...

Майорът замълча, понеже вратата се отвори и на прага застана среден на ръст мъж, облечен в тъмносин, доста износен, но чист комбинезон. Лицето му беше кръгло, гладко избръснато, а косата тъмноруса. Човекът правеше добро впечатление и будеше доверие от пръв поглед. Сивите му очи гледаха весело. Като видя непознатия мъж в стаята на управителката, той поздрави и понечи да си отиде, но госпожа Анка го възпря:

— Ооо, Стефанек! Моля, влезте. Този господин иска да поговори с вас. Кафе?

— Не, благодаря. — Зборковски погледна въпросително офицера от милицията.

— Вие не се познавате. Господин майор Неваровни, новият началник на нашия участък, от утре ваш клиент, а това е господин Стефан Зборковски.

Майорът стана и стисна подадената му ръка.

— Господин майор, вие вероятно водите разследването по убийството на Квасковяк?

— И да, и не — отговори офицерът, — разследването всъщност води Воеводското управление във Варшава. А аз ще ръководя временно тукашния участък.

— Разбирам, искате да огледате положението на място.

— Може и така да се каже. Точно затова исках да говоря с вас.

— Аз трябва да се върна на касата. — Нелисецка тактично излезе от канцеларията.

— Разбрах, че разнасяте мляко.

— Да. Колата на млекозавода идва сутрин около четири часа. Тогаво започвам работа. Районът е голям и разпръснат. Свършвам някъде след седем.

— Оттук, от кооперативния магазин ли тръгвате с количката?

— Да. Идвам тук сутринта и проверявам колко мляко са докарали. Но ако стоката беше на едно място, нямаше да успея да я разнеса. Затова камионът стоварва тук само част от бутилките, а останалите каси оставя на две други места — на улица Розова и на пресечката на Резедава и Брезова.

— И накъде тръгвате най-напред?

— Вземам оттук няколко каси с количката и тръгвам по Резедава. По пътя оставям бутилките пред къщите и вече само с празни бутилки стигам до Брезова, където ме чакат пълните каси. Свършвам с Резедава, излизам на Брезова, после обслужвам Акациева чак до гората и се връщам обратно. Пак вземам стока от оставената пред магазина, преминавам по цялата улица Петнадесети декември и вземам останалите бутилки за Розова. Най-късно получава мляко улица Малинова, на която се намираме сега. Тъй е прието, защото, ако някой много бърза, може сам да дойде, няколко крачки са, и да си вземе бутилка от касите пред магазина.

— Много хора ли срещате сутрин?

— Когато започвам работа, почти никого. А когато свършвам, хората бързат за гарата.

— Да сте срещали началника на участъка?

— Случваше се. И той беше мой клиент. Началникът обичаше да става рано. Най-често сам си вземаше млякото от касите на кръстовището на Резедава и Брезова.

— В каква посока вървеше Квасковяк, когато го срещахте?

Стефанек се замисли.

— Не го срещах често. Но ми се струва, че винаги се връщаше вкъщи.

— Как беше облечен?

— В анцуг май? Да, в тъмносин анцуг. Сега си спомням, че веднъж го попитах да не би да тренира за гвардейската спартакиада. Той се засмя и каза, че бил стар за това, но че е много здравословно да се поразходиш и да глътнеш чист въздух преди работа.

— В деня, когато са го намерили мъртъв, видяхте ли го?

— Не. Иначе щях да кажа за това на милицията. Тогава не си беше взел мляко. Пред вратата му имаше празна бутилка и аз я замених с пълна.

— Помните ли колко беше часът?

— Не. Не съм гледал часовника, но трябва да е било преди пет.

— Да сте видели или чули, че минава някаква кола?

— Кола ли? — замисли се Зборковски. — Да. Мина, но не по Резедава, а по Акациева. Тъкмо слагах на количката си касите с мляко и се канех да тръгна по Брезова към Акациева, когато по тази улица мина кола.

— Накъде?

— Като че ли към гората, но не мога да твърдя със сигурност.

— От кръстовището на Резедава и Брезова до Акациева има-няма сто метра. Видяхте ли добре колата?

— Искате да знаете чия е била ли? Не, не зная.

— Не става дума за това чия е. Интересува ме марката или цветът ѝ.

— Беше полски фиат, тъмнозелен. Видях го ясно, защото, макар че още беше тъмно, лампата на ъгъла на Брезова и Акациева светеше. Момент, момент! Спомням си, че докато разнасях млякото по Резедава, също бях чул шум от кола, минаваща по посока на Акациева. Но не я видях.

— Много време ли мина между първата кола и фиата?

— Не. Не повече от десет минути. Вече отивах към Брезова, когато я чух наблизо.

— А после нищо ли не забелязахте?

— Не. Нормално, както винаги, разнесох млякото по улица Акациева. Там никого не видях. Улиците се оживиха по-късно, когато се върнах пред магазина. Хората бързаха за гарата и на Розова някой ми каза, че са намерили началника на участъка Квасковяк, убит в гората. После видях сержант Михалък и капрал Неробис. Около тях се бяха струпали хора, аз обаче не се приближих. И без това нямаше да помогна, а трябваше да доразнеса млякото.

— Да се върнем към сутрешните ви срещи с Квасковяк. Случвало ли се е да видите началника, когато излиза от къщи?

— Не. Срещали сме се само няколко пъти, и то винаги когато вече се прибираше.

— Откъм улица Брезова?

— Да. Веднъж го видях на Брезова. Идваше от железопътната линия. А друг път забелязах, че свиваше от Брезова, като че ли се

връщаше от Акациева. Началникът обичаше реда и лично проверяваше дали всичко в селището е наред.

— А кой е можел да го убие, как мислите?

— Не знам. Квасковяк беше взискателен. Доста хора му имаха зъб. Ама чак да го пернат по главата?

— А виждали ли сте старши сержанта в униформа?

— Сутрин никога. Тогава винаги беше по анцуг. Веднъж ми каза, че за сутрешните си разходки облича анцуг и едва после закусва. Шегуваше се, че след разходката и закуската по му се услажда. А около седем често го виждах да върви от гарата към участъка. Той винаги отиваше на гарата, когато пристигаха сутрешните влакове, за да провери дали хулиганите или някои фукльовци не безобразничат. У нас, в Подлешна, милицията най-зорко пази гарата, и това е правилно, понеже там най-често избухват скандали.

— Благодаря ви за информацията. Може да се окаже, че това, което ми казахте, е много важно за следствието. Ще ви помоля да се явите в участъка утре, след като разнесете млякото. Трябва да напиша официален протокол с вашите показания. А възможно е до утре да си припомните някоя подробност.

— Надали, господин майор. Каквото знаех, ви го казах. Утре ще дойда, но чак след осем часа.

— Както ви е удобно. И аз преди осем още няма да съм пристигнал от Варшава.

Зборковски се поклони и излезе, а управителката на магазина се върна при госта си.

— Още малко кафе, господин майор? — предложи.

— Не, благодаря. Беше чудесно, но една чашка ми стига.

— Е, как ви се видя Стефанек? Научихте ли нещо интересно от него?

— По-късно ще се разбере — сдържано отговори майорът.

— Много сте тайнствен.

— Вече познавам достатъчно условията в Подлешна, за да бъда сигурен, че вие и без това ще научите всичко. Много благодаря за помощта при покупките и за кафето. Време е да тръгвам. — Майорът се сбогува с Нелисецка и се върна в участъка.

— Слушайте, Михаляк — попита, — кой в Подлешна има зелен фиат?

— Само доктор Воркуцки — отвърна сержантът. — Купи го миналата година.

VI. ЛУТАНЕ СЛЕПЕШКОМ

Минаха няколко дни. Неваровни отхвърли куп работа, свързана с нормалното функциониране на милиционерския участък. Посещаваше всеки ден кафе-сладкарница „Маришенка“, където престана да бъде атракция. Смятаха го за един от постоянните гости. Впрочем офицерът непрекъснато подчертаваше, че е самотен човек, а като връх на всичко съдбата го е изпратила в Подлешна, където няма нито един стар познат.

Госпожа Мария Ковалска посрещаше своя нов клиент с мила усмивка и понякога присядаше на масата му. Другите постоянни посетители на „Маришенка“ се ограничаваха с поздрав и няколко любезни думи. Можеше да се каже, че местният хайлайф още не беше приел новия началник на милицията, но вече толерираше присъствието му.

Никой обаче не заговаряше за убийството на старши сержант Квасковяк. Само веднъж доктор Воркуцки информира Неваровни, че Дружеството на приятелите на Подлешна възнамерява да отпусне средства за поставяне на гранитна плоча на гроба. „Първоначално смятахме — добави председателят на дружеството, — че това е единственият начин да помогнем на вдовицата. Ала сетне се оказа, че събраните от членовете на дружеството пари са много повече от очакваното.“ Неваровни дори се смая, като чу каква е сумата. Той вече знаеше, че Квасковякова си е намерила добра работа в Рушков, и можеше да не се тревожи как ще живее семейството на убития.

Понякога някой се обръщаше към майора за дребна услуга или го молеше да ускори уреждането на някакъв въпрос. Най-често във връзка с ремонта и строителните материали за вилите. Неваровни никога не отказваше, макар че това не влизаше в задълженията му на началник на участъка. Офицерът смяташе, че по този начин най-лесно и най-бързо ще се сближи с тукашните хора. Тези хора, които —

майорът не се съмняваше — наблюдаваха много внимателно пришълеца.

Колкото повече размишляваше върху убийството на старши сержанта, толкова повече се убеждаваше, че е свързано с хайлайфа на Подлешна. И ако повечето нейни жители дори не знаят кой е убиецът, то някои биха могли да го насочат къде да търси, както и да му подскажат мотивите.

Капитан Левандовски не споделяше мнението на колегата си. Младият офицер издирваше енергично убиеца сред местните хулигани и онези, които са имали зъб на Квасковяк за нещо. Хората на Левандовски обикаляха селата. Производителите на домашна ракия преживяваха тежки минути. Всеки от тях трябваше да даде обяснения и да представи алиби за трагичната нощ, когато е загинал Квасковяк. Папките с материалите за случая набъбнаха, вече заемаха цял шкаф, а всеки ден към тях се прибавяха нови протоколи и други документи.

Издирването на Роман Вятковски, наричан Черния Ромек, обхвана цялата страна. Без резултат. Той и приятелчетата му бяха изчезнали безследно. Левандовски упорито продължаваше да твърди, че откриването на този хулиган ще стане повратна точка в разследването.

По същото време Неваровни посети Зофия Квасковякова. Надяваше се да научи нещо повече за сутрешните разходки на началника.

— Не знам нищо, не знам — повтаряше безпомощно вдовицата.
— Всичко стана така внезапно, беше толкова ужасно, че и до днес не мога да си събера мислите.

— Откога започнаха тези разходки на съпруга ви?

— Може би от четири месеца.

— Винаги толкова рано ли?

— Винаги. Нагласяваше часовника да звъни в четири и половина.

— А като се е връщал, е донасял млякото...

— Млякото обикновено беше вече оставено, когато Владек излизаше, но понякога той донасяше бутилката.

— Никога ли не сте го питали защо излиза?

— Любопитно ми беше. Питам го къде ходи. Той ми отговаряше, че „това са служебни работи“ й не бива да се бъркам. Владек не

обичаше да говори с мен за службата си. По-лесно научавах от съседката, която е жена на капрал Неробис, какво става в участъка, отколкото от собствения си мъж. Да беше по друго време, щях да си помисля, че Владек ходи при някаква жена.

— Не сте ли се опитвали да видите накъде тръгва?

— Надничах през прозореца. Най-често вървеше по Резедава, към гората. Понякога свиваше по Брезова.

— Към жп-линията ли?

— Не. Не съм забелязала. По-скоро към Акациева.

— А в обратната посока, към гарата?

— Понякога тръгваше към гарата, но щом стигнеше до улица Петнадесети декември, свиваше надясно.

— А по коя улица се връщаше?

— Или по Брезова, или по Петнадесети декември.

— Дълго ли траеха разходките му?

— Най-често Владек се прибираше след петнадесетина минути. Но се случваше да си дойде и след час, дори след час и половина.

— Толкова късно?

— Само два или три пъти. Тези по-дълги разходки бяха по изключение.

— Всяка сутрин ли излизаше? Как започна това?

— Мъжът ми държеше на реда. От време на време проверяваше дали всичко е спокойно в Подлешна и дали хората му са по местата си. Три-четири пъти в месеца излизаше сутрин на такава проверка. По-късно започна да излиза всяка сутрин.

— По-дългите разходки непосредствено преди смъртта му ли бяха?

— Не. Около три седмици преди нея. В последно време Владек се връщаше вкъщи бързо, след петнадесетина минути. А понякога ще излезе и подир пет минути ще се появи отново на прага.

— И при лошо време ли излизаше?

— Напоследък и да вали, и да не вали, обличаше анцуга си и изчезваше. Веднъж дори ме хвана яд на него. Тъкмо бях лъснала пода, а той ми влиза мокър и кален. Отговори ми: „Не се ядосвай, не ние служим на пода, а той на нас. Потърпи още мъничко, ще разбере всичко и — край.“ И ето, разбра!

Дискретното проучване на доктор Воркуцки не установи нищо подозрително. Търсен лекар, работи в една варшавска клиника, има голяма частна практика. При операциите за отстраняване на разширени вени — докторът беше специалист в тази област — му помагаше квалифицирана медицинска сестра, приходяща от Варшава. Воркуцки действително имаше зелен фиат, единствената зелена кола в цялото селище. Никой обаче не беше виждал тази или друга кола по улиците на Подлешна в деня и в часовете, когато е било извършено убийството.

Бъдещата звезда на автомобилния спорт, младият Анджей Белковски, е бил в Подлешна в деня преди убийството. Бил разбил „на трески“ красивото ново беемве и дошъл да измъкне от татенцето пари ако не за нова кола, поне за основен ремонт на старата. Искал, „използувайки случая“, да вземе вартбурга на баща си. В семейството, изглежда, избухнал голям скандал. Анджей не получил желаните пари и късно вечерта се върнал във Варшава с влака. Касиерката потвърди, защото си спомняше, че непосредствено преди да затвори касата, е продала на младия Белковски билет за последния влак.

Успехите на милицията в Подлешна се локализираха единствено на територията на кафе-сладкарница „Маришенка“. Сержант Богдан Михаляк сега се отбиваше честичко тук. Красивата сервитьорка го гледаше благосклонно и дори присядаше на масата му. Веднъж майорът ги видя да вървят заедно към жп-линията. Държаха се за ръка. Затова пък инженер Белковски рядко се показваше у госпожа Ковалска и настроението му явно не беше блестящо. Дамите, които посещаваха кафе-сладкарницата, за да изядат в рамките на поредната „акция за отслабване“ по някое парче сметанова торта, имаха нова тема за клюки.

Управителката на кооперативния „супермаркет“ Анка Нелисецка беше редовна посетителка на „Маришенка“. При вида на Неваровни неизменно заявяваше, че „господин майорът както винаги е на своя пост“. Изразяваше пред новия началник на участъка убеждението си, че въпреки първоначалните неуспехи на милицията престъпникът ще бъде заловен бързо. Не пропускаше случай да го ухапе за щяло и нещяло. Началникът също не пестеше „любезностите“ към „директорката на супермаркета“ и би дал много, за да постави „ужасното женище“ на мястото му — не само на думи. Но нищо не

подказваше, че това ще му се удаде. Нелисецка си гледаше работата в магазина безупречно и човек нямаше за какво да се захване. Сякаш напук на майора тя дори метеше тротоара отпред от смет и нападали листа. И в дворчето цареше образцов ред. Как да ѝ лепнеш глоба?

Един ден майорът свари в приемната на участъка някакъв младеж. Като видя офицера, той стана.

— Другарю майор — доложи капрал Неробис, — яви се гражданинът Роман Вятковски.

— Добре, да почака! — Неваровни влезе в кабинета си.

След миг капрал Неробис дойде при него.

— Другарю майор, това е онзи бандит, дето Воеводското управление го издирва за убийството на Квасковяк.

— Знам. Сетих се веднага, щом споменахте името му.

— Внимавайте с него. Оръжието да ви е подръка.

— Защо?

— Капитан Левандовски е убеден, че Вятковски е убил началника. Предупреждаваше да се пазим от Черния Ромек.

Неваровни се усмихна:

— И той да е убиецът, едва ли е дошъл сега да утрепе и мене. Сам ли се появи?

— Да. Седим си ние с Михаляк и изведнъж вратата се отваря и влиза той. В първия момент се втрещихме. А той вика, че идвал да говори с господин майора. С нас изобщо не щя да разговаря.

— Добре, да влезе.

— Да се обадя ли в управлението в Рушков да изпратят кола за него?

— Има време. Засега искам да чуя какво има да ми каже.

— Слушам, другарю майор. Аз за всеки случай ще стоя до вратата. Ако има нужда, извикайте.

Роман Вятковски влезе в кабинета на майора и седна на посочения му стол. Мълчеше, офицерът също. Накрая Черния Ромек не издържа:

— Защо нищо не ме питате?

— Не аз при вас, а вие дойдохте при мене по някакъв въпрос. Ако искате, говорете. Ако не, прав ви път, не ви задържам.

— На кого ги говорите тия! Аз си знам докъде ще стигна. Ченгетата ме търсят из Подлешна, Рушков и Варшава, за да ме бутнат

в пандиза.

— Аз не съм ви търсил.

— Вие не, господин началник, но другите ченгета — да. Наясно съм, че отгук ще изляза само с белезници.

— Защо дойдохте? — Разговорът с хулигана започваше да става забавен.

— Защо ли? Ясно защо. Рано или късно щяхте да ме гепите. Трябва да имаш много мангизи, за да се укриваш дълго. Беднякът все си пати.

— Я не ме баламосвайте, Вятковски. Автомобилен монтьор сте. Добра професия. Ама не ви се работи. Предпочитате да безобразничите край павилиона за бира или на гарата. Ако работата ви беше чиста, нямаше да ви издирват.

— Защо са тия приказчици, господин майор? Какво ме обработвате? Знам, че искате да ме натопите в убийството на старши сержант Квасковяк.

— А не сте ли го убили вие?

— Да пукна, ако с пръст съм го пипнал! Макар че колко пъти ме е затварял там долу... Мога да се закълна!

— Защо се укривахте, щом не сте виновен?

— Всичко ще разкажа. Квасковяк ме прибра от павилиона с бира тогава, когато някой беше ступал оня Малиновски от Западна Подлешна. И май му бил счупил очилата.

— Да, очилата! Две спукани ребра и защита на три места глава. Господин Малиновски е лежал в болницата две седмици.

— Не съм аз. Аз не съм го бил. Ама Квасковяк дотърча и прибра мене. Осъдиха ме на четири месеца и пет хиляди злоти глоба заради тоя Малиновски. Други го биха, аз си стоях отстрани и гледах какво ще излезе от тая работа. А понеже вече бях лежал, макар че пак си бях невинен, веднага ме пратиха в дранголника. Излежах цели четири месеца. Като ме пуснаха, приятелите ме чакаха пред вратата. Трябваше да го полеем. Не е ли така?

— Пуснали са ви почти три седмици, преди да бъде убит старши сержант Квасковяк.

— Правилно — съгласи се Черния Ромек, — ама нали ви казах, че трябваше да полеем излизането ми на свобода.

— Не трая ли прекалено дълго?

— Момчетата са бетон. Веднъж аз черпих, след туй те всички поред. После аз не исках да им остана дължен. И тия няколко дни си минаха...

— А междувременно, докато сте си пийвали, сте заплашвали: „Аз ще лежа в затвора, ама Квасковяк ще легне под земята.“ Същото сте го казвали и в Подлешна, и в ресторанта в Рушков един ден преди убийството. Спомняте ли си?

— Може и да съм. Щом казвате, сигурно е така. Аз, господин майор, като си пийна мъничко, ставам нервен. Може и да съм дрънкал нещо, докато съм бил натряскан. Ама да строша чуту... извинявам се, главата на господин началника Квасковяк, пази боже! Да не съм кретен? За убийство на милиционер се отива право на бесилката! И господ не може да ти помогне!

— Тогава защо се укривахте?

— Когато на другия ден по обяд разбрах какво е станало с господин Квасковяк, викам си: „Дрънкаше глупости, ха да видиш сега.“ Да седя и да чакам ли? Веднага се чупих, а след около два часа ченгетата дошли за мене. И досега всеки ден проверяват дали не съм се мярнал у дома или на работата. Знам си аз. Първо ще ме затворят, а после ще ме пресоват да си призная. Да не ми е за пръв път?

Майорът се ядоса от думите на Черния Ромек:

— Вятковски, кажете ми: да ви е ударил някога някой при разпит?

— Не!

— Тогава какви ги дрънкате за пресоване?

— Не исках да кажа, че ще ме бият, а че ще ме заразпитват и по цели часове ще ме уговарят да си призная.

— Ако сте невинен, както твърдите, защо ще си признавате?

— Пак ще ме затворят — знаеше си своето Вятковски.

— Може да ви затворят, а може и не. Дори да ви затворят, ще е, докато приключи следствието. Не повече. В затворите не се държат невинни хора.

— Но като наистина бях говорил това за Квасковяк и за лежането...

— Знам. После какво стана?

— Здравата си пийнахме. Когато се изнесохме от кръчмата, единадесет минаваше. Помня, че бюфетчийката ни заплашваше с

милиция, ако не си тръгнем веднага. Затова купихме литърче за из път и отидохме у Еджо Белоглавия. Нямаше смисъл да се връщаме в Подлешна. И да имаше влак, кондукторът нямаше да ме пусне да се кача и пак щеше да стане скандал.

— Кой е този Еджо Белоглавия?

— Едвард Джевик. Живее в Рушков, улица Смолна петнадесет.

Офицерът си записа адреса на едно от листчетата на бюрото.

— Продължавайте.

— У Еджо изпихме литърчето. Стана малко шумничко. Някакъв бунак ни изпрати милиционерски патрул, че не сме му давали да спи. Дойде властта, искаше да ни прибере с радиоколата. Накрая само ни записаха имената и ни заплашиха, че ако не се укротим, ще намерят начин да се справят с нас, ама такъв, че да ни излезе през носа. Понеже и водката, и парите свършиха, всички се тръшнахме да спим. Когато се събудих, бях се схванал, щото бях спал на пода. Главата ми се цепеше. Отидох до павилиона за бира. Ясно кой, оня на улица Кошчелна.

— В колко часа ставаше това?

— Че откъде да знам? Сигурно е било рано, продавачът таман отваряше.

— Споменахте нещо за работа. Къде работите?

— Във Воля има един частен автомобилен сервиз. Собственикът се казва Адам Годлевски. Там работят трима души. Като ме притисне безпаричието, хващам се при него, да изкарам някой и друг грош. Сервизът е добър. Почти всички собственици на колички от Подлешна ги дават там на ремонт.

— Казвате, че не сте убили Квасковяк. Ще проверим всичко. В такъв случай кой го е убил?

— Никой от нашите. Началникът беше строг човек. Не си затваряше очите за нищо. Но не пращаше делото в Наказателната колегия. Още по-лошо, караше човека да мете улицата, пък после цяла Подлешна му се подиграваше. Мадама не можеш да свалиш, след като ти вика: „Господин Ромчо, ще ми пометете ли пода? Толкова сте сръчен, приятно ми беше да ви гледам.“ Доста народ го заплашваше. Ама се изхвърляха само на думи. Случваше се да измъкне някого от кръчмата, пък той ръка не смееше да вдигне. Главата си залагам, господин майор, не е никой от нашите.

— Защо тогава се укривахте толкова дълго? Сам си усложнихте положението. Нали имате свидетел, този Еджо Белоглавия, у когото сте прекарвали критичната нощ?

— Господин майор, Еджо Белоглавия е стар крадец. Кой ще му повярва? И жена му не е стока. Един и два пъти ли е лежала за кражба! Щяха да ме затворят като едното нищо. Аз и сега нямаше да дойда, ама два дни троха не съм хапвал. Приятелчетата не щяха да ми помогнат, напълнили са гащите от страх.

— Чакайте малко, Вятковски. — Майорът излезе от стаята. Върна се с голяма филия хляб, дебело намазана с масло. Подаде я на „госта“ си: — Ето ви, яжте. А аз ще напиша протокола с вашите показания.

Вятковски не чака да го канят два пъти. След пет минути от близо половинката самун не остана и трохичка. През това време офицерът подробно записа показанията на Вятковски. Свърши, прочете му ги и попита:

— Потвърждавате ли?

— Потвърждавам.

— Подпишете тогава.

Без да му се обяснява, Вятковски подписа всяка страница в долния ѝ край и постави под показанията си своя малко разкривен автограф.

— Е, сега какво? Кой ще ме закара до Варшава — Неробис или Михаляк?

Неваровни извади от портфейла си сто злоти.

— Сега си вървете вкъщи, а утре сутринта — на работа. Забранява ви се да напускате Подлешна, без да дадете на милицията новия си адрес. Ето ви сто злоти на заем. Ще ми ги върнете от първата си заплата. Но не забравяйте, в случай на нов побой — аз имам потвърда ръка от Квасковяк.

— Наистина ли ме пускате, господин майор? — Вятковски не можеше да повярва на ушите си.

— Изчезвайте по-бързо, че, току-виж, съм размислил.

Веднага след като Черния Ромек си отиде, Неваровни замина за Околийското управление на милицията в Рушков. Направиха проверка. Показанията на Вятковски изцяло се потвърдиха. През онази нощ наистина е бил извикан милиционерски патрул, за да укроти

развихрилите се пияници в жилището на Еджо Белоглавия. Доведен в милицията, Едвард Джевик потвърди, че Вятковски е нощувал у него. Продавачът от павилиона за бира също помнеше първия си клиент от онзи ден: един хулиган от Подлешна, известен на всички в Рушков. Според продавача Вятковски още от сутринта е бил натряскан до козирката.

Неваровни отрази цялата история в подробен рапорт до Воеводското управление. Към рапорта приложи протокола от разпита, без да забрави да отбележи, че Роман Вятковски се е явил в милицията доброволно. След като разгледал документите, майорът стигнал до извода, че Роман Вятковски не е виновен за приписваното му убийство. Затова началникът на участъка в Подлешна е решил да не арестува Вятковски, а само да му забрани да напуща селището и да го предупреди, че трябва да се явява при всяко повикване. Той завърши рапорта със следната мотивировка: „За разлика от някои млади офицери, които най-напред арестуват заподозрения, а едва след това търсят виновния, аз смятам, че трябва да разполагаме със сериозни доказателства, за да лишим някого от свобода. Дори ако този някой вече е регистриран за наказателни деяния.“

Неваровни не спомена имена, пишейки за „младите офицери“, но се надяваше адресатът на рапорта, капитан Левандовски, прекрасно да разбере кого е имал предвид майорът. В превъзходно настроение зачака последиците от писмото си. Не сгреша. Два дни по-късно получи от Варшава телефонограма да се яви на другия ден при Стария.

Полковникът беше в мрачно настроение и поздрави приятеля си със сериозно лице. Стария откри съвещанието, на което този път бяха поканени освен Неваровни и Левандовски и няколко други офицери, както и един подполковник от Главното управление, и нареди лаконично:

— Моля, представете резултатите от разследването на убийството на Квасковяк. Първо капитан Левандовски, после майор Неваровни.

Изложението на капитана беше доста дълго. Той подчерта оперативността на милицията. Припомни колко души са били разпитали. Част от тях били задържани, но после освободени, защото уликите не били достатъчни и прокурорът отказал да подпише заповед за удължаване на ареста след законните четиридесет и осем часа. В

същото време продължават издирванията и в други посоки. Анцугът, който носел убитият в часа на смъртта си, е изпратен в Кабинета по криминалистика. Капитанът се надява, че върху плата са останали отпечатъци от пръстите на убиеца или някакви други следи. Но проучванията искат време...

— С една дума — прекъсна го полковникът, — воденото от вас разследване не е мръднало напред.

Левандовски не направи опит да се оправдава.

— А вие, другарю майор?

— Аз имам само една заслуга — отвърна Неваровни. — Доволен съм, че в резултат на моите действия поне един невинен не видя отблизо как изглежда арестът на управлението. Говоря за някой си Роман Вятковски, наричан от приятелите си Черния Ромек. Но това между другото. Моите разследвания ме убедиха, че старши сержант Квасковяк е попаднал по следите на опасно престъпление. Не е разполагал обаче с доказателства. Търсел ги е. Престъпникът или престъпниците са живеели близо до дома на Квасковяк. Ето списъка на тези жители на Подлешна. Един от тях е убиецът.

— Ако това го беше написала Агата Кристи, щеше да излезе интересна история. В друго издание трудно може да се приеме. — Левандовски измърмори тези думи така, че да го чуят всички.

— Другари — взе думата представителят на Главното управление, — разбирам колко е трудно и не искам да ви критикувам, но вие сами си давате сметка за сериозността на задачата. Убит е началникът на милиционерски участък в селище на по-малко от двадесет километра от столицата. Изминаха няколко седмици, а убиецът не е заловен. Днес чух тук, че разследването не е мръднало от мъртвата точка. По отношение на сигурността и спокойствието положението в населените места край Варшава съвсем не е розово. Фактът, че убиецът на Квасковяк остава неразкрит, ще разюзди местните нарушители на обществения ред. И без това хората се оплакват, че милицията не си гледа работата. Въпросът не е само престъпникът да си получи заслуженото наказание. Той опира и до нашия престиж.

— Трябва да се разшири разследването и в други посоки — предложи един от офицерите.

Капитан Левандовски се възмути:

— Ако искате, с удоволствие ще ви отстъпя случая. С всички последици и с цялата отговорност.

— Благодаря, не държа — отвърна авторът на идеята.

— Аз пък вече никому няма да отстъпя този случай — намеси се Неваровни. — Освен ако не ме задължат. Но тогава ще си подам оставката.

— Другари! — живо реагира полковникът. — Не сме се събрали, за да се караме, а да направим така, че това проклето разследване да потръгне. Смятам, че капитан Левандовски и майор Неваровни трябва да продължат да работят поотделно, със свои методи, макар че, няма защо да го крием, досега не са постигнали много. И така, завършваме съвещанието без оптимистично обобщение. Най-напред ни се струваше, че бързо ще разкрием извършителя на престъплението, а заседнахме в мъртва точка още в самото начало.

VII. БОКСОВИЯТ МАЧ

За свое голямо учудване три дни по-късно майорът пак видя Роман Вятковски в участъка на милицията. И този път Черния Ромек не пожела да разговаря с другите служители. Едва в кабинета на началника извади от джоба си новичка стотачка.

— Много благодаря. Наистина сте голяма работа, господин майор. Другите щяха да ме затворят в дранголника за няколко седмици.

— Милицията не арестува невинни хора.

— Знам си аз! — настояваше Вятковски.

— Работите ли?

— От време на време — призна неохотно Черния Ромек.

— Само не забравяйте, че не искам да се срещаме твърде често.

— Неваровни смяташе разговора за завършен. Но гостът му не проявяваше желание да напусне стаята.

— Господин началник — започна той несигурно, — искам да ви помоля да дойдете днес привечер у дома. Някъде около седем.

— Защо?

— Приказват, че Вятковски е безделник, пияница и хулиган. Вятковски обаче умее да уважава. Тогава вие ме освободихте на честна дума. Наистина сте голяма работа, господин майор. Знам нещо за Квасковяк. Не, не аз, а един мой приятел. Той ще бъде у нас и сам ще ви каже. Само истината — като на изповед. За това аз ще имам грижата. Може да ви помогне да заловите тоя мерзавец — завърши Черния Ромек.

— Не е ли по-добре вашият приятел да дойде при мене? Заедно с вас?

— Той не е от ония, дето доброволно влизат в тая сграда. Но всичко ще ви разкаже, господин началник.

Ще не ще, Неваровни беше принуден да приеме поканата за тази твърде странна среща. Роман Вятковски живееше от другата страна на

железопътната линия, в началото на Източна Подлешна, в една от бедните къщички. Капрал Неробис, комуто Неваровни каза за поканата на Вятковски, предложи да отиде заедно с майора, за да го охранява. Майорът отказа. Тогава той започна да го уговаря да вземе оръжие.

— Може да е клопка — предупреждаваше го капралът. — Знам къде живее Вятковски. Минава се през гората уж по улица, а то си е пътека. Някой ще се скрие зад дървото и...

— И ще ме перне по главата както Квасковяк ли? Но защо? За да убиеш някого, трябва да имаш сериозна причина. Вятковски и компанията му нямат.

— Кой ги знае? Не бих му вярвал. Още веднъж ви съветвам да си вземете пистолета. А аз и сержант Михаляк ще се поразходим нататък. Уж патрулираме.

— Няма смисъл. Тогава Вятковски и приятелчетата му дума няма да обелят. Щом той не се побоя да дойде тук, аз няма да остана по-назад. А в случай че стане нещо, пистолетът само ще ми пречи.

— Както желаете, другарю майор, предупредил съм ви. — Капралът се позасегна, че началникът му се отнесе пренебрежително към неговата загриженост.

Неваровни се появи в жилището на Вятковски точно в седем часа вечерта. Неробис не беше преувеличил — наистина не беше лесно да се открие къщата, която отвън изглеждаше съвсем рухнала. Затова пък толкова по-приятна беше изненадата от вътрешния ѝ вид. Жилището се състоеше от кухня и стая. Беше скромно, но чисто — несъмнено заслуга на старата Вятковска. Нали Черния Ромек живееше „при майка си“.

— Заповядайте, заповядайте, господин началник! — Вятковски скочи да посрещне майора. На масата седяха четирима мъже. С такива лица, че да им дадеш, както се казва, „по пет години без присъда“.

Две еднолитрови бутилки с водка, едната изпразнена до половината, и шест бурканчета от горчица. В чинията някакво мезе.

— Нали ви казах, че началникът ще дойде — триумфираше Вятковски. — Знаех си аз. Мъж на място.

„Мъжът на място“ стисна поред ръцете на четиримата.

— За здравето на господин началника! — вдигна нагоре бурканчето един от тях.

Погледите на петимата се спряха върху офицера.

— За ваше здраве, момчета. И да не се срещаме при други обстоятелства. — Неваровни изпразни чашата на екс. Дори не се намръщи, макар че домашно произведената ракия беше отвратителна. Той отдавна не беше пил подобна гадост, за последен път — когато беше партизанин, но май тогава питието беше доста по-поносимо. Остави тържествено празното бурканче и скромно замези с кисела краставичка. Петимата мъже го последваха.

— Не ви ли казвах — повтаряше Черния Рюмек, който се радваше като дете, — мъж на място.

— Хайде сега от другото дуло! — Единият от младежите пак напълни бурканчетата.

— Не, господа — възрази офицерът, — този път аз само ще близна. Не забравяйте, че съм тук по служба, а не бива жителите на Подлешна да видят началника на участъка да се клатушка по улицата.

Никой не протестира и по примера на майора цялата компания отпи само по глътка.

— Господа — изсили се Вятковски, — хващам се на бас, че началникът няма оръжие.

Преди майорът да успее да реагира, две от „приятелчетата“ сръчно и бързо плъзнаха ръце по дрехите му.

— Бог ми е свидетел, без патлак е! — докладва един от тях.

Неваровни се засмя.

— Ама че сте ливади! Ако имах пистолет на ремък под мишницата, както носехме оръжието си по време на окупацията, нямаше да го откриете. Можех мигновено да го измъкна и тогава? — Майорът разкопча сакото си, за да покаже, че и там няма оръжие.

— За здравето на господин началника — за първи път! — Компанията, отначало малко притеснена и наблюдаваща зорко офицера, започваше да се отпуска.

— За здравето на домакина — любезно отвърна Неваровни, макар че и този път само докосна с устни ръба на чашата. Затова пък другите оставиха на масата празни бурканчета.

— Хайде — делово отсече домакинът. — Почвай, Писчо. Но ще говориш само истината.

— Ама аз като не знам нищо — заувърта го най-ниският, пооплешивял блондин със слабо, мише лице и избледнели, нервно играещи насам-натам очи.

— Разправяй. За Квасковяк, дето ни го каза на нас. И само една думичка да пропуснеш, с пестник ще ти я избия! — Вятковски явно искаше да демонстрира пред майора авторитета си на предводител.

— Хайде по-кратко — сопна се Писчо, обаче започна послушно да разказва: — Беше през юни, не, някъде в началото на юли. Почти се беше съмнало, на хората още не бяха тръгнали на работа. Часът беше четири, може би малко след четири. Вървах по улица Петнадесети декември и завих по Акациева.

— Какво правехте на улицата по това време?

— Аз ли? — Писчо се обърка, не знаеше какво да отговоря.

— Аз ще ви кажа — засмя се Вятковски. — Сигурно е искал да свие нещо отнякъде. През юли хората оставят прозорците на партера отворени.

— Дрън-дрън! — възвърна си дар-слово онемелият. — Връщах се от приятелката си.

— Коя ли пък ще те иска?

— Затова пък подир тебе търчат на цели стада.

— Господа — прекъсна ги майорът, — това не е важно. Продължавайте.

— Та излизам аз на Акациева и виждам, че от гората идва някакъв човек. Отдалече го познах — началникът на участъка. Нямах желание да го срещам, че веднага щеше да ме разпитва откъде идвам, закъде съм се запътил и тъй нататък. Зад улица Петнадесети декември има незастроен, тесен парнел, сигурно го знаете, господин майор? Точно там завих, застанах зад тарабите и зачаках да видя какво ще стане. Накъде е тръгнал Квасковяк и дали ме е скивал.

— Как беше облечен?

— В долнище на анцуг и бяла тениска. Беше топло, макар и рано сутринта. И аз бях без сако.

— Карай нататък — подкани го Вятковски.

— Надзъртам. Началникът върви напред по Акациева. Тъкмо мислех да духна, щото през тоя парцел може да се излезе на Розова, ама началникът подмина Брезова и сви към ония, дебелите борове. Скри се зад един от тях и така остана. Дънерът го закриваше откъм улицата, аз обаче ясно виждах бялата му тениска на фона на дървото. Мисля си: искаше да видиш накъде отивам, ама аз ще те прецакам. Стоим си така двамата — аз зад оградата, той на двеста метра по-

нататък зад бора. Може да минаха десетина минути, а началникът все така си кюти зад дървото. Чаткам, че не дебне мене, иначе отдавна да е загрял, че съм го изпързлял. Рекох да се чупя, ама ми беше любопитно...

— По улицата имаше ли хора? — попита Неваровни.

— Жива душа нямаше. Цял час стояхме така. Народът се размърда. Жени хукнаха към магазина за хляб, някои тръгнаха към гарата. Минаха няколко коли...

— Помните ли кой мина край вас пеша или с кола?

— Госпожа Ковалска излезе заедно с икономката си. Тая, дето е готвачка в „Маришенка“. Сигурно са отишли до магазина за пресен хляб, защото в седем отварят заведението. Адамчик мина в посока към гарата, инженер Белковски замина с колата си за Варшава, госпожа Розмарович изми своята кола, паркирана пред къщата. При инженер Кравецки дойдоха няколко работници. Всички се качиха в неговия жук, натоварен с около половин тон цимент. По онова време Кравецки строеше нечия вила в Западна Подлешна. И още две жени минаха, вече не помня кои.

— А старши сержантът?

— Стоеше зад дървото, а после изведнъж излезе на улицата и си тръгна право за вкъщи.

— Сигурен ли сте?

— Добре видях. Вървеше по Акациева към Петнадесети декември и зави наляво. Дори не погледна към незастроения парцел, където бях аз. После забелязах, че завива по Резедава. А там е къщата, в която живее. Къде другаде ще иде?

— Обяснете ми още — Неваровни не беше добре запознат с топографията на околността — къде растат тези големи борове?

— Това е там, господин майор — намеси се Вятковски, — където е еврейската къща, изгорена от хитлеристите през четиридесет и пета. Останали са основите и част от едната стена заедно с комина. Досами нея са четирите бора. Като че ли са най-големите в Подлешна.

— Чии къщи са отсреща и отстрани?

— Веднага отляво е новата вила на госпожа Розмарович. Оная, дето има магазин на улица Мархлевски във Варшава. Знойна жена, ама е страшна напаст. Въпреки мангизите на мястото на мъжа ѝ не бих издържал. А от другата страна на парцела е къщата на инженер

Кравецки. Отсреща е вилата на доктор Воркуцки. По-нататък по посока към Петнадесети декември са къщите на Савицки и инженер Белковски. Още по-нататък идват колибата на Адамкевичови и оня незастроен парцел, където е стоял Писчо. А след доктор Воркуцки по посока към Брезова има още две вили: на аптекаря Хрущик и на Мария Ковалска. След тях е вече Брезова. Дворът на госпожа Ковалска излиза на три улици: Брезова, Акациева и Розова. Откъм Акациева има и портичка. — Вятковски рецитираше, сякаш гледаше плана на селището.

— Нищо друго ли не забелязахте? — обърна се майорът към Писчо.

— Нищо особено не ставаше. Не знам какво е дебнел тогава Квасковяк. Стоеше и изведнъж си тръгна. Кой го знае...

— Информацията е много ценна. Много ви благодаря за нея и за приятната среща. Но аз трябва да тръгвам. Още веднъж — за ваше здраве! — Този път офицерът изпразни бурканчето от горчица до дъно. — И не забравяйте, момчета, че тези приятелски срещи са едно, а ако се наложи да си имам с вас служебна работа, ще е съвсем друго. Не разчитайте на познанството ни и на моето снизхождение. Законът си е закон и ред и спокойствие трябва да има.

— Готин! Можеше да ме опандизи! Това се вика началник! — Трите чаши алкохол си бяха казали думата. Вятковски започваше все повече да фъфли.

— Довиждане. — Неваровни стисна ръката на всеки и се запъти към вратата.

— Ще ви изпратя до гарата, господин началник — скочи Черния Ромек. — Да не би, пази боже, да ви се случи нещо лошо.

— Не се страхувайте за мене.

— В никакъв случай! Вие сте мой гост!

Неваровни не възрази повече. Вървяха мълчаливо, трябваше да внимават в тъмното да не нагазят в калта или да не се подхлъзнат на някой камък. Едва досами гарата излязоха на улица с тротоар и осветление.

— Благодаря. Нататък и сам ще се оправя.

— Аз ви благодаря. Можете да ме опандизите, господин началник — повтори с пиянски инат Вятковски. — В случай на нещо

винаги можете да разчитате на мене. На мене и на моите момчета. Само ми кажете.

Добрите съвети и предупрежденията на Неваровни обаче си останаха само на думи. След два дни, някъде около четири и половина, в милиционерския участък дотича една жена, която крещеше, че хулиганите закачат и бият хората при павилиона за бира. В участъка бяха трима от служителите и Неваровни. Четиримата веднага побягнаха в защита на потърпевшите. С помощта на милиционерските палки редът беше възстановен само за пет минути. В участъка бяха заведени шестима млади здравеняци. Неваровни почти не се изненада, когато позна сред заловените хулигани трима от участниците в неотдавнашната среща у Вятковски. За да бъде пълен комплектът, липсваха само Черния Ромек и Писчо.

— Предупредих ви! — каза майорът.

— Нищо не сме направили! — възпротиви се един от задържаните. — Поборичкахме се малко помежду си. Не сме виновни, че хората се разтърчаха. Като потренират бягане, няма да изпускат влака.

— Значи просто спорт, а?

— Тъй вярно, господин началник.

— Добре, аз ще ви осигуря спортни занимания! — Майорът светкавично взе решение да последва примера на предшественика си и да приложи методите на старши сержант Квасковяк. Най-напред се обади в Околийското управление в Рушков и помоли да изпратят една ниса, а после позвъни в спортния клуб „Знич“, който разполагаше с най-добрата секция по бокс в цялото воеводство. След по-малко от час милиционерите свалиха от колата шестимата хулигани и под конвой ги заведоха в боксовата зала на „Знич“.

— Колега — обърна се майорът към треньора, — тук имам шестима юнаци, които толкова много обичат спорта, че се боксират с хората на улицата. Сами си признаха, че това не са били хулигански изхвърляния, а само спортни състезания. Затова нека се срещнат с вашите състезатели. Разбира се, ако променят мнението си, ще изпратят съответните документи в Наказателната колегия или направо в съда. Понеже вече им се е случвало да оплетат конците, и сегашното ще е рецидив. Но щом казват, че е въпрос на спорт... Е, какво, господа, да

организираме ли малък мач: „Знич“ срещу представителния отбор на Подлешна?

Нито един от хулиганите не се обади. Треньорът и състезателите от клуба изчакваха развоя на събитията. Очертаваше се първокласно забавление.

— Мачът ще се проведе според правилата на Полския съюз по бокс — обясни треньорът. — Всеки от подопечните на господин майора ще получи противник от съответната категория. Мачовете са по три рунда. За всеки случай с каски.

Шестимата хулигани напуснаха залата на „Знич“ след три часа. Бяха така пребити, че едва вървяха. Обаче всичко беше протекло *lege artis*^[1]. Според правилника на Полския съюз по бокс.

— Може би колегите ще пожелаят реванш? — учтиво предложи треньорът, но не получи отговор.

Майор Неваровни докладва на полковника за срещата в жилището на Вятковски, а също и за импровизирания боксов мач. Стария не можа да сдържи смеха си, но бързо се овладя.

— Ех, Бронек, Бронек! Кога ще ти дойде умът в главата? Ако някой от тези негодници напише жалба до прокурора, ще трябва да обясняваш надълго и нашироко.

— Добре де, добре. Да се надяваме, че никой няма да подаде жалба. Те обаче доста ще се позамислят, преди пак да започнат да вършат безобразия. Какво са за тях колегията, глобата или дори няколко месеца затвор? А такъв тупаник се помни дълго.

— По-важно е онова, което е казал Писчо. Кой е той?

— Крадец рецидивист, регистриран при нас. Тадеуш Грепански. Специалист по нощни кражби в жилищата.

— Но защо Писчо?

— Нямал късмет. Веднъж влязъл през отворен прозорец и в тъмното настъпил опашката на заспалия котарак, който вдигнал такава аларма, че събудил всички в къщата. Грепански съвсем се шашардисал и дори не се опитал да избяга.

— Вярвате ли му?

— Нямам основание да се съмнявам в думите му. Освен това Зофия Квасковякова си спомни, че в началото на юли мъжът ѝ действително се е върнал от сутрешната си разходка след повече от час.

— От сведенията на Писчо излиза, че старши сержантът е наблюдавал нечия къща. Най-вероятно вилата на доктор Воркуцки, тъй като е стоял точно срещу нея.

— Мислех си — поясни Неваровни, — дали Квасковяк не е бил убит именно на това място? Под някой от боровете? Потърсих следи, но нямаше нищо. От убийството бяха изминали три седмици, а през ноември често валеше.

— Това би съвпадало с показанията на млекаря, че сутринта е видял зелен фиат по улица Акациева. И още веднъж насочва подозренията към Воркуцки. Той има такава кола и ако е убил старши сержанта в своята градина или в запустелия парцел, най-лесно му е било да се отърве от тялото, като го закара с колата си в гората.

— Да, така всичко пасва — съгласи се Неваровни.

— Но защо? Какъв повод би могъл да има, за да го убие? Заможен лекар. Напълно легални доходи. Не може да става дума за финансови далавери. Макар че никак не обичате капитан Левандовски, трябва да ви кажа, че той се отнесе много сериозно към рапорта ви. Проучи най-подробно всичко, свързано с Воркуцки. Не открихме нищо подозрително.

— И аз се постарях да събера клюкички за Воркуцки — допълни майорът. — „Приятелите“ му говорят, че обичал парите. Какво пък, не е грях. Никога никой не го е упрекнул, че е допуснал грешка в работата си. Докторът наистина си прави операциите много добре. Не се занимава с нищо друго освен с премахване на разширени вени. Отношенията в семейството са добри, само дето дъщерята е прекалено разглезена. С една дума, живот горе-долу в нормата... Но може би при Воркуцки е трябвало да дойде някой? Някой престъпник, когато Квасковяк е наблюдавал?

— Бихме могли да правим най-различни предположения. Опасявам се обаче, че няма да стигнем далече. За всеки случай не бива да изпускаме доктора изпод око. Разследването се проточва, но друг изход нямаме. Продължавайте в същата насока, другарю майор. Да видим какво ще излезе от това. А що се отнася до местните юначаги, бих предпочел в бъдеще всичко да се провежда не според правилника на Полския съюз по бокс, а според Наказателнопроцесуалния кодекс. Ясно ли е?

— Тъй вярно, другарю полковник! — Неваровни скочи и чукна токове.

Двамата офицери се разсмяха.

— Успех, Бронек, но се пази. Напоследък много работиш.

[1] Съгласно правилата на изкуството (лат.). — Б.пр. ↑

VIII. ПРОИЗШЕСТВИЕ В УЧИЛИЩЕТО

Когато майор Бронислав Неваровни видя да влиза в кафе-сладкарницата Анка Нелисецка, беше съвсем сигурен, че след миг тя ще седне на масата му и ще му каже нещо неприятно. Предчувствието му не го излъга. Госпожа Анка отиде да каже „добър ден“ на Мария Ковалска и веднага след това се насочи към масата на Неваровни.

— Предполагам, мечтаехте за моята компания? Мога ли да седна?

— Заповядайте — отвърна майорът, че и какво ли друго, бедничкият, можеше да отговори?

— Офицерите от милицията трябва да умеят да скриват по-добре чувствата си. Лицето ви излъчва такава радост... Но не се тревожете, аз само за мъничко.

— Уверявам ви, преживявал съм значително по-неприятни неща.

— За съжаление животът не ви е научил на нищо, както виждам.

— Тъй ли? Защо?

— Седите си на кафенце и гадаете по чашата кой е убил нещастния Квасковяк. Или очаквате всички да започнат сами да идват при вас и да споделят своите проблеми и подозрения? Напразно, напразно. Усмивват ви се, стискат ви ръката, може да се случи да ви поканят на малка водка или бридж. И това е всичко. По принцип за тях вие сте ако не враг, то чужд човек, който идва тук „да души“. Никога няма да ви приемат за „свой“. Поне преди да минат много години. В същото време Подлешна се разтърсва от клюки, а вие и вашата милиция не знаете нищо. И това ми било Шерлок Холмс!

— Какво е станало?

— Нека ви кажат приятелите ви. О, ето го инженер Мелковски, трябва да разменя няколко думи с него. Много ми беше приятно — стана доволна от масата Нелисецка.

Просто блъфира — реши майорът и поведе разговор с магистър Хрущик, управителя на аптеката, който преди миг бе влязъл в

заведението. Фармацевтът беше приказлив човек и неведнъж го беше доказвал пред майора, а поради характера на работата си знаеше всички клюки.

Устата на аптекаря наистина не се затваряше ни за секунда. Като снижи гласа си до шепот, той съобщи на събеседника си, че красивата сервитьорка, и инженер Белковски са скъсали окончателно. Причината е сержант Михаляк. Така е завъртял главата на хубавата Еля, че тая работа ще свърши май в гражданското. Всички ѝ се чудят, щото какво хубаво има в това да станеш съпруга на сержант от милицията. А Белковски е много богат. Облече Еля Дорецка от глава до пети, да не говорим, че ѝ купи разкошна гарсонiera. Наистина той, Хрущик, не упреква красивата Еля. Сам преди двадесет и седем години се бил оженил за хубаво, но бедно момиче и никога не бил съжалявал. Може би Елжбетка постъпва правилно, като заменя богатия, но стар химик е хубавия младеж в милиционерска униформа.

Само за да каже нещо, майорът потвърди:

— Да, в живота стават различни неща, кой е без проблеми.

— Именно, именно, вие, любезни, се изразихте съвсем правилно. Да вземем за пример Мария Ковалска. На пръв поглед не ѝ липсва нищо. Чудесна къща, парите си не знае. Е, вдовица е, но от нищо не се отказва. — Тук аптекарят се усмихна многозначително: — А такива грижи си има със синчетата...

— На кого ли са се метнали? — попита, колкото да поддържа разговора, Неваровни.

— И аз се чудя. Покойният Ковалски, бог да го прости, беше много свестен човек, а синчетата му — нехранимайковци. Наскоро по-малкият откраднал от чантата на майка си две хиляди злоти и за всичките пари купил плочи. По-големия пак го изхвърлят от училище. Вече от трето или четвърто училище.

Така високоуважаемият майстор на прахчета одума подред всички посетители на кафенето. Само че майорът знаеше тези клюки. Нищо сензационно.

И все пак в Подлешна се беше случило нещо. Хората в „Маришенка“ този ден бяха повече от обикновено. На масите се говореше „на ухо“. Положително Нелисецка не си хвърляше думите на вятъра. Затова, когато управителката на магазина остана сама на масата си за миг, майорът на свой ред попита:

— Мога ли да седна?

— Как да кажа „не“? Твърде много хора ни гледат.

— Вие наистина ме заинтригувахте.

— А вие наистина ли не знаете?

— Честна дума.

— Тогава няма и да научите — усмихна се злобничко Нелисецка,
— аз просто се пошегувах с милиционерския шеф.

— Моите извинения, госпожо. — Майорът стана от масата.

— Капка чувство за хумор ли нямате? Излезте и ме чакайте на гарата. Ще дойда след десетина минути. Само това остава, да се впусна в разговор с вас тук. И без това не ни изпускат от очи.

Неваровни се върна на мястото си. Лесно забеляза, че действително всички следяха с поглед как той разменя тези няколко изречения с управителката. След десетина минути офицерът демонстративно погледна часовника си и помоли сервитьорката за сметката.

— Още днес трябва да замина за Варшава — оправда се за ранното напускане на заведението.

Госпожа Анка се появи на гарата след четвърт час.

— За Варшава ли сте? — допита тя доста високо.

— Да.

Влакът дойде. Двамата седнаха във вагон, а който не се виждаше нито един познат.

— Изпратете ме до вкъщи — предложи Нелисецка, — а по пътя аз ще ви кажа каквото зная. Предупреждавам ви, че не е много.

След няколко минути влакът спря на спирка Източна Подлешна. Слязоха. Анка пъкна ръка под лакътя на мъжа и те усмихна:

— Дори някой да ни види сега, ще започне да клюкарствува, че Нелисецка си е намерила нов любовник.

Свиха в една от уличките.

— В училището в Подлешна е станала кошмарна история — започна жената. — Имам дъщеря, казва се Магда. На петнадесет години е. Старая се нашите отношения да бъдат изградени върху взаимната искреност и близост. Държа се не като майка, а като по-голяма приятелка. Магда нищо не крие от мене, но този път и тя не знае подробности. Каза ми само, че една ученичка от единадесети клас е припаднала пред черната дъска. Наложило се да извикат „Бърза

помощ“, понеже момичето било в шоково състояние. Лекарят установил тежко отравяне с наркотици и закарал болната в психиатрична клиника. Оставили я в отделението за наркомани.

— Наркотици ли? — Офицерът беше искрено учуден.

— Какво странно има? Още миналата година прибраха трима младежи от Подлешна на лечение. Наистина, след матурата. Миришели на упойващи средства. Избухна малък скандал, но всичко се потули. И този път се стараят да потулят работата без излишен шум.

— Ще им развържа езиците аз!

— Така си мислите! Не дооценявате солидарността на средата. В най-добрия случай ще научите, че момичето се е отровило по погрешка, взело е някакво лекарство в повече. И край. В действителност всеки ще си мълчи като пукал, опасявайки се от скандал, уволнение или опетняване на безупречната си репутация. Само ако разполагате с козове против тях, ще си развържат езиците.

— Какво ме съветвате?

— Първо поговорете с младежите. Не с онези, които се наркотизират, а с другите, които са против това. Доколкото разбирам, нашите „деца-цветя“ срещат у съучениците си присмех и противопоставяне. Впрочем ефектът е двояк. От една страна, това предотвратява разпространяването на наркоманията, а от друга, засилва чувството за солидарност у младите наркомани, като ги откъсва от живота. И това затруднява както лечението, така и превъзпитанието. Сега те лесно се познават. Носят специален знак — черни железни кръстчета, окачени на верижка или връв. Всяко такова „кръстче“ може да разчита на помощта на другите. Дори ако не се познават лично.

Неваровни си припомни, че е виждал и във Варшава и в Подлешна млади момичета и момчета, „белязани“ с такива черни кръстчета. Чудеше се какъв е този неочакван прилив на религиозни чувства у дългоските младежи. Оказва се, че черното кръстче няма нищо общо с религията, а е знак на хипитата.

— Мога ли да науча нещо повече от дъщеря ви?

— От Магда ли? Би трябвало да подходите много деликатно.

— Надявам се, че тя не носи черно кръстче?

— За щастие не. Впрочем тя е още малка. В Подлешна наркоманията обхваща част от учениците от горните класове и някои

от вече дипломиралите се младежи. Магда се отнася към тях определено пренебрежително.

— Значи няма да има възражения и ще ми разкаже за тази групичка?

— Работата не е тъй проста. Не забравяйте за ученическата солидарност: „С катран да ти мажат челото, не казвай що става в школото.“

— Бих искал все пак да поговоря с дъщеря ви.

— Добре — каза тя. — Ще ви помогна да установите контакт с нея. Макар и да се боя, че това ще ми довлече само неприятности.

— Много ви моля! — Неваровни докосна с устни ръката на жената.

— О, виждам, че когато държите на нещо, можете дори да се държите мило, господин майор. В последно време Магда си е втълпила нещо — решила е да ме омъжи. Ако ѝ разкажа как сте ме ухажвали днес в кафенето, изпратили сте ме досами прага ни и сте помолили да ни посетите утре вечер, момичето ще направи всичко — само и само да не подплаши кандидата за ръката на майчето. Може би дори ще се отпусне да поговори с вас. Само че трябва да изиграете убедително ролята си. Ако се появите с такава „щастлива“ физиономия, с каквато винаги ме поздравявате в кафенето, нищо няма да излезе.

— Ще се постарая. Лицето ми ще излъчва неземна радост.

— Ето тук живея — посочи най-близката къща госпожа Анка. — Дъщеря ми наднича през прозореца. Изпращането е дотук. Благодаря ви, че ме доведохте до самия праг. И не се бойте. От моя страна не ви заплашва нищо. С получения от първия брак опит нямам намерение да повтарям същата глупост.

— Нито пък аз.

— В такъв случай довиждане. Значи утре около седем вечерта.

На другия ден Неваровни замина за Варшава и след кратък разговор с полковника отиде в Главното управление на Гражданската милиция, където имаше специално звено за борба с наркотиците. Там не се изненадаха от разказа му. Да, знае и за събитията от миналата година. Дори се учудиха, че новият началник на участъка не е информиран.

Подполковникът, който ръководеше звеното, му обясни:

— От около две години наркоманията, и особено наркоманията сред младежта, се разширява. Все още не е епидемия, както е в Съединените щати или в Западна Европа, вече съществува обаче сериозна опасност. И у нас има смъртни случаи. Необходимо е да се актуализират фармацевтичните разпоредби, да се засили контролът върху продажбата на лекарства, да се охраняват по-добре съответните средства в аптеките. Трябва също да е въведе принудително лечение на наркоманите. Да се налагат тежки наказания за контрабанда, продажба и разпространение на наркотици. Последниците от вдишване на упойващи средства са различни. При голяма доза може да настъпи дори смърт, предизвикана от засягане на дихателните пътища. А редовното приемане на наркотици предизвиква жълтеница вследствие увреждането на черния дроб. Може да се стигне и до мозъчен удар или възпаление на мозъка. Настъпват нарушения на зрението, включително и слепота. Наркотиците атакуват всички нервни центрове, предизвиквайки силна депресия, която често завършва със самоубийство, а по правило — с посягане към нова доза отрова. Настъпва загуба на висшата емоционалност, изчезват всички човешки чувства и способности, наркоманите затъпяват.

— Как трябва да се води борбата с това зло?

— Преди всичко чрез профилактика. Трябва да се предупреждава, да се разяснява на младежите, родителите и учителите. Педагозите първи могат да забележат признаците на наркоманията. Ако нормални дотогава момичета и момчета изведнъж се отпуснат в учението, заживеят като че ли „на бавни обороти“, откъснат се от обществения живот, затворят се в тесния свят на приятелите си, значи бие аларменият звънец. Длъжни сме освен това да скъсаме с всеобщата тенденция срамежливо да премълчаваме този проблем.

— Аз какво да правя? — попита майорът.

— Благодарим ви, че ни уведомихте за новия случай. Ще го проучим. Вие продължавайте да разследвате и по тази линия. Впрочем тя съвпада с основната ви задача за разкриване на убиеца на старши сержант Квасковяк. Кой знае, може би именно наркотиците са били повод за престъплението? Наркоманът, лишен от наркотици, е способен на всичко. Помнете, че за такъв човек убийството не е морален проблем, тъй като той изобщо няма морал, разчитайте на

всестранната ни помощ. Трябва да се организират срещи с младежите и родителите. Може би един разговор с младите наркомани ще ги спре в хлъзгането по наклонената плоскост, където ги тласка собствената глупост, търсенето на силни преживявания или снобизмът? Може би все още не е късно да ги отклоним от нея? Разбира се, няма да вдигаме паника и да организираме „съд над вещици“. Въпросът е да се спаси младежта.

Майорът се върна в Подлешна, където веднага бе въвличен във водовъртежа на местните проблеми, но привечер облече най-хубавия си костюм, въоръжи се с три карамфила и точно в седем позвъни на вратата на Анка Нелисецка. Отвори му домакинята, празнично облечена. Дъщерята любопитно надникна от стаята. Магда много приличаше на майка си. Беше доста по-висока и малко по-пълничка, но такава е съдбата на петнадесетгодишните.

— Какви красиви цветя! Сърдечно благодаря. А това е дъщеря ми.

Майорът целуна ръка на домакинята и я задържа известно време в своята. Направи го така, че любопитното девойче, което не свалеше очи от госта, да забележи този жест. Влязоха в стаята и седнаха на масата. Майорът се стараеше да се представи в най-благоприятна светлина. Някога, преди неочаквано да му се струпат на главата служебните неуспехи, разводът и болестта, той беше общителен и обичан от всички човек. Беше жизнен, умееше да се харесва, забавляваше се с удоволствие и беше душата на всяка компания. Оказа се, че и сега му беше приятно да гледа как очите на слушателките ставаха кръгли от учудване, докато слушаха интересните истории, които разказваше.

Вечерята не беше изтънчена, затова пък вкусна и естетично сервирана. Домакинята играеше умело ролята си на може би още не влюбена, но проявяваща интерес и приемаща ухажванията жена. Магда беше очарована и от госта, и от видимата промяна в поведението на майка си.

Тъй че когато след вечерята майорът ловко насочи разговора към наркотиците и разпространението на тази „мода“ сред младежите, момичето забрави принципите си да не говори пред чужди хора какво става в училище. Изтърси гордо:

— И в нашето училище си имаме такива!

— Сигурно преувеличавате. — Неваровни се държеше с дъщерята на Нелисецка като с възрастен човек. — Възможно е някой да е помирил за проба тази гадост, че после да се фука пред съучениците си. Момчетата и момчетата от последните класове на гимназията често се правят по този начин на зрели и възрастни.

— Съвсем не! — рязко възрази Магда. — Само няколко от тях смъркат упойващи средства. Повечето са момчета, момичетата ги е страх, че може да им пожълтее кожата. Всички са от единадесети клас. Но има трима и от десети. Всички им се подиграват. Дори ние, от по-долните класове, не пропускаме случай.

— Защо?

— Ами те разправят такива глупости! Говорят, че са деца на господата и че виждат разни чудни картини. Братът на една моя съученичка е от същата тайфа. Оплаквал ѝ се, че като вдишвал такива неща, се появява огромна змия, която го гони навсякъде и от която е невъзможно да избягал.

— Това момче ходи ли редовно на училище?

— Те всичките ту ходят, ту не. Уж са редовни, пък щом някой се снабди с „това“, по три дни ги няма.

— А матурата?

— Родителите им се опитват да я уредят чрез познанства и частни учители. Въпросът е да избутат изпитите как да е.

— Родителите не се ли досещат каква е причината за странното поведение на децата им?

— Май не — отговори този път майката на Магда. — Тези деца, общо взето, правят добро впечатление. Обикновено са спретнато облечени, държат се възпитано и кротко. Родителите им си обясняват изоставането в учението с преумора, анемия, с тежката училищна програма и в най-лошия случай с влиянието на неподходящи другари. Наркоманите общуват в затворен кръг. Нови посветени се допускат в него само след като обещаат да пазят пълна тайна.

— Но нали съучениците им знаят. Госпожица Магда например знае толкова много неща.

— У дома е по-лесно да не се издадеш, отколкото в училище, в класа.

— Откъде вземат тази гадост? — попита майорът.

— Никой няма да се издаде. И да се хвалят, че вдишват, никога няма да издадат доставчика.

— Ами нали съвсем наскоро във вашето училище една ученичка се е отровила и дори се е наложило да я откарат в болница. — Майорът каза това така, сякаш беше запознат с повече подробности около случая.

— Тя е глътнала прекалено голяма доза „прахове“. Някои го наричат „прахове“, а други „хероин“.

Офицерът не беше специалист по наркотиците, но знаеше, че хероинът е най-силният и с най-опасни последици. Ако младите търсачи на халюцинации действително са стигнали до хероин, положението е изключително сериозно. Той реши да вдигне тревога. Налагаше се намесата на съответния апарат на Главното управление.

После майорът ловко смени темата. Страх го беше момичето да не разбере, че той всъщност го беше подложил на разпит и че то е казало прекалено много. После можеше да съжалява, а и съучениците нямаше да простят на Магда „дългия й език“. Затова пак започна да забавлява дамите с разни историйки за контрабандисти от времето, когато беше командирован в гранични войски и служеше на полско-чехословашката граница. Към десет вечерта стана.

— Сърдечно благодаря. Отдавна не съм прекарвал толкова приятна вечер.

— Наистина ли?

— Наистина. — Майорът каза това съвсем искрено.

— Кога ще дойдете пак, господин майор? — Въпросът беше зададен от Магда.

По пътя Неваровни се размисли върху получената от момичето информация. Особено го тревожеше „хероинът“. Ако младите наркомани от Подлешна имат възможност да се снабдяват с този наркотик, значи източникът се намира или в Подлешна, или във Варшава. Това вече не е игра.

Ами ако старши сержант Квасковяк е попаднал по следите на банда контрабандисти на наркотици? И е заплатил с живота си?

IX.

ТАЙНАТА НА БЕЛИЯ ПРАХ

На другия ден майор Неваровни обаче не можа и да помисли да напусне Подлешна, за да се свърже със специалистите по въпросите на наркоманията от Главното управление на милицията. Сутринта им съобщиха, че в магазина на едно от съседните села е извършен обир. Трябваше да замине незабавно, за да огледа следите, а по-късно се включи в работата на екипа, разследващ кражбата.

Доведеното от милицията в Рушков куче Град участвуваше енергично в издирването. Позавъртя се из селото, най-сетне улови следата и с рязко размахвана опашка и лай се втурна към гората. Водачът му отпусна докрай каишката и хукна редом с кучето. Останалите милиционери тичаха заедно с майора по глинестата почва, колкото им държат силите. Милиционерското куче не бива да се възпира, защото може да загуби следата.

После дойде „удоволствието“ от тичането направо през гората, през какви ли не препятствия. С гръмък лай Град изчезна в един стар бункер, останал от немците. Крадците бяха укрили там по-голямата част от пляката. В чувалите имаше кафе, шоколад и бутилки вино.

Но усърдното куче не позволи на хората да си отдъхнат. Като очерта полукръг през полето и горичките, то продължи неуморния си бяг още най-малко шест километра и накрая заведе водача и милиционерите в една къща в самия край на Подлешна. Тук Град без колебание се хвърли към вратата на партерното жилище и със застрашително ръмжене нападна един от намиращите се в стаята мъже. При обиска бяха открити останалите неща, откраднати от магазина, и парите от касата му. Цялата компания беше откарана в ареста на Околийското управление.

Неваровни беше така уморен от неколкочасовия бяг, че след връщането си в Подлешна не изпитваше глад и веднага отиде в „Маришенка“. Мечтаеше за голямо, силно кафе.

В кафе-сладкарницата беше почти пусто. Само постоянните посетители бяха заели няколко маси. Сред тях беше доктор Воркуцки, седнал заедно с инженер Белковски. Като видя офицера, лекарят го покани с ръка на масата си.

— Господин майор, днес не изглеждате много добре — отбеляза той.

— Ако бяхте пробягали десетина километра през поля и гори като мене, и вие нямаше да изглеждате по-добре! — Майорът разказа какви приключения беше преживял.

— Не се учудвам, че сте уморен — поклати глава инженерът. — А от друга страна, добре, че не съм офицер от милицията. Тежка работа. Предпочитам своята лаборатория. А вие, докторе, кабинета си. Не е ли така?

— Госпожице Ирена, за мене голямо кафе — поръча Неваровни, щом се появи сервитьорката — колежката на Елжбета Дорецка от другата смяна. Ирена Барска също беше хубава, но не така ефективна.

— Първо хапнете нещо — посъветва го доктор Воркуцки, — например шунка с яйца. С четири яйца.

Офицерът се засмя:

— Чак сега усетих, че съм гладен. Ако не бяхте споменали за яйца, сигурно до вечерта нямаше да сложа нищо в устата си.

Докато сервитьорката донесе храната, Неваровни добави към разказа си за обира на магазина още няколко подробности, като описа и залавянето на крадците с помощта на служебното куче.

— Всъщност как кучето върви по следата? — попита инженерът.

— Не е съвсем ясно. Има различни хипотези, но те не обясняват всичко. Правени са много интересни експерименти, които показват, че въпросът не е само в обонянието. Участие взема и някакъв неизследван докрай инстинкт.

— Направо фантастично! — Воркуцки не можеше да сдържи възхищението си от успеха на Град.

Офицерът утоли глада си, отпи голяма глътка кафе и запита:

— Бих искал, възползвайки се от толкова приятната ни среща, да ви попитам нещо, господа. Какво представлява хероинът?

При тази дума докторът явно трепна, но тутакси се овладя и отговори:

— Много силен наркотик. По-рано е бил използван в медицината, главно при изготвянето на някои лекарства. Само толкова помня за хероина от следването си.

— Хероинът използва ли се като упойка при операции или като обезболяващо средство?

— Твърдо не. Днес дори морфинът се прилага само в редки случаи. Аз често предписвам на пациентите си обезболяващи средства, преди операциите поставям инжекции с упойка, но никога не използвам морфин.

— Съществуват подозрения — предпазливо рече Неваровни, — че се извършва контрабанда на хероин в Полша. Изглежда, нашите наркомани в последно време са се прехвърлили на този наркотик.

Инженерът се разсмя:

— Изключено е.

— Все пак данните показват, че наркоманията се превръща в проблем и за нашата страна.

— Възможно е — съгласи се Белковски, — не по вина на хероина обаче. Един килограм от него струва повече от четиристотин хиляди долара, а в приготвени за непосредствена употреба дози — дори двойно повече. В Полша няма толкова богати хора, които биха могли да си позволят подобен лукс.

— Наистина — включи се и лекарят, — никога не съм чувал за вземане на хероин в нашата страна. Най-много да срещнеш морфинисти. За съжаление те най-често са сред лекарите и фармацевтите. На практика само те могат да си доставят този наркотик полулегално, с рецепта в аптеките. Ако се купува по нелегален път, сигурно и морфинът би бил много скъп. Така ли е, господин инженер?

— Несъмнено. Впрочем лесно можем да пресметнем. Ако килограм хероин струва, да приемем най-ниската цена, четиристотин хиляди долара, то морфинът е десет пъти по-евтин, следователно — четиридесет хиляди долара. Дори при колебанията на американската валута е скъпо за полския джоб.

— Убедихте ме, господа. — Майорът реши да промени темата. Наведе се и разтри прасеца си с болезнена гримаса. — Докторе, толкова много съм слушал за вас като за великолепен специалист по разширени вени, а май ще се наложи да ви стана пациент. След днешната „разходчица“ определено не се чувствавам добре.

— Имате ли проблеми с краката?

— Не бих казал. Но на прасеца ми вената на едно място е потъмняла. Като монета от петдесет гроша.

— Отдавна ли го имате?

— Горедолу от двадесетина години.

— Нищо страшно. Ако се увеличава или започнете да усещате болки в крака, елате при мене.

Майорът повече не спомена за наркотиците, а и неговите събеседници не се върнаха към тази тема. А нали поне Воркуцки не можеше да не знае нещо, беше баща на ученичка от същия клас, от който е било наркотизиращото се момиче!

Във Воеводското управление полковникът реши, че по въпроса за наркотиците майорът ще работи в сътрудничество със съответното звено от Главното управление. Ако открие нещо подозрително, ще информира началника си. Подполковникът, с когото Неваровни вече разговаря веднъж, му съобщи най-пресните новини.

— Вече знаем с какво се е отровило момичето от училището в Подлешна.

— С какво?

— В чантата му открихме остатъци от бял прах. Анализирахме го. Оказа се смес от различни лекарствени средства.

— Не съм специалист в тази област.

— Но понеже, искате, или не, вече се сблъскахте с проблемите на наркоманията, ще ви посветя в действието на наркотиците и подобните на тях вещества.

— Слушам ви.

В края на лекцията си подполковникът каза:

— Връщайки се към вашите млади наркомани, бъдете спокоен — ние ще се заемем с тях. И вие обаче ги дръжте под око. Контактът с младото момиче, за което споменахте, е много важен. На всяка цена го поддържайте. Друг ученик няма да говори с вас така искрено и открито. А за нас това е изключително важно. Трябва да разработим такива методи на работа, така да разговаряме с младежите, че да ги убедим, а не по закона за противодействието да предизвикаме обратния резултат.

— Да можем да разберем от кого купуват тази гадост? Защото въпросният хероин не ми дава мира. Имам основания да смятам, че

той не е само мит.

— Изключено е! Внесен контрабандно, ще е прекалено скъп и за най-богатите. А в Полша е невъзможно да се сдобиеш с хероин по нелегален път. Дори в специализираните аптеки го няма. Вносът му е забранен. Единствено учените разполагат с неголеми количества хероин за някои експерименти. И то под много строг контрол.

Интересът на Неваровни към групата млади наркомани в Подлешна беше между другото. Основната му задача беше откриването на убийците на старши сержанта. Знаел ли е Квасковяк за наркотициращите се младежи? Вероятно да. Бил е началник на участъка повече от осем години. Живеел е в Подлешна със семейството си. Децата му учат в същото училище. Трябва да е дочул нещичко. Но дали тази е била причината за смъртта му?

Майорът се съмняваше в това. Действително, когато имат нужда от наркотици, наркоманите не се спират пред нищо, дори пред извършване на престъпление, ала тези младежи едва ли са достигнали подобно психическо състояние.

В същото време старши сержантът се е ползвал с авторитет сред младежите. Защо? Дали само поради нешаблонните методи, които е използвал, като историйката с тупаника, сервиран на младите Ковалски? И дъщерята на Воркуцки не е посмяла „да се опъне“ на Квасковяк, който ѝ е наредил незабавно да се прибира вкъщи.

От друга страна, откъде младежите вземат такива количества най-различни лекарства, че не само да се наркотицират, но и да се тровят? А може би...

На Неваровни му хрумна нещо. Реши незабавно да провери догадката си. Облече се бързо и излезе от участъка. Тръгна към супермаркета. Госпожа Нелисецка не беше зад касата. Неваровни я откри в стаичката зад магазина. Управителката не скри учудването си, че го вижда. Правеше справки в някакви документи.

— Много се извинявам, знам, че съм малко досаден, но госпожица Магда беше така любезна да ме покани у вас довечера. Мога ли да се възползувам от тази покана?

— Ами... заповядайте. — Госпожа Анка се усмихна едва-едва.

— Благодаря ви, аз наистина трябва да питам нещо Магда. Много е важно.

— Имайте предвид обаче, че днес ще работя до затварянето на магазина. Ще изляза оттук най-рано в седем и четвърт. Не ме чакайте. Нека се срещнем направо на гарата тук или на спирката в Източна Подлешна.

— Добре — съгласи се майорът. — Ще ви чакам, докато дойдете.

Магда беше сигурна, че майорът не е забравил поканата ѝ. Когато офицерът и госпожа Анка влязоха в жилището на Нелисецки, масата беше сервирана за трима души. Момичето получи от майора голяма кутия шоколадови бонбони, което беше прието със задоволство не толкова от дъщерята, колкото от майката. Пак се заредиха разкази за богатите криминални приключения на сегашния началник на участъка на милицията в Подлешна. И този път двете дами слушаха с неотслабващ интерес.

По-късно майорът смени темата на разговора. Сподели какво е научил за наркотиците в Главното управление. Убеден беше, че понякога се постига повече при частните разговори, а не когато истината се излага от училищната катедра — дори от лекар специалист. И изведнъж подхвърли:

— Чух, че и дъщерята на доктор Воркуцки спада към вашите наркомани. Истина ли е?

— Миналата година Янка беше с тях. Но когато взеха ония тримата за лечение, май скъса с тайфата. А сега как е, не знам. Виждах я често с момичето, което закараха скоро в болницата.

— Ако държите, мисля, че Магда би могла да...

— Не, благодаря. Просто ми беше любопитно — рече Неваровни и заговори за друго.

На сбогуване двете домакини го помолиха да не ги забравя. И този път майката като че ли го каза искрено.

X.

СЪМНИТЕЛЕН УСПЕХ

— При мене ли идвате? — Директорката на гимназията повдигна вежди, с което даваше на Неваровни да разбере, че се учудва как началникът на участъка на милицията си позволява да нарушава нормалната работа на учителите. — Разполагам с малко време, след пет минути имам час. Аз не само ръководя училището, но и преподавам в последния клас.

— Понеже Мохамед не пожела да дойде при планината, планината бе принудена да дойде при Мохамед — поизмени поговорката майорът. — От няколко дни очаквам да дойдете. Трябва да призная, че съм неприятно изненадан, че не дойдохте.

Офицерът се намести в креслото и запали цигара, без да поиска разрешение. Реши да се държи демонстративно остро и нелюбезно. Смяташе, че при създаденото положение не може да се разговаря другояче.

— А защо трябваше да дойда?

— В училището стават лоши неща, а вие се учудвате на проявения интерес от страна на милицията?

— Не ви разбирам.

— Госпожо директор, знаете ли какво се е случило преди няколко дни?

— Говорите за малката, която се разболя по време на час?

— Много елегантно се изразихте — наблегна на последната дума Неваровни, — *разболя се*.

— Момичето не е от най-добрите ученички. Не се знае дали ще бъде допусната до матура. Толкова се притеснила, горкичката, за класното, което било решаващо за оценката и по математика, че глътнала прекалено много от някакво успокоително средство. Ето, това е цялата история.

— Много добре сте го измислили.

— Обвинявате ме, че лъжа? — Директорката стана. — Нямам време. И не възнамерявам да дискутирам повече с вас.

— Седнете все пак. Уверявам ви, по-добре ще е да поговорим тук, а не в участъка или в кабинета на прокурора.

— Как смееете да ме обвинявате! И в какво?

— Най-малкото в укриване на престъпление, каквото е нелегалната търговия с наркотици и толерирането на група наркомани в училище. Още миналата година тук е имало три сериозни случая на наркомания. Станало нужда да се започне лечение.

— Те не бяха ученици от моето училище.

— Да. Когато са се отровили, вече не са били ученици... от няколко седмици. А преди това? — Майорът заговори с нарастващо раздразнение. — Зная, че при това момиче са ходили негови съученици и не само съученици. Уговаряли са го да мълчи и да разказва същата историйка, която току-що чух. Странно стечение на обстоятелствата, нали? И мислите, че аз ще повярвам?

Директорката леко пребледня. Само крайчетата на ушите ѝ почервеняха.

— Момичето е пред матура. Съучениците му също. Не искахме да им съсипваме живота.

— Но сте гледали спокойно как те сами си съсипват здравето и живота...

— Аз... аз... — директорката заекна — не допусках, че е толкова опасно. Младите хора често правят глупости. Мъдростта идва с годините, ненапразно се казва така. Когато не се обръща внимание, тези неща отзвучават по-бързо, отколкото при забрани и наказания. Но щом вие, господин майор, преценявате, че въпросът е придобил нежелателен обрат, цялото педагогическо тяло, разбира се, ще работи солидарно върху подобряване на положението.

— Опасявам се, госпожо директор, че нещата са стигнали твърде далече и педагогическото тяло няма да помогне много.

— Тогава какво да направим?

— Първо трябваше да дойдете при мене и да ми разкажете искрено всичко. Един час след произшествието или преди него. Та милицията да не научава последна онова, което знаят дори разносвачите на мляко.

— Признавам, сбърках. Не оцених правилно опасността. — Директорката вече забрави урока, за който преди малко така бързаше.

— Това не е първото произшествие във вашето училище. Едва ли ще бъде и последно. Нека не се държим като щрауси и погледнем истината право в очите.

— Прав сте. Не помислих за това.

Налагаше се служителите на милицията да обиколят аптеките и да проверят изпълнените рецепти поне от последните два месеца. Първоначално Стария се противопостави: Неваровни отнема толкова много хора за проучване на въпрос, който няма пряка връзка с основната цел — откриване убиеца на Квасковяк. Накрая се съгласи, че тази следа може би е свързана с убийството.

— Все чакаме и чакаме — отбеляза капитан Левандовски на съвещанието, посветено на тази акция. — Другарят майор не бърза особено.

— Бързането, колега — отвърна горчиво Неваровни, — е полезно само при ловенето на бълхи. Вие бързахте, бързахте, препълнихте ареста с хора и какво излезе?

— Да видим какъв ще е резултатът от проучването. Ако получим доказателства за вината на някого, ще направим обиск и ще го задържим.

— А не е ли по-добре да наблюдаваме с кого контактува той? — предложи Левандовски.

— При подобни случаи изненадата е не по-малко важна — защити тезата си майорът.

— Другари! — Стария не искаше да допусне нова размяна на мнения между офицерите. — Ще проверим най-напред рецептите и ако подозренията се потвърдят, ще решим какво да правим по-нататък.

Неваровни не беше сгрешил. Проучването на аптеките донесе богат улов. Подозрителните рецепти бяха повече от осемдесет. Специалистите, които ги преглеждаха, разделиха целия материал на три. Част от документите без съмнение бяха написани от ръката на един и същи лекар. Но те бяха сравнително най-малко. На други някой се беше опитвал да добави лекарства, непредписани от лекаря, или да увеличи броя на опаковките, фалшифицирайки цифрите от едно на три. Най-много бяха рецептите, в които и съдържанието, и подписът говореха, че става дума за фалшификация. Бяха около четиридесет.

Тримата офицери пак се събраха в кабинета на полковника.

— Според мене милицията трябва да се намеси официално. Ще направя обиск. Ще конфискувам запасите от стока. Ако я намеря, ще разпитам заподозрения. Ще съставя протокол. Може би дори да задържа виновния?

— В Подлешна ще се вдигне страшен шум — усмихна се полковникът. — Представям си къде и какви оплаквания ще има! При това не бива да забравяме също, че става дума за сополанковци, и то преди матурата им. Дали няма да им навреди?

— Давам си сметка за всички трудности, но мисля, че е крайно време милицията в Подлешна да действа решително. Категорично съм за задържането на виновния. Поне за четиридесет и осем часа.

— Аз също. — Може би за първи път капитан Левандовски бе на мнението на майор Неваровни. — А ако прокурорът не подпише заповед за задържане на виновните за разпространяване на наркотици, е длъжен да издаде такава заповед за фалшифициране на рецепти. Престъплението се вижда като на длан. Не подлежи на дискусии. Имаме го черно на бяло.

— Говорите така, защото нямате деца на тая възраст! — Полковникът бе по-снизходителен към грешките на младите. — Теоретично сте прави, но...

— Другарю полковник, аз не искам да съсипвам живота никому. Нито пък да провалям някому матурата. В подобни случаи моят предшественик си свалял каиша и незабавно раздавал справедливост. Може да се поспори дали е постъпвал правилно, ала резултати е имало. Аз няма да постъпя по същия начин, но наистина трябва да посплашим домораслите наркомани и останалите дечица, „родени с риза“. Нека видим как ще се държи виновният. От това ще зависят по-нататъшните ни действия. Няма да се поколебая обаче и да го задържа.

— А после ще го освободите по молба на родителите — каза Стария — и това също може да даде положителен ефект. Другите родители ще проявят по-голям интерес към живота на децата си. От страх и тях да не ги сполети същото. И без това в селището ще избухне голям скандал. Е, какво да ти кажа... Постъпи, както намериш за добре. Но ако решиш, че ти е нужно разрешението на прокуратурата за по-продължителен арест, не действам без съгласие.

Придружен от сержант Михаляк, около четири часа следобед майор Неваровни позвъни на вратата на доктор Воркуцки. Отвори им медицинската сестра и попита имат ли назначен час за този ден.

— Не, госпожо. Идваме по служба. Искам да се видя с доктора.

— Ще го уведомя.

В чакалнята влезе лекарят.

— Добър ден, господин майор. Мене ли търсите? — учуди се той.

— За съжаление, по служебен въпрос.

По лицето на лекаря премина сянка на тревога, обаче с думите: — Заповядайте, господа! — той им посочи не манипулационната, а частния си кабинет.

— С какво мога да ви бъда полезен?

Майорът извади от портфейла си една рецепта.

— Ваша ли е?

— Да. Спомням си случая. Една съученичка на дъщеря ми се оплакваше от силна кашлица.

— Чак три опаковки? Защо толкова много?

— Малката каза, че всички у тях кашлят. За какво намекувате, господин майор?

— Убеден съм, че много добре разбирате за какво става дума, господин докторе. Достатъчно е да си спомните неотдашните събития в училището.

— И какво общо имам аз с това?

— Младата наркоманка се е отровила с лекарства. — Офицерът извади друга рецепта. — Тук също има различни лекарства. Все по три опаковки. Ето, вижте.

Лекарят взе рецептата. Ръката му леко трепереше. Прегледа я внимателно и я върна на майора.

— Тази не я помня. Може би някой мой пациент ме е помолил точно за това лекарство. Боже мой, три опаковки съвсем не са толкова много. Защо пациентът трябва да идва след две седмици за нова рецепта?

— Приемам това обяснение. Погледнете обаче следващите. В тях лекарствата са почти в промишлени количества. В максимални дози.

— Тази рецепта не съм я писал аз — възрази Воркуцки. — Сравнете трите рецепти. Не е моят почерк. И подписът не е моят.

Фалшифицирана е.

— Изявлението ви е много важно, господин докторе. Бихте ли могли да го дадете писмено?

— Разбира се.

— Тогава напишете го.

Лекарят вдигна рамене, но изпълни молбата на майора. Офицерът прочете с внимание написаното, сгъна старателно листа и го прибра в джоба си.

— Сигурно съм излязъл някога за малко от манипулационната. Празните рецепти са останали на масата и някой пациент е откраднал една. За в бъдеще ще внимавам да не оставям рецептите без надзор.

— Много ви моля за това, докторе. Още повече държа да не се повтаря този случай, защото само в няколко аптеки открихме повече от четиридесет такива рецепти. Навярно посещението ми вече не ви учудва.

— Повече от четиридесет ли? — повтори Воркуцки. — Не е възможно.

— Ако бяхме продължили да търсим на по-голяма територия, със сигурност щяхме да открием много повече фалшифицирани рецепти.

— Просто не мога да повярвам.

— Доказано е. Всички рецепти са у мене, в тази чанта.

— Невероятно! Би трябвало да ми откраднат цял кош с рецепти. След като съм ги подпечатал. Направили са го така умело, че не съм забелязал нищо. Давам си сметка колко съм виновен. Ще ме подведете ли под отговорност, господин майор?

— Не. Вас не. Надявам се, че случилото се ще ви бъде добър урок.

— Кълна се, повече няма да се повтори. Изобщо няма да подпечатвам рецептите наведнъж и ще ги държа под ключ. Благодаря ви, господин майор.

— За съжаление — рече Неваровни — въпросът не се приключва с това. Налага се да поговоря с дъщеря ви.

— С Янка ли? Защо?

— Заради продажбата и разпространяването на наркотици в училище.

— Янка? Глупости!

— Имам също заповед на прокурора за обиск в жилището ви. Разбира се, отказвам се от тези широки пълномощия. Ще се задоволя да прегледам само стаята на госпожица Янка Воркуцка. — Офицерът подаде на Воркуцки съответния документ.

— Невероятно!

— Съжалявам, докторе, но съм длъжен да го направя.

— Мога ли да присъствувам?

— Дори възнамерявах да ви помоля за това. Още веднъж подчертавам колко много съжалявам. Но службата си е служба, а дружбата — дружба, сам знаете. Ще ви помоля също да извикате някого за свидетел — медицинската сестра например.

— Има някакво недоразумение, което непременно ще се изясни. Заповядайте, господа. — Воркуцки ги поведе към хола, откъдето по вита стълба се стигаше на първия етаж. Там почука на една от вратите. След изреченото с висок глас: „Моля“, тримата мъже влязоха в стаята. Янка Воркуцка лежеше на леглото и преглеждаше някакво списание.

— Янечко — започна лекарят, — господата са от милицията. Имат заповед за обиск на цялото жилище и биха искали да говорят с тебе.

— С мене ли?... Ама че смехория... — рече момичето, но дори не помръдна.

Неваровни се огледа. На тоалетката имаше дамска чантичка. Взе я. Едва сега Янка се раздвижи.

— Нямате право! — Тя скочи от леглото и се хвърли към офицера, опитвайки се да изтръгне чантата от ръцете му.

— Моля ви, успокойте се. — Гласът на майора вече не бе така любезен, както при разговора с лекаря, беше станал значително по-остър. — Защото ще наредя на сержанта да ви държи със сила или да ви сложи бележници. Имам заповед за обиск и ще го направя. А вие няма да ми пречите. Ясно ли е?

— Гледайте го колко е важен. Изритаха те от Варшава, а?

Майорът не реагира на обидните думи, отиде до масата и изсипа съдържанието на чантата. Носна кърпичка, портмоне, червило, парфюм, бележничке, няколко молива и... кочан с рецепти. Подпечатани. Няколко бяха попълнени.

— Виждате ли, докторе — каза Неваровни, — колко бързо се изясни въпросът с кражбата на рецептите? Кабинетът по

криминалистика на Воеводското управление направи анализ на почерка, с който са попълнени фалшифицираните рецепти, и го сравни с почерка на дъщеря ви. Взехме от училището една нейна тетрадка. Двата почерка са идентични.

— И какво от това? — Момичето продължаваше да се перчи. — Когато престъплението е извършено от член на семейството, съдебно дело се завежда само ако потърпевшият сигнализира официално за извършеното. Нищо не можете да ми направите!

Доктор Воркуцки мълчеше, ала по челото му избиха едри капки пот. Той ги изтри с кърпа.

— Ще ни дадете ли всички лекарства, госпожице? И тези в оригинални опаковки, и онези, които вече сте стрили на прах и сте смесили, за да получите така наречения „хероин“? Или трябва основно да претърсим цялото жилище!?

— Нямате право да пипате нищо. Нито пък да се бъркате. Имам право да разполагам с такива лекарства, каквито си искам. И да ги вземам в количество по мое желание.

— В такива количества те стават наркотик.

— И какво от това? И бездруго в Подлешна всички знаят кой се друса и с какво. Нито милицията, нито прокурорът могат да ни направят нещо. Хич не ми пука от вас! Заплашвате ни с принудително лечение. Защо не? Поне ще се съберем все свои на едно място. Без скучни родители, тъпи съученици и още по-тъпи даскали.

— Няма как, щом не искате да ги предадете доброволно, сам ще ги намеря.

Офицерът спокойно обикаляше стаята и безпогрешно намираше скривалищата с лекарства, някои от тях доста хитроумни. На масата се събра купчинка разноцветни опаковки. Полски и чуждестранни лекарства. И лесно, и труднодостъпни.

— Докторе, не една аптека би могла да завиди на тази колекция, нали?

— Янка, за бога, какво си правила с всичко това?

— Аз ще ви кажа. Стривала ги е в хавана или ги е смилала с мелничката за кафе. После ги е смесвала. Знаем химичния състав на сместа, тъй като в чантата на отровеното момиче намерихме малко от нея. След това е опаковала сместа и я е продавала в училище като „хероин“.

— Сега разбирам — не каза, а буквално изохка лекарят — защо преди няколко дни Янка ме попита как действувa хероинът. Дори се изненада, че не мога да й кажа, без да направя справка в литературата. Значи онова момиче се е отровило с лекарства, доставени му от моята дъщеря? Янка, истина ли е?

— Глупачка такава! Сама си е виновна. Обясних й ясно как се взема това. А пък тя да глътне наведнъж цялото съдържание, и то — в час! Освен това не съм търгувала с лекарства. Само ги преотстъпвах на онези от нашата тайфа, които се прехвърлиха на прахове. Не съм го правила за печалба.

— Ще проверим.

— Проверявайте, щом си нямате друга работа. Писнахте ми! — Госпожица Воркуцка пак се плъосна на леглото. — Татко, остави ме на мира! По-добре ще направиш да изнесеш нравоучителната си лекция долу.

Макар че вече му беше прекипяло от поведението на госпожичката, Неваровни се правеше, че не й обръща внимание. Спокойно седна до масата, извади от чантата си бланка „Протокол за обиск“ и започна бавно да попълва документа. Отне му доста време, понеже трябваше да се опишат едно по едно всички открити лекарства, както и рецептите. Накрая протоколът беше готов. Офицерът го прочете на глас и се обърна към лекаря:

— Отговаря ли на истината? Ако потвърждавате, моля, подпишете.

Воркуцки мълчаливо взе химикалката и се подписа.

— А сега вие. Ако желаете, можете да допълните към протокола някои обяснения.

— Не ми се ще.

— Добре. Ще отбележим, че заподозряната Янина Воркуцка е отказала да подпише протокола. Задържана сте до изясняване на въпроса. Можете да си вземете кърпа, сапун и нещо за ядене.

— Господин майор... — заговори умолително лекарят.

— А аз няма да се мръдна оттук и нищо не можете да ми направите.

— Не ни принуждавайте да употребим сила.

— Глейте го колко е страшно това майорче.

На Неваровни му дойде до гуша.

— Михалък — нареди той на сержанта, който до този момент стоеше като истукан, — оковете се с нея и да тръгваме.

— Само се опитай да се доближиш до мене, говедо, очите ти ще издера!

Сержантът погледна майора въпросително.

Със светкавично движение Неваровни улови ръцете на момичето и ги обездвижи.

— Белезниците! — заповяда на сержанта.

Белезниците изтракаха. Офицерът държеше като в менгеме другата ръка на Воркуцка, с което я принуда да стане от леглото.

— Съжалявам, господин докторе — каза, — не можехме да постъпим другояче. Сам видяхте и чухте.

— Какъв мъж си, какъв баща си?! Да позволиш на тия говеда...

— О, господи! — Воркуцки рухна в креслото и закри лицето си с ръце.

— Тя е в наркотичен транс — обясни Неваровни. — Засега ще я задържим за четиридесет и осем часа с обвинение за разпространяване на наркотици, както и за кражба и фалшифициране на рецепти.

— Аз като баща няма да я обвиня! — рече Воркуцки.

— Ако ви беше откраднала от портфейла хиляда злоти или дори повече, следствие щеше да се открие само след сигнал от страна на потърпевшия член на семейството. Но тук става дума не само за кражба, а и за фалшифициране на рецепти. Не говоря за опитите за обида на милиционери, изпълняващи служебните си задължения. Лично аз ще спестя на дъщеря ви последното. Но само това.

— Ужасно! Янка, моята дъщеря, арестувана...

— Засега е задържана. Моля, донесете в участъка тоалетните ѝ принадлежности и храна. Да вървим.

Този път Янина Воркуцка тръгна към вратата без съпротива.

След напрегнатите преживявания от деня Неваровни се чувствуваше уморен. Но не отиде в кафе-сладкарница „Маришенка“. Добре знаеше, че много от постоянните посетители ще са доволни да натрият носа на „тоя надут Воркуцки“. Знаеше също обаче, че беше нарушил едно табу. Малкият свят на Подлешна никога нямаше да гласува доверие на човека, който, толериран от доброто общество, си беше позволил подобна постъпка, вместо да замаже работата со кротце, со благо.

Ала офицерът можеше искрено да се радва, че така бързо пресече достъпа на младите наркомани до наркотиците, макар и да оценяваше постиженията си по-скоро като съмнителен успех.

ХІ. КОЙ ОБИЧА МЛЯКО?

Още от сутринта в милиционерския участък на Подлешна цареше небивало оживление. Кой ли не дойде под най-различен претекст! И всеки снижаваше гласа си до шепот, за да зададе на милиционерите все същия въпрос:

— Истина ли е, че дъщерята на доктор Воркуцки е арестувана? Защо?

Милицията отказваше да дава каквито и да е обяснения по въпроса.

Обадиха се и от училището. Директорката се опита да се застъпи за своята ученичка. Молеше да я освободят, а училището само щяло да си направи изводите. Майорът отказа любезно, но категорично, като сухо обясни, че не става дума за нарушаване на училищния ред и случаят не е от компетенцията на гимназиалните органи.

По обяд в Подлешна пристигна известният адвокат Мечислав Рушински, стар приятел на Воркуцки.

— Дойдох във връзка със случая с онази сополанка — каза Рушински на началника на участъка, когато влезе в кабинета му. — Баща ѝ ми даде пълномощно. Не знам дали Воркуцки ми е разказал всичко подробно. Що за история? Не бихте ли могли да ми изложите конкретните обвинения, господин майор?

Майорът разказа на адвоката за групичката млади наркомани, както и за акцията в дома на лекаря. Показа му протокола. Адвокатът се хвана за главата:

— Та това е цяла аптека! Познавам Янина отдавна, невероятно разглезена е. Единствена дъщеря, от малка нищо не ѝ се забранява. Не допусках обаче, че ще се стигне дотам. Между нас казано, добре е станало, че Янка най-сетне е получила хубав урок. Официално, като защитник на задържаната, протестирам. Преди всичко — против мярката за неотклонение. Тя е пред матура...

— И ние не искаме да ѝ съсипваме живота. Напротив, стараем се всички да завършат училище и да станат нормални хора. Именно затова се наложи да задържим Воркуцка и да пресечем източника на доставките.

— От името на семейството ви уверявам, господин майор, че кракът на Янка повече няма да стъпи в аптека. Веднага, след като я освободите, тя ще бъде изследвана от специалист и ако е необходимо, ще бъде изпратена на лечение.

— Господин адвокат, сам знаете, не аз имам последната дума. Воркуцка е извършила две сериозни престъпления: фалшифициране на рецепти и разпространяване на наркотици. Дори да не го е направила с цел печалба, фактът не подлежи на съмнение.

— Не съм напълно съгласен с вас. Не са били наркотици, а лекарства.

— Запознат съм със слабостите на полското законодателство относно борбата с наркоманията. Възможно е въз основа на точката от закона, или по-точно поради нейното отсъствие, съдът да отхвърли това обвинение. Остава несъмненото деяние: фалшифициране на рецепти. Освен това вашата интервенция е преждевременна. Вчера момичето беше в еуфория, предизвикана от взетите наркотици, и не можахме да го разпитаме. Вероятно ви е известно как се държа госпожица Воркуцка у тях с милицията и собствения си баща. Днес ще я разпитам и ще предам случая по-нататък, където ще вземат решение каква ще бъде частта ѝ.

— В Околийското управление на Гражданската милиция и прокуратурата в Рушков?

— Не. Във връзка с неотдавнашното престъпление на територията на Подлешна, за което вероятно сте чули, аз бях командирован тук от Воеводското управление във Варшава. Подчинен съм пряко на това управление. Затова случаят ще отиде там.

— Сега разбирам защо началник на участъка е офицер с толкова висок чин. Главната ви задача е да откриете убийците на Квасковяк. Говорих по въпроса с Воркуцки. Доколкото ми е известно, следствието не може да се похвали с особени успехи.

— Затова пък разкрихме други неща.

— Говорих за престъплението с доктор Воркуцки — повтори адвокатът. — Той е добре информиран за живота в Подлешна. Според

него убийците трябва да се търсят не сред представителите на престъпния свят и хулиганите, а в кръга на богатите хора с безупречна репутация. Моят приятел е заслепен само по отношение на дъщеря си. Оценява обективно другите хора. Към вас се отнася с уважение, господин майор. В разговора си с мене подчерта, че не сте съставили протокол за оказване на съпротива и за обида на милицията. А това би било още едно сериозно обвинение.

— Господин Воркуцки видя поведението на дъщеря си само в дома им. На улицата тя устрои още по-голям цирк. Последните двеста метра Михалък буквално я носеше на ръце, а аз държах свободната ѝ ръка, за да не издере очите на милиционера. А какви ги приказваше! Не една стара алкохоличка би могла да завиди на репертоара ѝ! После се опита да натроши всичко в килията.

— А сега?

— Еуфорията отмина. Държи се спокойно, но не иска да се храни. Донесли са ѝ от къщи толкова ядене, че ще стигне за десет души. Като не ще, да не яде. Малко гладуване ще ѝ се отрази добре.

— Ясно, работата е сериозна и дума не може да става за незабавно освобождаване. Признавам впрочем, че го очаквах и дойдох при вас само по настояване на свой стар приятел.

— Честно казано, след всичко, което направи момичето, вие на мое място бихте ли го освободили?

— Не — без колебание отвърна Рушински. — Трябва да ѝ се даде урок. Иначе какъв човек ще излезе от нея?

— Не съм нито прекалено строг, нито отмъстителен, ала трябва да призная, че тази госпожичка направо ме вбеси. Едно е сигурно: тя ще прекара нощта тук. За после ще помислим. Аз и моите началници. Вероятно няма да настоявам да бъде задържана до съдебния процес.

— Благодаря ви и за това. Надявам се, няма да имате нищо против да поговоря с прокурора, а може би и с вашия началник от Воеводското управление. От години се познавам с полковника. Уважавам го и го ценя.

— Като защитник на Янина Воркуцка имате право.

— Господин майор, беше ми приятно да се запозная с вас. — Въпреки неуспеха на мисията си адвокатът се сбoguва любезно с Неваровни.

Този път съвещанието във Воеводското управление протече доста бурно. Капитан Левандовски и поканеният на съвещанието подполковник от Главното управление бяха на мнение, че при толкова очевидно престъпление не може и да се говори за освобождаване на заподозряната от ареста. Но двамата офицери се ръководеха от различни мотиви. Подполковникът твърдеше, че фалшифицирането на рецепти става все по-често срещано престъпление и виновните трябва да се наказват сурово, за да се предотврати то. А Левандовски доказваше, че ако се пусне на свобода дъщерята на един толкова известен и заможен човек като Воркуцки, в Подлешна ще настъпи брожение. И във Варшава също. Пак ще се заговори, че има две справедливости. Едната за обикновените хора, другата — за богатите и връзкарите.

Несъмнено в аргументите им имаше доста истина. В същото време майор Неваровни смяташе, че понякога с доброта и убеждаване може да се постигне повече.

— Не държа да проваляме матурата на Яница Воркуцка. Впрочем тя сигурно нямаше да си вземе изпитите и без нашето арестуване. Но бих искал да се доберем до останалите наркомани. Да ги накараме да се отнасят с по-голямо доверие към нас. Да повярват, че им желаем доброто. Иначе дори принудителното лечение няма да има ефект. Вече им показахме, че милицията знае всичко и може да бъде безкомпромисна. След демонстрацията на сила трябва да проявим и добросърдечие.

— Не можем да прекратим делото, след като е извършено толкова явно престъпление.

— Не исках да кажа това — възрази Неваровни. — Разследването ще продължи още известно време. Спрямо заподозряната ще бъде приложен надзор. Готов съм лично да поема ролята на обществен попечител. Ако през това време тя промени начина си на живот, успее да скъса с порока и си вземе матурата, пак ще бъде изправена пред съда, ние сами обаче ще предложим по-леко наказание, и то — условно. А ако не установя положителна промяна у Воркуцка, ще я задържа отново и ще предам документите по делото на прокурора. Колкото по-добре опознавам средата, в която работя сега, толкова повече се убеждавам, че старши сержант Квасковяк е бил умен човек. Прав е бил, като е прилагал нешаблонни методи в работата си.

— Предлагате нещо като шантаж ли? — отбеляза Левандовски.

— Не се страхувам и от шантаж, чиято цел е да бъде спасен един човешки живот. Разбира се, няма да освободя момичето днес, а едва утре. Нека прекара още една нощ на дървения нар.

— И тъй, какво? — попита Стария.

— Майорът защити момичето така сърцато, че аз се предавам — каза подполковникът.

— Принуден съм да се съглася с колегите — добави Левандовски.

— В такъв случай даваме пълна свобода на действие на Неваровни — взе решение началникът.

— И, Бронек? — усмихна се Стария, когато останаха насаме. — Може би предпочиташ да се върнеш при твоята статистика? Само да поискаш, някогашното ти бюро те чака.

— Остави ме на мира. Не се подигравай.

— Ти говориш толкова много за профилактика, но не забеляза, че и аз съм привърженик на нейното най-широко прилагане. Също и спрямо някои превърнали се в чудаци офицери от милицията.

— Много ти благодаря. — Неваровни изрече тези думи съвсем искрено.

— Виждам и се радвам, че живна. Само това проклето разследване да потръгне най-сетне...

— Не се бой, ще тръгне! Може да се наложи да изчакаме още месец или два. Дори повече. Но ще потръгне. Няма идеални престъпления.

— Май кроиш нещо? Нова следа ли откри?

— Толкова дребна и незначителна, че ако ти кажа за нея, ще дам нов повод за подигравки. Ала усещам, че съм на прав път.

— Предполагаш кой е убил Квасковяк ли?

— Не. Нямам основание да подозирам когото и да било. Не съм си изяснил и какъв е бил мотивът, макар той явно е бил много важен. Ще ми е нужно доста време, докато разиграя цялата партия. Но имам предчувствието, че съм на прав път.

— Само внимавай, Бронек, и не ми се прави на герой.

— Кълна ти се, че ако ме намерят с разбита глава, ще знаеш кой го е направил и защо. В това отношение ще бъда по-предпазлив от Квасковяк. Ще оставя в бюрото си подробни записки.

— Не е ли по-добре да ми кажеш сега?

— Не. Имам ти огромно доверие. Вярвам ти повече, отколкото на самия себе си. Ако обаче днес ти разкрия съображенията си, ще си помислиш за мене същото, което аз си мисля за оня самоуверен младок.

Неваровни не спомена име, но полковникът не можеше да сбърка кого има предвид неговият приятел.

— Трябва да ти кажа — прибави накрая Стария, — че при мене идва адвокатът Рушински. Не му обещах нищо. Освен него никой не се е обаждал, макар че той Воркуцки май има много връзки.

— Това говори добре за него и още веднъж ме убеждава, че трябва да освободя дъщеря му от ареста.

— Прави както знаеш.

Чак на другия ден около три часа следобед майор Неваровни нареди на капрал Неробис да доведе задържаната. Когато Янина Воркуцка застана на вратата на кабинета му, по нищо не приличаше на наглата хлапачка отпреди два дни. Лицето ѝ беше побледняло, а роклята носеше следи от нощуването на нара.

— Седнете, госпожице. — Майорът посочи стола срещу бюрото си и започна разпита.

Този път момичето не се перчеше. Отговаряше с тих глас. Призна, че е фалшифицирала рецепти, откраднати от бюрото на баща ѝ, както и това, че придобитите по този начин лекарства са били използвани като наркотици от цяла група ученици от нейното училище. Отрече само, че е продавала лекарствата на по-висока цена от онази, на която ги е купила.

— Кой от учениците вдишва упойващи средства и кой взема други наркотици?

— Ще им потърсят ли отговорност?

— Не. Нито в училище, нито съдебно. Искаме само да им помогнем да скъсат с наркоманията.

Янка изреди единадесет имена.

— А другите?

— Те се друсат непрекъснато, повече от година. Останалите пробват от време на време, за фасон. Като мене.

— Няма да ви чета назидания, нито ще ви убеждавам, че сами си съсипвате здравето. Имахте достатъчно време да размислите какво сте

направили и какво ви чака.

— Знам. Ще отговарям пред съда. Могат да ми дадат няколко години затвор. Много съжалявам, че се държах така вкъщи и на улицата. Не разбирам как съм могла да правя такива щуротии. Обхванал ме бе някакъв бяс. Не бях на себе си.

Воркуцка замълча. После добави тихо:

— Извинете ме, господин майор.

— Не държа специално на четирите думи, които току-що изрекохте. Които си наложихте да изречете, по-точно казано. Не е там въпросът. Бих искал вие наистина да съжалите за постъпката си. Да разберете какво зло сте причинили и на себе си, и на своите приятели.

Момичето наведе глава.

— Извършеното престъпление не може да се зачеркне. За действията си ще отговаряте пред съда и ще понесете наказанието, което той ви наложи. Но всеки човек има възможност да се реабилитира. Искам да ви дам шанс.

— Какъв?

— Ще сключим договор. Аз ще ви освободя от ареста още днес. Ще останете под наблюдение. Веднъж в седмицата ще идвате да се подпишете при нас. Както и за да ми покажете тетрадките и бележника с успеха си. В същото време — край на наркотиците в какъвто и да е вид. Ако се учите усърдно и си вземете матурата, ще се постарая да убедя прокурора да не ви задържа и да поиска от съда условна присъда. Давате ли честна дума, че ще се съобразявате с моите нареждания?

— Държете се с мене като с дете.

— Не — отговори майорът, — по-скоро като с лошо дете, което трябва да понесе наказание за вината си.

— В училище ще ми се подиграват.

— А сега не се ли подиграват на наркоманите? Дори по-малките ученици?

— Боя се, че ще ми е трудно да спазя уговорката.

— Ще ви помагаме. И аз, и родителите ви. И така?

— Ще се опитам.

Майорът протегна ръка:

— Мъжка дума?

— Мъжка дума! — Момичето се усмихна и стисна ръката му.

Неваровни посегна към телефона и набра някакъв номер.

— Доктор Воркуцки, моля. Търсим го от милицията.

Когато лекарят се обади, началникът каза:

— Обажда се майор Неваровни. Ще бъдете ли така любезен да дойдете при нас и да вземете дъщеря си?... Да. Освобождаваме я. Сключихме с дъщеря ви договор. Какъв ли? Нека самата тя ви каже... Мисля обаче, че е по-добре да се върнете въщи заедно. Чакаме ви, докторе.

— Бих предпочела баща ми да не идва тук — забеляза госпожица Воркуцка. — За първи път през живота ми ще ми е неудобно да го погледна в очите. Срам ме е, че се държах така.

— Убедихте ли се докъде довеждат човека наркотиците?

— Какво ще му кажа, като дойде?

— Има думи, които се изговарят трудно, но понякога се налага да ги изречем.

Няколко дни по-късно в участъка дойде Зофия Квасковякова. Майорът прие сърдечно вдовицата на старши сержанта. Поинтересува се дали не би могъл да ѝ помогне с нещо. Накрая попита:

— По някакъв конкретен въпрос ли идвате при мене, или просто се отбихте? Бързам да ви призная, че правим всичко, което е по силите ни, но не сме постигнали много. Убиецът на съпруга ви все още е на свобода, а ние дори не знаем кой е той.

— Спомних си нещо. Искях да ви го кажа. Може и да не се окаже важно, но все пак...

— Нещо, свързано със сутрешните разходки на съпруга ви ли?

— Предполагам, но не съм сигурна.

— Слушам ви.

— Беше или през август, или през юли. Владек се върна от тази, както ѝ викате вие, сутрешна разходка и докато закусвахме, ме попита: „Зоша, кажи ми защо са им на двама самотни хора три литра мляко?“

— За три литра мляко ли ви попита? Защо?

— Не знам. Не ми обясни. — Квасковякова завъртя глава отрицателно. — Отговорих му, че тези хора може би имат прасе или теленце. Или просто са искали да си направят домашно сирене или извара. Или пък, както е винаги лете, пият повече мляко.

— А съпругът ви?

— Измърмори под носа си, че тези хора не отглеждат свине. А сирене си купуват от жената, която им носи сметана, яйца и домашно сирене.

— Каза ли още нещо?

— Не. Закуси и отиде на работа.

— А по-късно споменава ли е за това мляко?

— Не. Нито веднъж. Затова съвсем бях забравила и не споменах за тази случка пред капитан Левандовски. Че и на вас забравих да кажа. Едва днес, когато синът ми разказа, че в тяхната детска градина се счутили три бутилки мляко, си спомних думите на Владек. Веднага дойдох при вас.

— Много ви благодаря за информацията. Сигурна ли сте, че съпругът ви употреби точно този израз: „Двама самотни хора?“

— Да. Прекрасно си спомням. Мислите ли, че е важно?

— Не знам — призна офицерът. — Чувствувам се като човек, който е счупил голяма ваза на дребни парченца. Събира парченцата и се мъчи да ги напасва и залепи, та вазата да стане като нова. Може пък това да е едно от въпросните парченца?

— Никой няма да съживи Владек. Тази ваза не може да се залепи.

— Уви, така е. Но можем и трябва да заловим убиеца.

— Защо го е направил? Владек беше строг, но добър човек. Не обичаше да затваря хората в ареста, нито да ги дава под съд. А често им помагаше. Едва ли са го убили заради това мляко.

— Не знам, госпожо Квасковякова. Търся пипнешком, проверявам всички обстоятелства. Сега ще се заема с онова, за което ми казахте. Ако пак си спомните нещо, елате веднага да ми го кажете. Но този разговор ще си остане между нас, нали? Споменавали ли сте пред някого за трите бутилки мляко? Пред някоя съседка или пред моите хора?

— Не, не съм. Щом малкият взе да разправя за разлятото мляко, пред очите ми застана Владек, като жив. И веднага дойдох при вас, господин майор.

— Чудесно. Не казвайте на никого. Може да се окаже важно, а ако се разчуе, ще стигне и до убиеца, а той е много хитър.

— Думичка няма да обеля — обеща Зофия Квасковякова, преди да си тръгне. — Дори пред свещеника на изповед.

Жената излезе, а Неваровни се замисли. Чутото потвърждаваше все още неуточнените му докрай подозрения. Съответствуваше и с разказа на Писчо. Този, когото майорът беше започнал да подозира напоследък, не беше самотен човек и казано още по-точно, тези хора не бяха „двама самотници“, но действително от известно време живееха само двамата в една голяма, удобна вила.

Защо е бил убит Квасковяк?

Майорът смяташе, че след собствените си наблюдения и получената информация от Главното управление на милицията, вече би могъл да отговори и на този въпрос. Вероятно случайно или благодарение на съобразителността си Квасковяк е попаднал на следа. Може би дори не следа, а само е започнал да проявява интерес към обитателите на красивата вила, опитвайки се да узнае какво става зад стените ѝ. Не е било възможно да се реши проблемът по пътя на размишленията. Затова старши сержантът е решил да наблюдава зорко споменатата вила. Отивал е там сутрин и не я е изпускал от очи. Понякога повече от час. Друг път е хвърлял по един поглед и тутакси се е връщал у дома.

Но защо са му на този човек цели три литра мляко?

Неваровни не можеше да отговори. Познанията му в областта на точните науки бяха ограничени. Реши да направи справка в Главното управление.

Първоначално подозренията бяха насочени преди всичко към Зигмунт Воркуцки. Известно време майорът смяташе, че дори докторът да не е пряк убиец, все пак е замесен в убийството. Против лекаря говореха следните факти:

1. Той беше собственик на зелен фиат. Разносвачът на мляко Стефан Зборковски е видял точно такава кола в деня на убийството на Квасковяк.

2. При споменаването на думата „хероин“ от майора Воркуцки видимо трепна.

3. Тадеуш Грешански, наричан Писчо, даде показания, че Квасковяк като че ли е следял някого, укрит зад бора точно срещу вилата на доктора.

Дали не е следял доставчика на наркотици? Разследването обаче показва, че не лекарят, а дъщеря му е снабдявала тайфата си с наркотизиращи средства.

Сега в полза на невинността на Воркуцки говореше поредният аргумент. Квасковяк е говорел на жена си за двама души — самотни. Във вилата на лекаря живееха петима: той, съпругата му, синът студент, дъщерята Янина и овдовялата майка на съпругата. При този брой на обитателите беше нещо съвсем обикновено да се купуват три литра мляко. Старши сержантът е познавал великолепно своя район и не е можел да сбърка.

Впрочем Неваровни вече отреждаше ролята на „заподозрян номер едно“ на съвсем друг човек.

Но едно е подозрение, друго е действително извършеното престъпление. Офицерът си даваше сметка колко дълъг е пътят от едното до другото. Или пак е тръгнал по погрешна следа?

Сети се какво се случи при неотдавнашната кражба в близкото село. „Вълкът“ Град се суея безпомощно край оградите на селските къщи дълго време. Веднъж дори приседна колебливо и с поглед даде на водача си да разбере, че не може да направи нищо. Водачът погали кучето и му заговори успокояващо. После Град пак затърси следата. Трудно, но накрая я хвана. И тогава вече хукна до последен дъх, до последни сили в мощните лапи, право към къщата, в която се бяха укрили крадците.

Неваровни все още не беше уловил вярната диря. Затова искрено завиждаше на красивото куче за успеха му.

XII. МАЙОРЪТ ТРЪГВА НА СУТРЕШНИ РАЗХОДКИ

— Добър ден, господин майор!

Майорът се обърна. Магда Нелисецка го поздравяваше отдалече. Той се спря и отговори на поздрава на момичето.

— От училище ли?

— Да. Отивам при мама. Тя ще работи днес само до четири часа. Заедно ще се приберем у дома.

— Какво ново в школото?

— Нищо. Скука и чукане по челото.

— Много ли ги е яд на мене?

— Какви ли не ги приказваха! Нали знаете, дойде комисия от Варшава. Лекарите изследваха всички ученици и ученички от последните два класа. Задължиха някои от тях да ходят всеки ден при училищния лекар и да гълтат в негово присъствие някакви хапчета.

— Другите ученици надсмиват ли им се?

— В началото. Но после дойде една служителка от милицията, с чин Капитан. Много симпатична и приятна жена. Познавате ли я?

— Не. Не познавам всички, които работят в милицията. Тя сигурно е от Главното управление.

— Изнесе лекции във всички класове. Дори при нас, в деветите. Прожектира диапозитиви. Разказа за наркотиците. Почти същото, което и вие ни казахте. Беше много интересно. Идва и един професор от клиниката за лечение на наркомани. И още един лекар. Викаха на специални лекции и родителите. Но аз знам, че някои от наркоманите продължават да си купуват упойващи средства. Сташек Нагурски ми каза, че видял у сестра си.

— На Янка Воркуцка много ли ѝ се подиграваха.

— Май не. Янка не би позволила. Тя е най-голямата в класа, понеже повтаря. Миналата година, когато пак остана да повтаря класа,

искаше да се премести във вечерно училище във Варшава, баща ѝ обаче не се съгласи.

С приказки стигнаха до самия магазин.

— Аз съм дотук, госпожице.

— Викайте ми Магда.

— Добре. При удобен случай ще прием брудершафт. Довиждане, Магда.

— Толкова отдавна не сте идвали у нас... Кога ще дойдете? Днес? Става ли?

— Не искам да ви досаждам.

— Съвсем не ни досаждате. На мама сте ѝ много симпатичен. На мене също. Майка ми е много готина. Нали е хубава?

— Много е хубава. — Този разговор забавляваше Неваровни. У всяка жена се крие сватовница. Дори ако е само петнадесетгодишна.

— Тогава довечера ви чакаме.

— Но...

— Никакво „но“ — възрази енергично момичето. — Ей сега ще кажа на мама, че съм ви поканила и вие сте се съгласили да дойдете. Както винаги, около седем.

Момичето влезе в магазина, а развеселеният от срещата Неваровни се върна в участъка. Впрочем офицерът мислеше с приятно чувство за предстоящото посещение. Когато искаше, Нелисецка беше изключително приятна домакиня. А към момичето майорът бе почувствувал симпатия още при първата им среща. Освен това вечер в Подлешна беше скучно. След работа нямаше какво да се прави. Наистина два пъти седмично можеше да отиде на кино, два пъти да замине във Варшава, където пак си седеше сам сред четири стени, но в своята красиво мебелирана стая, пълна с интересни книги. Само че този живот вече не задоволяваше Неваровни. Годините на „чудащина“, както се бе изразил полковникът, бяха отминали.

След инцидента с Янина Воркуцка Неваровни нямаше желание да посещава кафе-сладкарница „Маришенка“. Опасяваше се, че ще го приемат там хладно или направо провокационно. Единствената възможност беше да прекарва дългите есенни вечери в малката стаичка в участъка.

Срещата с Нелисецка дори отговаряше на плановете на майора. Искаше да ѝ зададе няколко въпроса, отговорите на които според него

бяха важни за следствието. Предпочиташе да не се появява в супермаркета с тази цел. Вече се беше убедил, че в Подлешна стените имат не само уши, но и очи, да не говорим за безжичния телеграф. Всичко се вижда, всичко се знае и всичко съответно се коментира.

Срещата и разговорът вкъщи, в Източна Подлешна, осигуряваха по-голяма дискретност.

За всеки случай Неваровни се обади по телефона на управителката на магазина.

— Знам, знам — през смях рече Нелисецка. — Магда ви е поканила за довечера. Здравата ѝ се накарах, че ви безпокои.

— Не, аз не исках да ви досаждам.

— Но моля ви. Ще ни бъде приятно.

— Наистина ли?

— Разбира се. Бъдете точен, чакаме ви в седем часа.

— Слушам.

— Тогава довиждане.

— Госпожо Анка — започна няколко часа по-късно Неваровни, — имам към вас голяма молба. Сигурно разполагате в магазина с квитанциите за поръчка на мляко. Бихте ли проверили кой от улица Акациева взема три литра?

— Няма нужда да проверявам.

— Защо?

— Защото вече проверих. През юни старши сержант Квасковяк ме помоли за същото.

— Тъй ли? И не ми казахте нищо?

— Ами... бяха минали четири месеца от тази проверка, когато убиха началника. Признавам, съвсем ми щукна от главата. Едва сега, като ме попитайте, се сетих, че вече са ми поставяли този въпрос.

— Квасковяк сподели ли за какво са му необходими данните?

— Не. Само ме помоли да проверя кой и кога е поръчвал три литра.

— Проверихте ли?

— Естествено. С милицията трябва да бъдеш в добри отношения, особено когато си управител на магазин. Винаги могат да ти лепнат глоба. И новият началник на участъка търсеше такъв удобен случай. Но въпреки огромното си желание не успя, кой знае защо.

— Откъде знаете? — Неваровни дори почервеня.

— Подлешна е селище без тайни.

— Само че аз много държа моят въпрос за млякото да си остане в тайна.

— Толкова ли е важно?

— Не зная — призна майорът. — Но вие не отговорихте на въпроса ми. Кой купува три литра?

— Никой.

— Как така никой? Не е възможно.

— На улица Акациева нямаме такъв клиент. Освен кафе-сладкарницата, разбира се, те купуват повече. А иначе — литър. Понякога два.

— Аз зная обаче със сигурност, че някой е купувал по три литра.

— Не постоянно. Ако някога някой иска повече мляко, оставя в празната бутилка листче с поръчката и на другия ден Зборковски донася допълнителното количество. Плаща му се по същия начин. Парите се оставят под бутилката. Достатъчно е също да се обадят по телефона в магазина и да ни помолят за допълнителна доставка. Тук не е Варшава. У нас важи принципът: клиентът заповядва.

— Допълнителните поръчки отбелязват ли се?

— Защо? Всеки ден давам на разносвача определено количество мляко. В края на месеца изчисляваме точно. Той плаща разликата между сумата, внесена от абонатите, и стойността на доставеното през този период мляко. Зборковски е много честен. С него нямам никакви проблеми. Предлагам му да разнася и хляб, за жителите на Подлешна би било много удобно. За съжаление Стефанек отказа. Каза, че да разнася и мляко, и хляб, ще трае прекалено дълго и ще му е трудно. Може би е прав. И без това е истинско чудо тоя Стефанек. Май Подлешна е единственото от селищата край Варшава, в което има организирана доставка на мляко.

— Значи няма възможност да се контролира кой колко мляко купува?

— Не.

— Обикновено вие вдигате телефона в магазина. Да си спомнете кой е поръчвал допълнително количество мляко, така че общо да станат три литра?

— През лятото Воркуцки. Често. По принцип е абониран за два литра, но особено в събота поръчва поне още един литър. Понякога и

два. Почти всяка неделя докторът има гости от Варшава.

— А Савицки, Белковски, госпожа Розмарович, Хрущик или Адамкевичови?

— Не искате ли прекалено много от мене, господин майор? — засмя се управителката на магазина. — Та аз не съм следовател! Савицки понякога поръчват, Белковски — не, че и защо? Те са само двама. Същото е положението и у аптекаря Хрущик. Адамкевичови изобщо не купуват мляко от магазина. Ние нямаме монопол върху продажбата. Селянките от околните села разнасят по домовете сметана, яйца, мляко и сирене. Дори телешко месо. Това сериозно намалява оборота на нашите магазини. По-добре питайте Зборковски за тези неща.

— Предпочитам да не го питам. Стефанек прави впечатление ма много порядъчен човек, трябва да се запази обаче този въпрос в строга тайна. А на вас мога да разчитам.

— На мене напълно — с цялата си сериозност заяви Магда. — Не мога да остана по-назад от собствената си дъщеря.

— Но в разносвача на мляко не съм сигурен.

След завръщането си у дома Неваровни оцени резултатите от посещението си при двете дами и беше принуден да признае, че от гледна точка на личните контакти вечерта бе протекла успешно. Но получената информация не беше кой знае колко ценна за следствието. Майорът вече си бе помислил, че е на верен път, ала отново претърпя неуспех.

Затова пък сержант Михалък не можеше да се оплаче от липса на успех. Една вечер той донесе бутилка водка и някакво мезе. Настояваше Неваровни и капрал Неробис да изпият поне по чашка. Майорът не беше въздържател, въпреки че никой не го беше виждал пиан, та и сега не искаше да обиди с отказ симпатичния младеж. Само отбеляза, че докато той, Неваровни, е началник на участъка, дотогава в тая служба няма да се изпие и чашка алкохол. Частното жилище е друга работа. Тъй че тримата се преместиха в стаичката на майора. Там Михалък напълни чашите и с много официален тон вдигна наздравица за началника.

Офицерът искаше да се реваншира с наздравица в негова чест, сержантът обаче предложи нов тост:

— За здравето на годеницата ми.

Неробис не беше учуден, но новината изненада майора. Щастливият сержант обясни:

— Ако не бяхте вие, другарю майор, дори не бих се осмелил да мечтая за Елжбета. Но когато отидохме за пръв път заедно в „Маришенка“, вие ми вдъхнахте смелост. До края на живота си ще помня думите ви: „Че вие да не сте за изхвърляне? Младо, хубаво момче...“ И аз стартирах. Сватбата ще бъде след Великден.

— Защо чак след Великден, а не след Коледа? — заразитва го Неробис. — На твоє място аз не бих чакал толкова дълго. Някой ще ти отмъкне момата изпод носа.

— Не се бой. В моята Елка съм по-сигурен, отколкото в самия себе си.

— За здравето на младите! — намеси се майорът, за да предотврати спора. Двата му подчинени бяха готови да се спречат здравата.

Голямо удоволствие достави на майора посещението на доктор Воркуцки.

— От няколко дни очаквам да ви видя в „Маришенка“, но, кой знае защо, заведението вече не се радва на симпатиите ви. Искам да ви благодаря за дъщеря си.

— Няма за какво. И благодарностите се полагат не на мене, а на началника ми.

— Не бъдете толкова скромни. От Рушински знам, че ако не бяхте вие, момичето и до днес щеше да е в ареста. Това с нищо нямаше да ѝ помогне, напротив. Имам две деца. Синът ми никога не ми е създавал грижи. Янка от малка си беше жив дявол. Признавам, просто ме беше страх да проявя интерес как живее, как се държи. Съзнателно си затварях очите. Давам ви честната си дума, че не знаех нищо за тези рецепти. За другите неща обаче се досещах. Сега просто не мога да позная дъщеря си. Извини ми се за всичко. Ходи редовно на училище, учи. Дължа го главно на вас, господин майор.

Малко притеснен, Воркуцки остави на масата бутилка вносен коняк.

— Няма да откажете, надявам се?

— Уважаеми докторе, ако я взема, в Подлешна ще се заговори, че Неваровни взема подкупи. Наистина не мога.

— Но аз съвсем искрено...

— Приберете си бутилката, господин докторе, и я скрийте някъде вкъщи. Ако някога имам удоволствието да ви посетя, ще пийнем по чашка.

— Така да бъде. Разчитам на обещанието ви. — Без да бърза, Воркуцки си прибра коняка.

Майорът установи, че на новия си пост е постигнал известни успехи, които особено го радваха. За съжаление главният проблем си оставаше неразрешен.

Неваровни не беше страхливец. Навремето неведнъж се бе случвало — най-напред в нелегалност в града, а после в партизанския отряд, — да се изправя пред по-многоброен и по-добре въоръжен враг. Но между смелостта и готовността да се рискува не биваше да се поставя знак на равенство. Той си донесе от Варшава подплатен къс кожух и топла, ватирана скиорска шапка. Потруди се допълнително върху тези дрехи, за да ги приспособи към целта, за която ги бе предназначил.

Сега всяка сутрин в четири часа до леглото на Неваровни се разнасяше звънът на будилника. Офицерът ставаше, обличаше се бързо и тихичко, за да не го забележи дежурният милиционер в помещението от другата страна на коридора, се измъкваше навън. Познаваше добре „разписанието“ на млекаря. Затова тръгваше по улица Малинова до Розова, после вървеше по цялата Розова чак до гората и там зачакваше. Чуваше ясно скърцането на количката на разносвача, който минаваше по Акациева. Като виждаше, че млекарят свива към Брезова, за да обслужи поредния сектор, а след това и жителите на Розова, майорът тръгваше по Акациева, без да се крие и без да се спира никъде. Ако някой го срещнеше толкова рано, би помислил, че офицерът просто контролира своя район.

Той действително контролираше, но със специална цел. Внимателният наблюдател би забелязал, че като преминава край вратичките на вилите, началникът проверява какво стои пред прага на дръпнатите малко навътре в дворовете вили. Наистина в ранните часове на декември беше още съвсем тъмно, но бялата бутилка с мляко се вижда и нощем.

Целият път от гората до края на Акациева му отнемаше не повече от десет минути. Заедно с чакането в гората сутрешната разходка на Неваровни траеше най-много половин час. Майорът беше

убеден, че старши сержант Квасковяк е изминавал горе-долу същия път, но за значително по-малко време, понеже е живеел наблизко, пък и е знаел пред чия врата трябва да се търсят трите бутилки.

Дните минаваха. Нищо не подсказваше, че майорът е на верен път. Офицерът вече знаеше наизуст броя на бутилките пред всяка вила. Оставаше непроменен. Явно жителите на тези домове водеха през зимата по-монотонен живот и не се нуждаеха от допълнително количество мляко.

Рибарят наблюдава търпеливо поплавъка цели часове. Ловецът, дебнещ глиган, елен или сърна, чака много нощи наред в засада удобния момент за изстрел. Много често напразно. Милиционерът, преследващ престъпник, прилича по много неща на ловец. Трябва да притежава неговото търпение. Неуспехът не отчайваше Неваровни. Часовникът продължаваше да звъни всяка сутрин в определения час.

Майорът опозна сутрешните привички на Подлешна. Знаеше, че Стефанек стига до Акациева в пет без десет. Обслужваше тази улица за около двадесет минути. После количката на млекаря изчезваше в улица Брезова, където на кръстовището с Розова го чакаше другата партида бутилки, оставени там от камиона на млекозавода. Тъй че майорът можеше да започне инспекцията си по Акациева чак в пет и четвърт. Вече не ставаше в четири, достатъчно беше да нагласи будилника да звъни четиридесет и пет минути по-късно.

По това време Акациева беше все още пуста. В продължение на две седмици майорът не срещна никого на нея. Прозорците на вилите бяха тъмни — знак, че никой от живеещите в тази част на Подлешна не бързаше за работа във Варшава или Рушков от шест часа.

Обаче... В едно помещение на първия етаж във вилата на доктор Зигмунт Воркуцки лампата светваше по правило непосредствено след като отминеше количката на млекаря.

Неваровни знаеше чия е тази стая. Точно от нея той и сержант Михаляк бяха извели съпротивяващата се Янка Воркуцка.

Вече беше средата на декември, а въпреки ежедневния си обход майорът не можеше да се похвали с успех. Нима трите бутилки мляко, за които е споменал на жена си старши сержант Квасковяк и за които майорът разпита управителката на кооперативния магазин, бяха плод на въображението му?

А може би трябваше да ги дири на друга улица? Писчо действително е забелязал началника на участъка, притаен до един от боровете срещу вилата на Воркуцки, но млекарят Зборковски го е виждал да се връща от свършено друга посока. Майорът не изключваше и такава възможност. От време на време разширяваше терена на разходките си и на съседните улици. Едно беше сигурно. Ако трите бутилки са били причината за сутрешните излизания на Квасковяк от дома, те би трябвало да стоят пред къща, отдалечена най-много на десет минути ход от дома на старши сержанта. Следователно трябваше да се обърне внимание на целия този район.

Един ден, като вървеше с бърза крачка по Акациева, майорът най-сетне съзря на прага на една вила три бели петна. Спря, дискретно провери дали е сам на улицата и се приближи до самата вратичка. Нямаше грешка. Дългоочакваните три бутилки мляко се бяха появили.

Този ден времето беше изключително неприятно. Пронизващият вятър носеше вълни мокър сняг. Акациева беше покрита с дълбоки локви, но на Неваровни изведнъж му стана горещо. Накрая получи доказателство, че разследването върви по верен път. Даваше си сметка обаче, че ако докладва сега във Воеводското управление какъв успех е постигнал, въпреки по-високия му чин и присъствието на Стария капитан Левандовски би се изхилил. Дори полковникът, толкова благосклонно разположен към майора, негов приятел от бурните младежки години, или би казал: „Бронек, ти не си добре“, или би поклатил глава многозначително.

Но въпреки това Неваровни смяташе този миг за свое най-голямо постижение. Ако не през живота си, то поне през последните пет години. И този път неговият „милиционерски нюх“ не го подведе. И този път ще може да докаже, че големите криминалистични лаборатории, снабдени с внасяна от цял свят апаратура, не могат да се сравняват с интуицията, каквато трябва да притежава всеки следовател.

Да, трите бутилки мляко стояха пред вратата. Неваровни вярваше, че ако в думите на Квасковяк се съдържа някакъв таен смисъл, тук и само тук трябваше да се появяват тези три бутилки. Беше ги очаквал всеки ден при своите нощни или по-скоро сутрешни разходки.

Ала не биваше да стои като истукан пред вратата на вилата, нито да удължава прекалено много мига на своя триумф. Трябваше да пристъпи към осъществяване на втората част от плана, който вече бе изготвил. Без да отлага, стигна с бърза крачка до Брезова и там зави към железопътната линия. Още един завой — към Резедава. После през пустия парцел до изгорения от хитлеристите дом. Някога там се издигала богатата къща на един индустриалец от еврейски произход. По време на войната хитлеристите избили цялото семейство, а в дома им се нанесъл някакъв шеф от гестапо. Пред вратата винаги стоял часови с череп на фуражката. Преди да избяга през януари 1945 година, гестаповският шеф собственооръчно полял с бензин всички стаи и хвърлил във вилата клечка кибрит, когато излязъл за последен път от нея. От красивата резиденция останали да стърчат само две стени, високи три метра.

Майорът разсъждаваше така: Квасковяк е загинал, защото е позволил на противника да го изненада в гръб. Навярно пак е стоял под същия бор, където го е видял Писчо. Нападателят е обиколил от другата страна и е нанесъл смъртоносния удар. Затова сега, докато сам наблюдаваше какво ще стане с трите бутилки мляко, трябваше да подсигури гръба си, заставайки до зида на изгорената къща.

Оттук видимостта беше по-лоша, отколкото откъм боровете, но Неваровни пак му намери цаката. Извади от джоба на кожухчето си малък, но силен бинокъл. Въпреки тъмнината с него ясно виждаше белеещите се пред входната врата бутилки.

Чака доста дълго. Стана почти седем часът, разсъмна се, а млякото си стоеше на мястото. Накрая офицерът видя, че няколко прозореца на вилата ту светват, ту потъват в мрак. Явно нейните обитатели се бяха събудили. По улицата се появиха първите минувачи. Писчо не беше излъгал. Мария Ковалска бързаше към магазина заедно с една от своите помощнички за ежедневното снабдяване на кафенето с продукти. У Воркуцки отдавна се бяха размърдали. Младият Воркуцки, студент в Политехниката, тръгна за гарата около седем без петнадесет. Бързаше за лекции.

Най-сетне вратата на наблюдаваната от майора вила се отвори. Подаде се женска ръка, която прибра бутилките с мляко. Минутите течаха. Мина още около половин час. С чанта в ръка госпожица Янка тръгна на училище. Беше вече съвсем светло. Офицерът се уплаши да

не го види някои минувач как се е притаил в руините. Само това липсваше! Цяла Подлешна би научила. За щастие бе студено, а времето неприятно и никой не се оглеждаше наоколо. Всички си гледаха в краката да не нагазят в калта.

Неваровни се чудеше дали да чака още, или да напусне наблюдателния си пункт. Накрая реши, че щом и без това е загубил четири часа, може да постои още малко.

Не сгреси. Вилата имаше гараж, разположен под терасата. Изглежда, отвътре се свързваше с другите помещения на сградата — изведнъж вратата се отвори широко и от гаража бавно излезе кола. Спря, преди да стигне до улицата. От нея излезе собственикът на вилата. Придърпа вратата на гаража, без да си направи труда да я заключи, после отвори водещата към улицата двойна порта. Върна се в колата, излезе на Акациева, пак спря, за да затвори портата откъм улицата.

Колата потегли и се изгуби от погледа на майора. Но той бе успял да забележи, че собственикът ѝ беше там.

Всъщност всичко протече нормално и в съответната последователност. Домакинята взе оставеното пред вратата, предварително поръчано мляко. Вероятно двамата съпрузи са закусили заедно и след това съпругът е тръгнал с колата на работа във Варшава.

Ала Неваровни беше убеден, че е разкрил нещо много важно. Трите бутилки мляко несъмнено играеха значителна роля в цялата история. Със сигурност старши сержантът е следял точно тази вила. Смъртта на Квасковяк беше най-доброто, макар и трагично доказателство за основателността на подозренията му.

Когато загива един войник, неговото място се заема от следващия, който продължава борбата. Майор Неваровни знаеше, че сега е заел позицията, на която по-рано е стоял старши сержантът. Заел я е, за да доведе докрай борбата с неизвестните престъпници, която Квасковяк беше започнал.

Офицерът от милицията знаеше също, че периодът на апатия и бездействие от последните години е приключил безвъзвратно. От улица Акациева в участъка на милицията се върна друг човек.

XIII.

НЕОЧАКВАНИЯТ СЪМИШЛЕНИК

— Съжалявам, но трябва да ви разочаровам, майоре. Преобърнах цялата библиотека. Консултирах се със специалисти от Фармацевтичния факултет на Медицинската академия и от Химическия факултет на Варшавската политехника. Всички са единодушни — няма наркотик, за чието производство да е необходимо мляко. Освен сирене и сметана от млякото в краен случай може да се получат казеини, белтъчни лепила или синтетични влакна. Разбира се, за подобно производство са необходими огромни количества мляко, а не три литра. С нищо не мога да ви помогна. — Подполковникът от Главното управление разпери безпомощно ръце. — Опасявам се, че този път грешите.

— И все пак — настояваше Неваровни — сигурен съм, че старши сержант Квасковяк е ходел там и е проверявал колко бутилки мляко са оставени пред вратата. И затова е бил убит.

— Възможно е да сте прав. Но защо свързвате неговата смърт и онези три бутилки мляко с наркотиците? Какво основание имате за това?

— Толкова слабо, че ако ви го кажа, ще ми се изсмеете. Ала интуицията ми подсказва, че не греша.

— Благодарение на вас свършихме добра работа в Подлешна. Не се заблуждавам, разбира се, че всички наркомани ще скъсат с убийствения порок. Но ако само няколко от тях го направят, а други накараме да се въздържат от опитване на „лепилото“ или „праховете“, пак е успех. Затова високо оценявам вашата интуиция, обаче не мога да ви помогна.

Неваровни не направи и опит да сподели с началника си своите съображения. Стария щеше да ги определи като глупости. Полковникът и без това беше изнервен от продължителното, безрезултатно издирване. Майорът го разбираше. Сигурно и него „го натискат“ отгоре за бездействието в случая с убийството на

милиционер. Всеки изисква от подчинените си възможно най-добри и най-бързи резултати, без да се съобразява с какви трудности е свързано изпълнението на задачата. „Казал съм да се направи и трябва да се направи, а как — това вече не ме интересува.“

Впрочем началникът на милиционерския участък в Подлешна също не беше по-добър шеф за своите хора. Неведнъж изискваше от тях почти невъзможното. Пред себе си майорът го признаваше, но оправдаваше поведението си с това, че и сам не се щадеше.

— В борбата с контрабандата на наркотици важна роля играе Интерпол — продължи подполковникът. — Между другото издава подробни бюлетини. Полша не членува в Интерпол. Но понеже контрабандата и разпространението на наркотици бяха признати за международно престъпление, ние получаваме от седалището на организацията в Париж информационните й материали.

Подполковникът замълча и запали цигара.

— Традиционните трасета за контрабанда на опиум и хашиш водят през Турция, Египет и Франция. Там съществуваше цяла нелегална промишленост, преработваща опиума в морфин и хероин. Част от стоката в този вид се разпространяваше в Европа, главно във ФРГ и скандинавските страни, където наркоманията през последните години доста се е засилила, но по-голямата част от стоката се пласира в Съединените щати.

— Пренасяна в разни скривалища в автомобилите и дори в самолетите — добави майорът.

— В това отношение международните контрабандни организации проявяват небивала изобретателност. Неотдавна Интерпол съобщи, че контрабандистите са произвеждали фигурки на светци от пресован хероин. Фалшивите гипсови фигурки били изнасяни от Франция в САЩ. В Египет и Франция борбата с наркоманията се изостри. Полицията конфискува огромни количества опиум, както и други наркотици на обща стойност десет милиона долара. Тайната промишленост за преработка на опиум също бе разгромена. Но големите контрабандни организации вземат мерки за компенсиране на понесените щети. Още повече, че търговията с наркотици притежава най-добре за конспирираната организация. Никога досега полицията не е успявала да се добере до самите върхове. Обикновено са залавяни куриерите, пренасящи стоката, и

разни дребни риби, хората, които разпространяват стоката сред търговците на дребно. Но независимо от всичко в настоящия момент контрабандистите са в затруднено положение и според Интерпол търсят нови пътища за прехвърляне на стоката от Изток на Запад, както и нови места за преработване на опиума.

— Един от тези пътища не води ли и през Полша?

— Може би. Бюлетините на Интерпол изнасят конкретни данни. Неотдавна голямо количество морфин е било конфискувано в Югославия, а митническите власти в България са открили преди няколко месеца в автомобилното ремарке на пътуващи за ФРГ „туристи“ огромно количество хашиш — над половин тон, оценен на повече от единадесет милиона долара.

— Само да можем да поперерова вилата на въпросния господин. Дали там няма фабрика за наркотици?

— Вие май имате алергия на тая тема — усмихна се леко подполковникът. — Вилата може да се претърси, но въпросът е с какъв резултат? Дори да открием там химическа лаборатория, какво от това? Всеки може да има такава лаборатория, а нашият заподозрян още повече. Важното е да бъде заловен по време на производството. Опитът на френската полиция говори, че това никак не е лесно. Апаратурата е с такава конструкция, че в алармена ситуация е достатъчно да се отвори един кран и всичко заедно с водата отива в канала.

Неваровни си отбеляза нещо наум, като че ли думите на подполковника го наведоха на някаква мисъл.

— Произвежданите в подобни лаборатории наркотици се извозват незабавно в малки порции, тъй че фабриката винаги да е „чиста“. Засега нямаме основание да смятаме, че в нашата страна е създадена „работилница“ от този род.

— Апаратурата сложна ли е?

— Не особено. Ако се заинатиш, би могъл да си произведеш морфин или дори хероин във всяка добре обзаведена аптека. Разбира се, това производство не би било рентабилно. Опиумът съдържа около десет процента морфин. Без прецизна апаратура биха се получили най-много две трети от съдържащия се алкалоид. При специалната апаратура загубите са минимални.

— Тя достъпна ли е за всеки в нашата страна?

— Не мисля. Изработва се, разбира се, но само за нуждите на научните институти и заводските лаборатории, а в тях наркотици не се произвеждат.

— Аз обаче продължавам да твърдя, че съм на верен път, и ще изясня тайната на тези три бутилки мляко — настоя Неваровни.

Но на другия ден пред прага на вилата стоеше една самотна бутилка. Само една, както обикновено.

Майорът не се обезсърчи. Скачаше от леглото всяка сутрин, чул звъна на будилника. Дъждът, снегът и студът не му пречеха да излезе на „разходка“.

Веднъж, когато се измъкваше крадешком от участъка, той се натъкна на сержанта. Офицерът беше убеден, че дежурният Михалък си дреме кротко в съседната стая. Оказа се, че Михалък бе облечен за излизане.

— Другарю майор, ще дойда с вас — заяви сержантът. — Опасно е. Нали за такива разходки Квасковяк заплати с живота си.

— Значи и на мене ще ми строят главата, понеже проверявам сутрин дали всичко в Подлешна е наред? Каква муха ви е влязла в главата, Михалък? Връщайте се на телефона. Ами ако позвънят от Варшава или Рушков, а в участъка няма жива душа?

— Напразно се излагате на опасност. Можем да организираме така, че винаги да ви придружава някой от нас. Когато сме двама, никой няма да посмее да ни закачи. А така сам... Знаете как свърши старши сержантът...

— Нищо лошо няма да ми се случи. А вие си гледайте работата.

Ще не ще, Михалък остана в участъка, а майорът започна всекидневната си инспекция. И този път без успех. На прага си стоеше самотната бутилка.

Едва десет дни по-късно, като вървеше по обичайния си маршрут по улица Акациева, Неваровни съзря три бели петна. Пак, както и предния път, женска ръка прибра бутилките. После отново всичко протече както тогава. Отваряне и затваряне на гаража, след това на портата, след което старата кола потегли към Варшава.

Неваровни се върна в участъка, отхвърли ежедневната работа и се запъти към магазина. Още преди да спомене какво го интересува, управителката му съобщи:

— Ако нашият прославен детектив продължава да се интересува от доставката на мляко по домовете, имам любопитна новина. Вчера лично говорих по телефона. Някой от улица Акациева поръча допълнително две бутилки мляко. И понеже редовно взема един литър, общо стават три.

— Знам за кого става дума. Интересува ме само кой се обади: мъж или жена?

— Жена.

— Познахте ли по гласа коя е?

— Не. Аз изобщо рядко говоря с нея. А по телефона като че ли не се е случвало.

— Във всеки случай много съм ви задължен. Разбрах нещо много важно.

— Тайната ви сигурно не е за женски уши?

— Засега не е за ничии уши.

— Много ми приличате на Шерлок Холмс. И личи, че му подражавате съзнателно.

— Конан Дойл е любимият ми автор, а неговият герой още дълго ще ни служи за пример. Не се срамувам да го призная. Много млади самоуверени хора ще имат полза да прочетат, и то внимателно, творбите на този автор.

— Кога Шерлок Холмс ще ни посети? Магда непрекъснато ме пита за вас. Днес съм заета, но утре ще ни бъде приятно да ви видим у дома.

— И на двете ли?

— Дори гениалните детективи не могат да знаят всичко — засмя се госпожа Анка.

Неваровни се върна в участъка, затвори се в кабинета си и дълго размишлява върху ситуацията. Вече му беше ясно, че трите бутилки са само уговорен сигнал. Всеки можеше да позвъни в магазина и да поръча два допълнителни литра мляко за собственика на старата кола. Магазинът щеше да приеме поръчката, а на другия ден да достави три бутилки.

Но какво задействуваше този сигнал?

Майорът си даваше сметка, че наблюдението на вилата на улица Акациева няма да даде отговор на този въпрос. Трябваше да се организира наблюдение на нейния собственик, да се изясни къде

пътува той с колата си. Но как да се организира то, след като участъкът в Подлешна не разполагаше дори със служебен мотоциклет?

Еврика! Майорът се чукна по главата. Когато приемаше тази длъжност, в пристъп на великодушие полковникът му бе предложил красив мерцедес. Тогава офицерът отхвърли предложението, като основателно преценяваше, че един началник на малък участък с луксозна кола ще бъде не само смешен, но и направо карикатура образ. Каква работа би му свършила сега тази кола! Майорът реши да напомни на Стария обещанието му, дано отпусне поне някоя стара сирена...

Освен това все по-трудно му беше да води разследването сам, без ничия помощ. Да имаше двама добри разузнавачи... Полковникът може да задели някаква кола, нямаше обаче да му даде и един човек, без да знае защо му е нужен. Не, и дума не можеше да става.

За съжаление майорът не разполагаше с никакви улики, обосноваващи необходимостта от помощник. Имаше само своята интуиция, а установените до този момент факти полковникът би определил като фантазиране. Майорът въздъхна. Трябваше да продължи сам.

Същия ден в участъка се появи Янка Воркуцка. Още преди да отвори уста, Неваровни позна по разширените зеници и прекалено самоуверените движения на момичето, че нещо не е наред.

Янка захвърли с небрежен жест ученическата си чанта на бюрото на майора.

— Ако толкова ви е грижа, сам се ровете из тия тъпи тетрадки.

Майорът я гледаше спокойно и чакаше да види какво ще стане по-нататък.

— От два дни не ходя на училище.

Офицерът мълчеше.

— Повтарям ви, два дни не съм била на училище изобщо не знам дали ще отида повече. Хич не ми пука! И от вас не ми пука, и от попечителството ви.

— Пак сте взели наркотици — каза Неваровни.

— Ами да. Глътнах малко прахчета и сега какво ще ми направите? Ще се друсам, когато си поискам. Не ми пука! Ако не ви харесва, затворете ме долу.

Янка явно се самонавиваше от думите си. Чакаше сама повод да избухне в истерия. Но майорът не се остави да го провокират. Той стана, отвори вратата към съседната стая, в която седяха милиционерите, и рече:

— Капрал Неробис, трябва да изляза за един час. Ако някой ме потърси по телефона, кажете да се обадят по-късно. Госпожица Воркуцка не се чувства добре. Ако се наложи, помогнете ѝ да се прибере вкъщи. Тя ще дойде тук утре.

И майорът излезе бързо, като остави Янка сама.

На другия ден младата наркоманка пак дойде. Беше тиха, спокойна и странно потисната.

— Повече не мога — оплака се тя на майора, — страшно ми е зле.

— Това е глад за наркотици, който ще премине. Отдавна е щял да премине, ако не бяхте му се поддали. А ми обещахте повече да не купувате от ония гадости.

— Думата си удържах. Не съм купувала, нито съм искала от някого. Тогава не претърсихте добре стаята ми. Наскоро разтребвах и открих едно пакетче от моя „хероин“. В първия миг посегнах да го изхвърля на боклука, но все повече и повече се съблзнявах да опитам поне мъничко. Накрая взех цяла доза. Ако не го бях направила, щях да откача.

— Прекалявате.

— Честна дума. Не се чувствавам добре в училище. Най-голямата в класа съм, другите са още съвсем деца. А учителите? Държат се е нас като със сополанковци. Не мога да спя. Заспивам за два, три часа, а после се събуждам и до сутринта не мигвам.

— Веднъж минавах край вас, за да проверя дали улиците са почистени от снега, и видях, че във вашата стая свети. А нямаше и шест часът.

— Винаги ставам преди шест. Още от дете. Все едно кога съм си легнала. Сега обаче е друго. Събуждам се в два, най-късно в три часа.

— А освен това и вкъщи, и в училище скучаете. Скучата увеличава глада за наркотици.

— Откъде знаете? Когато вземах „прахове“ или вдишвах „лепило“, наистина го правех от скука. Поне за миг да бъда щастлива! После пак ми ставаше тъпо и посягах към нова доза. Бих искала да

удържа на думата си и много се измъчвам. Приятелите ми от нашата тайфа, които решиха да оставят наркотиците, са още по-зле. Сигурно защото се друсаха по-често от мене.

— А защо се събуждате преди шест? Как е възможно такова нещо?

— Питайте родителите ми, ако не вярвате. Дори сега, през зимата, когато в шест е още дълбока нощ, ставам. Или си уча уроците, или чета. Като бях малка, водех истинска война да ми позволят да ставам толкова рано. Накрая майка ми се примири с моя начин на живот.

Майорът взе решение. Действително не беше редно да поверява „проследяването“ на любители, но друг изход нямаше. А може би и момичето по този начин по-лесно ще преодолее порока?

— Ако искате да ми помогнете — започна той предпазливо, — бих ви възложил много отговорна задача. Но става дума за служебна тайна и не бива да я споделяте дори с родителите си.

Момичето се усмихна подигравателно. Тоя милиционер наистина вярва, че тя споделя тайните си с родителите! Горещо увери майора:

— Можете да разчитате на мене. Думичка няма да обеля!

— Още повече, че най-малката недискретност може да доведе до сериозна опасност за вас — предупреди я офицерът.

— Заинтригувахте ме, господин майор. За какво става дума?

— От вашия прозорец се виждат съседните вили, нали?

— Не целите. По-скоро фасадите.

— Имате ли бинокъл?

— Баща ми има някъде. Голям, в кожен калъф. Трябва да се поразровя.

— По-добре недейте. Аз ще ви дам. Мъничък, който лесно може да се скрие.

— И с този бинокъл ще следя жителите на съседните вили? — Идеята допадна на момичето.

— Не — поясни майорът, — това едва ли е възможно. Просто ви моля около шест часа, като се събудите, да вземете бинокъла и да проверите колко бутилки с мляко стоят пред прага на вилите, които виждате от прозореца си. Ако забележите, че пред някоя къща има три бутилки мляко, веднага позвънете в участъка и поискайте да ме извикат. Независимо от часа. И аз съм рано пиле.

— Шегувате се май.

— Уверявам ви, че това е извънредно важно за мене.

— Толкова ли е важно кой колко мляко купува?

— В случая да. За съжаление сега не мога да ви кажа нищо повече. Ще добавя само, че от доста време насам аз всеки ден тичам по улица Акациева и проверявам броя на бутилките. Както виждате, имам ви доверие — повече, отколкото на моите хора, на които бих могъл да възложа тази задача. Признавам, че при моите проверки неведнъж се чудех защо у вас лампата светва толкова рано.

— Ама наистина ли не ми се подигравате?

— Никога не съм бил по-сериозен. Честна дума. Много държа на вашето сътрудничество. Но разговорът ни трябва да си остане между нас.

— Щом трябва, ще проверявам.

Неваровни извади бинокъла от бюрото си.

— Театрален ли е? — попита Янка.

— Погледнете през него навън.

— Фантастично! Мога да позная кой върви по Резедава в другия й край, чак до гората — възхищаваше се от ценния предмет момичето.

— Да, той е специален. Такива не се продават по магазините.

— И бинокъла ли да не показвам на никого?

— Разбира се! Всичко, свързано с вашата задача, трябва да остане в най-строга тайна. И тъй, да разчитам ли на вас?

— Просто не знам. След вчерашната сцена...

— Искам да ви вярвам и се надявам да не ме подведете. Вие сте добро момиче. По-добро, отколкото си мислите.

— Откога да започна работа?

— От утре. Ако никъде не видите три бутилки мляко, свържете се с мене и кажете само: „Всичко е наред.“

— А ако има?

— Тогава пак ще се обадите и ще кажете: „Ще дойда след училище.“

— Това парола ли е?

— Да. Да не би някой от домашните да чуе нашия разговор. Той не бива да буди нито подозрения, нито излишно любопитство.

— Разбирам. Мисля, че тези три бутилки също са някаква парола. Така ли е?

— И аз мисля същото. Разчитам с ваша помощ да успея да изясня загадката.

— Тя свързана ли е с убийството на Квасковяк? — искаше да разбере нещо повече заинтригуваното момиче.

— Като че ли да — предпазваше се от категорични формулировки майорът. — Точно затова ви предупредих, че всяка недискретност може да бъде опасна.

— През лятото видях няколко пъти старши сержанта на нашата улица.

— По кое време?

— Много рано. Малко след пет часа. Вървеше бързо към Брезова.

— След няколко дни започва зимната ваканция. Смятате ли да заминете?

— Не.

— И все така рано ли ще се събудате?

— Естествено.

— Значи от утре пристъпваме към работа.

— Тъй вярно, шефе!

Както винаги, на другия ден Неваровни огледа малко след пет часа въпросната вила. Току-що се беше върнал, когато в стаята му влезе дежурният милиционер!

— Търсят ви по телефона.

Офицерът вдигна слушалката и чу:

— Всичко е наред.

XIV.

КОЛАТА НАИСТИНА ЛИ Е ПОВРЕДЕНА?

— Скъпи майоре, що за желания? Лека кола? Нима някой участък в нашето воеводство разполага със собствена кола? Най-много със служебен мотор. Ако ви дам, утре ще дотърчат всички началници и ще ме разкъсат на парчета. Всеки ще твърди като вас, че не може да работи без кола. Поне да знаех защо ви е тази сирена. Впрочем откъде да ви я изкопая?

— Преди два месеца вие сам, другарю полковник, ми предлагате автомобил. И то не някаква си сирена, а луксозен мерцедес.

— Предлагам. И какво от това? Дават ли ти, вземай. Сега нямам. А докъде стигна разследването на убийството на Квасковяк? — Стария дипломатично смени темата и премина към атака.

— Мисля, че не след дълго ще мога да направя подробен рапорт с конкретни резултати.

— От месеци все тая песен слушам.

— Обещахте ми всестранна помощ във воденето на разследването, другарю полковник. А кола не ми давате. Необходими са ми също трима добри оперативни работници.

Капитан Левандовски се намеси:

— Според мене майорът трябва да получи кола.

Неваровни погледна изненадано по-младия си колега. Не очакваше от негова страна помощ. Но лицето на капитана бе непроницаемо.

— Подкрепяте Неваровни, защото вие самият не напредвате. Знаем ви аз.

Левандовски не отговори на предизвикателството. Само поясни:

— Задачата на майора беше да води разследване в Подлешна. Без елементарното транспортно средство, каквото е колата, при тамошните условия се работи трудно. А ако се наложи да проследи някого?

— Да ви се не види! — Не беше ясно дали полковникът наистина се сърди, или се преструва, понеже не му се иска да обеднява и без това скромния автомобилен парк на управлението. — Добре, Неваровни, ще получиш кола. Не сирена, защото такива коли изобщо нямаме. Сигурно варшава, но не нова.

— Само да е в изправност и да няма надпис „милиция“.

— Добре. Ще получиш. А звездичка от небето случайно не искаш ли?

— Не. Само двама добри оперативни работници, непознати в района.

— И дума да не става — отсече полковникът. — Сам се справяй.

Майорът не настоя повече. Сметна, че и без това е постигнал успех. Честно казано, не разчиташе да получи кола и беше готов да вземе на заем някакъв мотоциклет. През зимата с това нямаше проблеми. А сега щеше да има на свое разположение варшава. Ама този Левандовски дали не го подкрепи само за да твърди после, че Неваровни въпреки помощта на управлението не постига резултати? Не е важно. Важното е, че ще разполага с кола. Този път господин капитанът ще бъде здравата измамен.

Неваровни се върна в Подлешна с кола.

Колата действително облекчи работата на участъка. По-бързо и по-лесно правеха проверките из целия немалък район. Неваровни обаче държеше на едно: всяка вечер колата трябваше да бъде оставяна в безупречно техническо състояние. Неробис, който разбираше от „мотори“, не след дълго превърна износената бричка в достоен конкурент на всяка нова кола, току-що слязла от фабричния конвейер.

Дните минаваха. В началото майорът контролираше своята помощничка, но бързо се убеди, че не е необходимо. Всеки ден малко преди шест в неговата стаичка се разнасяше телефонен звън — офицерът бе наредил да му монтират отделен апарат. Вдигаше слушалката, момичето казваше: „Всичко е наред“, и затваряше телефона.

Дойде Коледа, дойде Нова година. Едва на четвърти януари Неваровни чу възбудения глас на Воркуцка:

— Ще дойда след училище. — Момичето не се сдържа да не добави: — А аз си мислех, че ме будалкате, господин майор.

— Разбрах. Много ви благодаря. Елате при мене в участъка около четири часа.

— Добре, ще дойда.

Майорът набързо облече кожухчето си и нахлузи скиорската шапка, с която не се разделяше. Варшавата го очакваше в пълна бойна готовност. Изкара я от дворчето и потегли към столицата. Не бързаше. От предишните си наблюдения офицерът знаеше, че разполага с много време. Най-малко един час. За да избегне обаче евентуалните изненади, за всеки случай предпочиташе да бъде в набелязания наблюдателен пункт по-рано.

Колата премина през селището и излезе на пътя за Варшава. В Избово майорът зави в една странична уличка и разположи колата така, че да вижда идващите от Подлешна автомобили.

Оставаше му само да чака по-нататъшното развитие на събитията.

Минаха почти два часа. Най-сетне майорът видя познатата кола. Запали двигателя и подкара бавно след вартбурга, насочил се към столицата. Вартбургът се движеше бавно, не се опитваше „да се откъсне“ от варшавата. Така двете коли стигнаха до началото на града. Едва на улица Волска предната кола сви наляво. Майорът я последва. Вартбургът измина само двеста метра и влезе в широко отворената порта на един автомобилен сервиз. Колата на офицера продължи и след малко той паркира на известно разстояние.

След десетина минути собственикът на колата излезе от сервиза и тръгна по Волска.

Неваровни го последва отблизо. Видя как мъжът, когото следеше, се качи в трамвая. Колата на офицера от милицията съпроводи трамвая до кръстовището на Алеје Йерозолимске и Круча. Тук Неваровни зави надясно и след малко спря. Предположението му се потвърди. Въпросният човек отиваше към местоработата си. Щом той изчезна във входната врата, милиционерската варшава се върна при авторемонтната работилница.

Майорът слезе от колата и разгледа внимателно околността. През отворената врата на сервиза се виждаше неголямо, зидано хале, в което имаше няколко ремонтирани автомобили. Други коли чакаха реда си на двора. Сред тях беше и старият вартбург. Монтъорите се суетяха по двора и в работилницата.

Майорът прочете фирмата: „Авто и мотоуслуги, инж. Адам Годлевски“.

Замисли се. Откъде му беше познато това име? Негов стар познат? „Клиент“ от многобройните случаи в милицията?

Не. Това име той бе чул съвсем неотдавна. Дали Роман Вятковски не беше споменал именно Адам Годлевски, когато се хвалеше съгласно обичая си в какъв добър автомобилен сервиз работи?

Неваровни се огледа. По улицата вървеше момче, горе-долу дванадесетгодишно. Когато приближи, майорът го заговори:

— Слушай, момчето ми, имам една молба към тебе. Влез в работилницата и кажи на господин Вятковски да излезе на улицата, защото го чака един негов познат.

Момчето изпълни поръчението без колебание. Бързо се върна и обясни:

— Той каза, че ей сега ще дойде. Малко да го почакате.

— Благодаря.

Момчето се дърпаше, но накрая взе монетата от десет злоти — „за кино“.

Докато се появи Черния Ромек, Неваровни се разхожда десетина минути от ъгъла на Волска до сервиза и обратно Вятковски много се учуди, че вижда офицера от милицията. Очаквал бе да завари тук някой от аверите си.

— При мене ли, господин майор?

— Както виждате. Трябвате ми за нещо.

— За вас — винаги, господин началник.

— Познат ли ви е онзи стар вартбург, който оставиха в сервиза за ремонт преди един час?

— Разбира се.

— Какво му липсва?

— Кажи-речи, нищо. Типът трепери над тая браква, макар че може да си купи колкото ще нови коли. Червив е от пари. Знам какво говоря. За няколко милиончета не можеш го купи. А кара такава таратайка. Само за ремонт е дал повече, отколкото струва нова кола. Остава я за ремонт на всеки две-три седмици. Обикновено без нужда. Днес ни караше да проверим спирачната система — уж не работела добре. Проверих, всичко си е наред. Ама какво пречи на шефа да вземе

няколко стотачки повече? А за да е доволен клиентът, Прохон ще почовърка тук-там и ще я изплакне с маркуча.

— Кой е този Прохон?

— Войтек Прохон, автомонтъор. Не мога нищо да кажа, разбира си от работата, ама по тая кола наистина няма какво да се работи.

— И винаги ли е така?

— Е, стара кола, все някога нещо ще се развали. Винаги Прохон работи по вартбурга, собственикът смята, че само той разбира от такива коли. Щото Войтек има същата, само че нова, ей оная, пепелявосивата, до старата браква. — Вятковски посочи една добре поддържана кола до стария вартбург.

— Клиентът кога ще си вземе колата?

— Винаги я оставя сутрин, а си я взема след работа, за да замине за Подлешна. Казах ви, по тая кола няма работа и за половин час.

— Вижте какво, Вятковски, много държа да разбере какъв ще бъде днешният ремонт. Можете ли да ми помогнете?

Черния Ромек се усмихна:

— Милицията вече няма ли си ченгета?

— Имаме, но вие ще свършите това по-добре и по-точно. През оградата се вижда по-лошо.

— Защо пък трябва да го правя?

— Защото аз ви моля — подчерта думата „моля“ майорът. — Когато ме изпрацахте след гостито у вас, ме уверявахте, че в случай на нужда мога да разчитам на вас. Ето, днес се обръщам с молба. Като познат към познат.

— За някой друг пръста си нямаше да мръдна или щях да го избудалкам. Но щом е за вас, господин началник, готово. Само че между нас да си остане. Никому нито думичка!

— И аз държа да остане в тайна.

— Типът сигурно е бутнал човек и е избягал, а? — Вятковски не сдържаше любопитството си. — Кажете де, така слепешката ли да се озъртам?

— И аз не знам много повече. Сам казахте, че този тип е много богат човек. Откъде има толкова мангизи? Сигурно не от дребния си бизнес? — Майорът се уплаши, че е казал прекалено много.

Ала Черния Ромек веднага подхвана:

— Разбирам. Стопанската се е заинтересувала от имането му. Искат да му друснат такъв допълнителен данък, че да му се спуска гьонът. А на милицията са възложили да го проучи. Не са сбъркали. И аз често съм си мислил откъде са тия мангизи. А е скръндза, не ти е работа. Веднъж го помолих за две стотачки, обещах да ги отработя. Ще отида вкъщи и в гаража му ще направя каквото трябва по тая купчина ламарина за бракуване. Да не мислите, че ми даде?

— Кога да се видим?

— Собственикът ще дойде за колата около три. Да се срещнем някъде около четири?

— Но къде?

— Наблизо на Волска има една кръчмичка. Ще поръчате ли нещичко плус селъодката, господин началник?

— Дадено. От мене четвъртинка — обеща Неваровни.

— Аз да тръгвам тогава. Ремонтираме един австрийски опел-рекорд. Собственикът го е смачкал яката, а утре се връща в Австрия. Трябва да работим и нощес. Той обеща, че ако му стегнем колата така, че да стигне до Виена, ще даде на всеки ни по стотачка. И Годлевски даде дума, че също ще притури нещо. Така ще му стегнем количката, че ще стане по-хубава отпреди.

Точно в четири часа Неваровни прекрачи прага на кръчмата. Вятковски седеше на масата. Пред него половин литър водка и две големи порции селъодка със сметана. И две чаши.

— Поръчах направо половинка, та келнерът да не се мъчи да идва два пъти — обясни Черния Ромек. — Трудещите се трябва да се уважават. За ваше здраве, господин началник.

— Наздраве. Само че по-тихо. Защо всички трябва да знаят с кого пиете?

— Това се вика ум! На мене нямаше и да ми хрумне... — Вятковски явно си беше пийнал още преди това. — Не отделях поглед от вартбурга. Като куче от заклано прасе. Щом Прохон отиваше при бракмата, аз — скив! Както ви бях казал, колата си беше съвсем в ред. Войтек регулира малко спирачката и като се възползува от случая, му сви броните.

— Кои?

— Ами ония, тъмночервените. Бяха почти нови.

— Но нали собственикът ще забележи, че липсват?

— А, точно той, сляпа команда, ще забележи. Дойде с нови, пък ще си тръгне с по-кофти. Със същия цвят, ама Войтековите бяха изцапани със смазка.

— По колата личаха ли следи от удар?

— Не съм работил по нея, но така, на око — няма. Корозията си е казала думата на много места. Изобщо тая развалина едва се държи.

— Опел-рекордът, дето го ремонтирате сега, също ли има червени брони?

— Не. Неговите са оригинални, подбрани по цвят към тапицерията.

— При Годлевски много чуждестранни коли ли се ремонтират?

— Има известна клиентела. Той е добър специалист и солидно си гледа работата. Ама като му падне някой бунак, като оня от Подлешна, не е ливада, пооскубва го с някоя и друга стотачка. Чужденците често предпочитат да ремонтират колите си в Полша и да поръчват у нас технически преглед, защото им излиза по-евтино. Има един французин например. Идва във Варшава почти всеки месец. И преди да тръгне на път, винаги посещава нашата работилница. Исква профилактичен преглед на колата си. Казва, че никъде не я стягали така, както във Варшава.

— Каква марка кара?

— Често ги сменя. Напоследък идваше с тъмносиньо волво.

— Май видях във Варшава такава кола. Преди няколко дни. С френски номер.

— Може да е бил той. Оня ден беше в сервиза. Уговориха се с Годлевски да остави утре колата за преглед и смяна на маслото.

— Вие ще работите ли по нея?

— Едва ли. Аз съм зает с австрийската кола. А ако типът действително даде за половинка водка, що да блъскам още? Тридесет и шест часа без почивка? Не съм на постоянна работа, хващам се, когато искам. Прохон сам ще обслужи французина. И предишния път пак той му оправя колата.

С незначителната помощ на майора бутилката бе изпразнена. Черния Ромек не спомена за повече. Напротив, пръв каза:

— Аз трябва да вървя. Адски е смачкан този опел. Направо е чудо, че шофьорът е останал жив. Ако не е бил с предпазен колан, на парчета щяха да го събират по пътя. Благодаря за почерпката, господин

началник. И ако пак има нещо, на Вятковски винаги можете да разчитате.

Майорът плати сметката и също напусна кръчмата. Напоследък имаше късмет. Работата се оказва значително по-проста, отколкото бе предполагал. Просто се заменят автомобилните брони! Неваровни беше сигурен, че волвото, което ще се появи утре в сервиза на Годлевски, също ще има две червени брони. Монтьорът Войчех Прохон ще ги смени с онези от своята кола. Много, проста в техническо отношение манипулация. Но тъкмо най-простите хрумвания се разкриват най-трудно.

Какво контрабандират?

Можеше само да предполага. Най-лесно щеше да е да задържат французина на границата и там да направят щателен обиск на колата му. Но тогава в ръцете на милицията щеше да попадне куриерът — дребна, незначителна брънка от международната верига. Арестуването му би подплашило другите престъпници. Майорът не беше забравил думите на подполковника от Главното управление, че е достатъчно да се отвори един кран, за да не можеш после никого в нищо да обвиниш. Не, засега е по-добре да не се закача чужденецът, като само се предупреди полицията в неговата страна да го държи под око.

Най-важната задача е да се разкрие цялата мрежа. Да се ликвидира така умело, че всички престъпници да бъдат заловени на местопрестъплението. Тези хора са извършили и друго, още по-сериозно престъпление — убили са човек, милиционер, при изпълнение на служебните му задължения. И за това престъпление трябва да се съберат доказателства. Ако се намеси целият следствен апарат, мислеше си Неваровни, главните виновници ще се подплашат.

Затова майорът реши да не уведомява началниците си и да действа все така сам. Предчувствуваше, че последният рунд приближава. Въпрос на дни, най-много на седмици.

Даваше си сметка, че постъпва неправилно и не съвсем по разпоредбите и служебния правилник. Само че вече толкова пъти беше преживявал неуспехи, толкова пъти други бяха изграждали своя успех и по-нататъшната си кариера върху неговата къртовска работа, че този път Неваровни реши да постави всичко на една карта. Или ще спечели сам, или да става каквото ще, дори потоп.

XV.

КАКВО Е ВИДЯЛ МЛЕКАРЯТ?

Дните минаваха. Нищо ново не се случи. Всеки ден Янка Воркуцка се обаждаше с неизменните думи: „Всичко е наред.“ От време на време майорът посещаваше кафе-сладкарница „Маришенка“. Посрещаха го любезно, но малко по-резервирано отпреди. Само лекарят правеше реклама на педагогическите способности на офицера от милицията и непрекъснато му напомняше, че го чака една бутилка коняк.

Като размишляваше трезво върху цялата информация, събрана досега, Неваровни беше наясно, че всъщност не разполага с никакви данни относно престъпната дейност на бандата. Какво пренасят в автомобилните брони? Дали наркотици или долари в банкноти в едната посока и злато на кюлчета и златни монети в другата? Защото и този род контрабанда беше широко разпространена в Полша.

Само едно знаеше със сигурност. Че в Подлешна има явка за прехвърляне на някаква контрабандна стока. Професията, която упражняваше собственикът на интересуващата го вила, показваше, че би могло да става дума за химични вещества или наркотици.

Майорът огледа дискретно вилата и двора. Постройката не беше много голяма. Имаше най-много четири стаи и кухня. Затова пък терасата, под която се помещаваше гаражът, беше голяма. Там спокойно можеха да се поберат две коли. Под цялата сграда имаше и мазе. Що се отнася до надземния етаж, Неваровни лесно откри с помощта на бинокъла си, че там са разположени обикновени жилищни помещения. Ала какво се криеше зад малките прозорчета досами земята?

Една сутрин някой почука на вратата на майора.

— Влезте — отговори офицерът, като си мислеше, че е някой от неговите хора.

На прага стоеше Стефан Зборковски. Държеше в ръка бутилка мляко.

— При такова време — каза той — предпочетох да ви донеса млякото на ръка. Защо да си правите труд.

— Много ви благодаря. — Майорът взе бутилката и я постави на масата.

Зборковски обърна глава, сякаш за да провери дали някой от милиционерите не е в коридора, влезе в стаята и затвори тихо вратата.

— Господин майор... — прошепна.

— Слушам ви? — Неваровни изглеждаше изненадан от поведението на Стефанек.

— Искам да ви кажа нещо. Нещо много важно. Но ме е страх. Ако някой научи, може да остана без работа.

— Дискретността е не само задължение за милиционера, но и негова вродена черта. Говорете спокойно. Най-напред седнете обаче. Цигара?

— Не, благодаря ви. Аз само за момент. — Разносвачът на мляко все пак седна на стола.

— Какво интересно имате да ми казвате?

— Господин началник, съвсем случайно попаднах по дирите на сериозно престъпление.

— Какво е то? — В гласа на офицера прозвуча професионален интерес.

— Май много сериозно...

— Къде? Кой?

— Беше вчера сутринта. Както обикновено, разнасях млякото по Акациева. Когато оставях бутилката на стълбите пред вилата на инженер Белковски, ми се стори, че в гаража свети. Помислих си, че са забравили да угасят лампата. Реших да си тръгна по пътя, но изведнъж ми хрумна: ами ако там е влязъл крадец? За всеки случай реших да проверя. Помнех, че отзад има малко кръгло прозорче. Гледам, не съм сбъркал. В гаража наистина светеше. Приближих се, наведох се, понеже това прозорче е доста ниско, и като погледнах вътре, загубих ума и дума.

— Крадец?

— Сто пъти по-лошо. Господин майор, там има цяла химическа лаборатория. Малка фабрика. Дифузионен апарат, колби, реторти, ректификационна колона. Инженер Белковски и жена му, и двамата в бели престилки, правеха нещо с тези апарати. Добре видях, понеже,

макар че прозорчето е залепено с черна хартия, на едно място се е образувала пролука, широка два пръста.

— Сигурно са произвеждали домашна ракия. — Майорът се престори, че получената информация не го интересува особено.

— Не мисля. Аз съм от село и знам как се прави ракията. Това е нещо много по-лошо.

— Че какво по-лошо? Инженер Белковски има във Варшава лаборатория за медицински анализи. Възможно е да има много работа и да прави част от анализите вкъщи.

— На такива големи апарати? Изключено!

— Не разбирам от медицина.

— Казвам ви, господин майор, не е чиста тая работа. Хората в Подлешна отдавна си шушукат на ухо разни неща за инженер Белковски. Никой не знае откъде има толкова много пари. На сина си купи разкошно беемве, а когато след няколко месеца Анджей натроши автомобила така, че от парчетата не можеше да се сглоби едно цяло, само след три седмици караше ново енесу. Последен модел с ванкелов двигател.

— Явно лабораторията дава добри доходи. Жалко, че не съм химик.

— Не ми ли вярвате, господин началник?

— Как не, вярвам ви, господин Стефанек. Благодаря ви за тази информация. При първия удобен случай ще попитам инженер Белковски какво произвежда в своя гараж.

— Пази боже! — възкликна млекарят.

— Защо?

— Инженерът има дълги ръце. Веднага ще се досети, че само аз съм могъл да го видя.

— Може би сте прав. Но навярно и в поведението на Белковски няма нищо нередно. В крайна сметка нали всеки има право да си купи химическа лаборатория и да си играе на научни експерименти. Често разни любители правят по този начин велики открития. А инженерът не е любител, той е химик по професия. Кой знае дали не се опитва да реши в гаража си някакъв важен научен проблем?

— Такава апаратура, каквато има там, не може да се купи в Полша. Знам, защото един мой роднина, работи като куриер в лабораторията на „Лехия“ във Варшава. Една неделя ме заведе в

завода. Оная техника там изобщо не може да се сравнява със съоръженията в гаража на инженера.

— Заинтригувате ме, Стефанек. Днес също ли работеха?

— Сигурно, защото под вратата се виждаше светла ивица.

— А през прозорчето погледнахте ли?

— Не. Страх ме беше. И без това вчера съм оставил следи върху снега. Добре, че после пак заваля. Дано инженерът не е забелязал нещо.

— Жалко, че не сте погледнали повторно. Може би щяхте да разберете какво вършат.

— Как аз, простият човек, да разбера? Виж, ако отидем двамата с вас...

— Добре, да тръгваме.

— Не днес, господин майор.

— Защо?

— Вече се развиделява. Минава седем часът. Сега нищо няма да видим. Затова пък те ще ни видят. Но утре денят е подходящ.

— Така ли мислите?

— Топло е като напролет. Внезапно затопляне. Като нищо ще завали дъжд. Отдавна не съм виждал такъв януари. Като поваля един ден дъжд, ще измие останалия тук-там сняг. Нощта ще бъде тъмна, никой няма да ни забележи. И следи няма да оставим. А работата е сериозна, господин началник. Стефанек има нюх. Сам ще се убедите и после ще сте ми благодарен. Кой знае, може и някаква награда да капне... Вярвам, няма да забравите Зборковски.

— Как ще ви забравя! Само да има за какво да вземем тази награда. И на вас, и на мене няма да е излишна.

— Когато сме двама, по-спокойно ще е на душата. С вас няма да ме е страх, господин майор. Вие ще погледнете какво правят, а аз ще стоя на пост.

— Чудесна идея! — съгласи се Неваровни.

— Нали? Ще отидем там преди пет — предложи млекарят.

— Защо толкова рано?

— Най-подходящото време за такива разходки е, господин майор. Както и за посещение у инженер Белковски. Нощ, тъмнина, никой не се мотае из улиците. А ние ще надзърнем. Щом разберете какво правят там, следващата нощ може да ги заловите на

местопрестъплението. После вече ще ми е все едно, дори хората да разберат, че пръв съм съобщил на милицията.

— Планът ви е добър. Приемам го. Значи утре в пет?

— Тъй вярно, господин майор. Аз ще дойда с количката от Брезова. Ще се срещнем на кръстовището на Брезова и Акациева.

— Някой да не ни види там?

— Кой? По това време на Акациева няма никой. Впрочем дори да ни види, нека: аз разнасям млякото, а вие проверявате дали всичко е наред. Никой няма да се учуди. Виж, ако ни засекаат в чужд двор, лошо ни се пише. След ъгъла с улица Петнадесети декември има празен парцел. Най-добре ще е да излезете на Акациева и да ме чакате там, господин началник. А после, когато аз дойда от Брезова, само ще подминете няколко къщи и сте при мене. Уж случайна среща.

— Хитро сте го измислили! — похвали събеседника си майорът.

— Аз, господин майор, от два дни мисля какво да направя. Чак ме беше яд, че надзърнах в този гараж. Виках си: „Ти, Стефанек, все си пъхаш носа, дето не трябва. И сега май си нямаше друга работа.“ Накрая обаче реших, че макар и да не е красиво да донасяш, мое задължение е да уведомя милицията.

— Напълно сте прав. — Майорът успокои съмняващия се Зборковски. — Правилно сте постъпили, като дойдохте при мене.

— Но още веднъж ви моля, господин началник — пълна тайна. Дори пред вашите хора. Каквото знае Михалък, знае го и госпожица Еля от „Маришенка“. А после и цяла Подлешна. Начинанието ни ще се провали. У инженера няма да намерим и една епруветка. За половин час ще й види сметката на фабричката си.

— Така ли мислите?

— Ами толкова ли е трудно да отвърти крана и да пусне всичко в канала? Да демонтира апаратите и да ги закара някъде или да ги скрие в къшето? Дори милицията да ги разкрие по-късно, на Белковски нищо не могат да ми направят. Трябва да ги заловим, докато работят. Иначе няма да докажете вината на инженера. Хитра работа е това!

— Според вас какво произвеждат те?

— Понятие нямам.

— Може би наркотици? — подхвърли офицерът. — Ние си мислим, че сме отрязали всички пътища за снабдяване на младите наркомани с отрова, а в същото време се оказва, че някои от тях

продължават, както те казват, да се друсат. Дали не купуват тази гадост от инженера?

Млекарят погледна часовника си. Минаваше седем.

— Утре по това време ще знаете всичко, господин майор. Може и наркотици да са. Аз нямам пипе за това. Но трябва да тръгвам. Остава ми да разнеса още малко мляко. И без това съм закъснял.

— Още веднъж ви благодаря. Значи утре в пет.

— В пет — потвърди Стефанек. — Но — нито дума!

Посещението на симпатичния младеж подобри настроението на майора. То потвърди, че предположенията му са верни. Наближаваше последният рунд от сблъсъка с бандата. Щеше да бъде заловен и убиецът на старши сержант Квасковяк. Беше запълнено последното липсващо звено от веригата. Неваровни знаеше кое е то.

Знаеше също как ще протекат събитията на другия ден. Приготвяше се за тях смело, но без излишен риск. Разбираше, че нему се пада най-трудната роля в операцията. Можеше да разчита на помощ, ала тя щеше да се състои само в изпълняване на заповеди. Инициативата за провеждане на цялата акция бе в негови ръце.

Затова още веднъж, докато беше светло, той обходи района на улица Акациева. После дълго почиства пистолета си. Не беше използвал парчето желязо от шест години. А още от времето на военната конспирация не беше практикувал изваждане на оръжие изпод мишницата. Сега се налагаше да се поупражнява, та ръката да си възвърне предишната сръчност.

В десет часа вечерта при майора се явиха двамата милиционери: капрал Неробис и капрал Анджей Садовски. Началникът на участъка лично провери оръжието им. След това тримата излязоха заедно на проверка по улиците. Минаха по Малинова, Розова и по Акациева се върнаха в участъка. По пътя майорът даде на подчинените си специални заповеди за другия ден. Трябваше да бъдат готови за всякакви изненади. Дори за най-лошото.

До късно през нощта Неваровни писа рапорт до полковника. В него най-подробно изложи всички досегашни постижения на разследването. Документът беше запечатан с надпис „секретно“ и инструкция на плика: „Да се предаде лично на полковника в случай, че умра или изчезна.“ После майорът постави писмото в папката с

кореспонденция за Воеводското управление. Сутринта дежурният милиционер щеше да го намери и изпрати на адресата.

XVI.

УДАРЪТ, КОЙТО НЕ БЕ НАНЕСЕН

Нощта беше тъмна като в рог. Стефан Зборковски имаше право да твърди, че падналият предния ден дъжд ще измие остатъците от снега. Сега, призори, около пет часа, вече не валеше, но до развиделяване имаше много време.

Изглежда, жителите на Подлешна бяха обърнали внимание на млекаря, че количката му ужасно скърца и чак буди хората. Този път добре смазаните колела се въртяха без ни най-малък шум. Когато млекарят излезе от улица Брезова и спря пред вратичката на първата вила на Акациева, иззад тарабите на незастроения парцел се показва някаква сянка. Облечен в кожухчето си, с неизменната скиорска шапка на главата, Неваровни се приближи до количката.

— Добро утро — поздрави той млекаря, — ето ме съгласно уговорката.

— Добро утро — тихо отговори Зборковски — и добро време. Тъмно е, окото да ти извадят, няма да видиш. Онези сигурно работят. Вие, господин началник, се разходете малко по Брезова. Аз ще разнеса бутилките до дома на инженер Белковски и ще проверя дали всичко е наред, а после ще се върна за вас.

— Чудесно — съгласи се офицерът.

Зборковски се върна след пет минути.

— Всичко е наред — поясни. — В гаража свети.

— Погледнахте ли през прозорчето, работят ли?

— Не. Дори не се приближих. Ала през пролуките на гаража ясно се вижда светлина.

Те безшумно се приближиха до вилата на Белковски. Вратичката беше отворена. Явно предвидливият Стефанек я беше оставил така нарочно.

— Нищо не виждам — каза майорът.

— Тихо! — ядоса се млекарят.

— Извинете — прошепна Неваровни.

— Погледнете долния ръб на вратата на гаража — отвърна също с шепот Зборковски. — Свети!

Офицерът забеляза тясна светла ивица досами бетонния под на гаража. Съвсем тъпичка, но ясно видима въпреки плътно затворената врата.

— Ще тръгна пръв — предложи разносвачът, — а вие след мене. Само вървете внимателно.

Промъкнаха се в двора като духове. Зборковски се насочи към терасата с предпазлива стъпка, за да не закачи нещо с крака си. Неваровни го следваше.

Спряха. Закриваше ги високата над два метра стена на терасата. Именно под нея се намираше просторният гараж с тайнствената лаборатория.

— Трябва да се заобиколи от другата страна. Прозорчето е откъм градината — обясни шепнешком млекарят.

Ослушаха се. Беше тихо като на гробище.

— Напред! — Зборковски хвана майора за ръката и двамата се придвижиха предпазливо край стената. Така стигнаха до ъгъла. Разносвачът на мляко подаде глава. Проверяваше дали няма засада. Но наоколо беше спокойно.

Пак изминаха няколко крачки. На един метър над земята имаше доста голямо кръгло прозорче. Наистина бе облепено отвътре с черна хартия. На едно място тя беше скъсана. Пролуката блестеше с ярка светлина.

Зборковски се наведе над прозорчето и дълго гледа вътре. Накрая се изправи, приближи устни до ухото на майора и каза:

— Там са. Вижте сам.

Неваровни се приведе. И в същия миг се чу приглушен вик и шум от падащи тела. Офицерът светкавично се изправи и се обърна с пистолет в ръка.

На земята, преплетени в отчаяна хватка, се мятаха две тела. От най-близкото дърво се откъсна някаква сянка и изтича към вилата с големи скокове. Беше капрал Неробис — майорът му беше наредил да направи точно така. Ала кой беше човекът, който така неочаквано се притече на помощ на Неваровни и стана причина ударът, насочен към главата му, изобщо да не бъде нанесен? Иззад стената на терасата изскочиха още двама души и се включиха в схватката.

Бандитът беше силен, як мъж. Познаваше правилата на ръкопашния бой. Но нямаше никакви шансове срещу четирима и пети, застанал с готов за стрелба пистолет.

Белезниците изщракаха...

Стефан Зборковски стоеше до стената на гаража с оковани ръце. А в човека, който пръв се бе хвърлил върху престъпника, майорът с огромно удивление позна капитан Левандовски. Придружаваха го двама разузнавачи от Воеводското управление.

— За щастие успях навреме. Още секунда, и щяхте да споделите участта на старши сержант Квасковяк. Невероятно лекомислие от ваша страна. Ето с какво щяха да ви разбият главата. — Левандовски вдигна от земята тежък френски ключ.

Майорът се разсмя.

— Моля ви, капитане, ударете ме. — С тези думи той се обърна и понаведе.

— Що за шегги?

— Удряйте! Не се шегувам. С все сила!

Левандовски почука леко по скиорската шапка на по-възрастния си колега. Чу се метален звук.

— Изобщо не рискувах — пак се засмя Неваровни. — Под шапката си имам метална каска. Като ония, с която ходеха нашите момичета, когато преди няколко годиш дебнехме „вампира“ в околностите на Отвоцк и Швидер. Освен това... ето го моя ангел хранител.

Чак сега капитан Левандовски съзря в тъмнината трета фигура. Зад близкото дърво дебнеше капрал Неробис.

— Значи го направихте умишлено, другарю майор? — В гласа на капитана звучеше възхищение. — Признавам, не съм сигурен дали бих се решил на такава крачка.

Неваровни погледна часовника си.

— От компанията липсва някой — отбеляза.

— Мисля, че няма да дойде — обясни капитанът. — Моите хора я задържаха, когато излизаше от квартирата си. Имаше пистолет в чантата. Сега обискират жилището й.

— Елжбета Дорецка, сервитьорката? — Този път изненаданият бе майорът.

— Поне за това лице се е представяла. Както и той за Стефан Зборковски. И ние, другарю майор, не си губихме времето напразно. Но трябва да свършваме. Време е да видим какво прави инженер Белковски.

— Един момент — рече майорът, — нека първо освободя капрал Анджей Садовски от поста му. Защо да мръзне зад бора от другата страна на улицата? Негова задача беше да обезвреди Дорецка. Знаех, че ще дойде, за да помогне на разносвача на мляко да прекарат с количката тялото ми до гората. Сигурно щяха да ме оставят на същото място, където бе намерен Квасковяк. Така ли е, господин Стефанек?

Зборковски мълчеше. Стоеше с наведена глава между двамата охраняващи го милиционери.

— Имам заповед на прокурора за обиск в жилището на Белковски — каза Левандовски.

— Аз също — усмихна се майорът. — Подписана от прокурора в Рушков.

Милицията звъня доста дълго, докато Белковски се реши да отвори. В къщата беше тъмно, но инженерът беше напълно облечен.

— Обиск — обясни лаконично Левандовски.

— Къде е апаратурата за производство на хероин? — попита майорът.

— Не разбирам за какво говорите, господа.

— Не знаете и защо сте станали в четири и половина и сте запалили лампата? Капрал Неробис дежури цялата нощ в градината ви и отбеляза точния час. Вие сте много рано и работливо пиле.

Белковски побледня. Строполи се тежко на близкия стол.

Неваровни изследваше стените, а в главата му се въртяха хитроумните скривалища, които бяха използвали във Варшава ръководителите на Армия крайова и Армия людова, за да съхранят архивите си. Затова сега особено много го интересува тясната пролука между две тухли. Когато пъкна ножа си в нея, стената леко поддаде. Показа се малка, но великолепно обзаведена лаборатория. Там бяха апаратите, за които Зборковски говореше вчера на майора.

— Трябва незабавно да изпратим всичко в Кабинета по криминалистика — каза Неваровни. — Тук непременно има следи от хероин или опиум. Не са могли да ги премахнат напълно, понеже вчера наредих да спрат водата на вилата. Представям си как проклинат

жителите на тази част на Акациева, като въртят напразно крановете! За да не събудя подозренията на Белковски, се наложи да спрем водата и на другите къщи, че и на част от улица Брезова. Неробис, обадете се оттук по телефона, нека пуснат водата.

— Слушам, другарю майор.

— А може би е по-добре — предложи Левандовски — да запечатаме лабораторията и цялата вила? Нека специалистите огледат тази „кухня“ на място и сами демонтират апаратите. Че иначе, току-виж, сме повредили нещо. Съгласен ли сте, другарю майор?

— Разбира се. А какво ще правим със съпругата на инженера?

— Ще задържим и двамата. Тепърва, при следствието, ще се разбере дали Белковска е била съучастничка на съпруга си и до каква степен. Тогава прокурорът евентуално ще отмени нареждането си за запечатване на къщата. Но не преди специалистите да са изследвали лабораторията и да са откарали апаратурата във Варшава. Тя е направо бижу. Дали някой от нашите институти притежава нещо подобно?

— Това сигурно е най-доброто, което може да се купи в Европа. Хероинът е твърде скъпа стока, за да бъде произвеждан чрез занаятчийски методи.

— Съобщиха ми, че при обиска както в стаята, в която е живеела под наем Елжбета Дорецка, така и в нейната гарсонiera във Варшава — информира капиталът, — са открити големи количества опиум. Но къде ли е скрит хероинът, произвеждан понастоящем? Сигурно ще се наложи да претърсим цялата вила още веднъж. Ще извикаме специален екип със съответните апарати. Невинаги може да се разчита на късмета, както стана днес с вас, другарю майор.

— Ще имам такъв късмет до самия край — усмихна се Неваровни. — Нека един от вашите хора отиде в гаража и свали двете брони от старата кола там. Хероинът е в тях. В това скривалище има около два килограма от отровата. Прав ли съм, инженер Белковски?

Собственикът на къщата седеше оклюмал, но сега вдигна глава.

— Защо питате, щом знаете?

— В автомобилни брони ли са укривали хероина? — учуди се Левандовски.

— Да, шайката разполага с няколко, може би дори повече от десет, еднакви червени брони. Укривали са хероина в металните тръбички от конструкцията. Това е било психологически добре

обмислено, защото дори когато митничарите заподозрат нещо, търсят преди всичко под тапицерията. А е трябвало само да се постави коя да е от скобите на бронята в менгеме и да се поусуче с клещи. Тогава тръбата се отваряла достатъчно, за да се сипе вътре или да се изсипе белият прах.

— Сега разбирам цялата операция — каза Левандовски. — Производителите са пълнели всеки ден тръбите, а после пълните брони са се монтирали на кола, заминаваща извън Полша.

— С тази дейност се е занимавал друг член на бандата — някой си Войчех Прохон.

— Да се арестува веднага! — загрижи се капитанът. — Какъв и са домашният му адрес и адресът на местоработата му? Ще се обадя в управлението да тръгнат към него.

— Късно, капитане, късно.

Левандовски погледна майора, както се гледа луд. На какво се радва? Че престъпникът е избягал? Попита обаче:

— Защо?

— По искане на участъка на Гражданската милиция в Подлешна днес в пет часа едно от районните управления във Варшава задържа Прохон.

— Охо! — възкликна капитанът.

Изпратеният в гаража милиционер донесе двете предни брони на вартбурга.

— В тях хвърчи нещо — каза той и разтърси едната.

— Понеже още не е пълна. Прахът се мести свободно. Във втората не мърда нищо — или е пълна, или е съвсем празна и е чакала своя ред.

Обискът беше към края си. Милиционерите изведоха от вилата нейните собственици. Те бяха изпратени под охрана във Воеводското управление във Варшава. Стефан Зборковски и Елжбета Дорецка вече бяха закарани там. Капитан Левандовски и милиционерите от Варшава се приготвиха да се върнат с другата служебна кола.

— Много ви благодаря, капитане — протегна ръка към по-младия си колега Неваровни. — Не знаехте как стоят нещата в действителност, но не се поколебахте да рискувате живота си в защита на моя.

— И вие вероятно бихте направили същото, другарю майор. Ако знаех цялата истина, не бих застанал на пътя ви днес.

— Няма нищо. Помощта ви беше много ценна. Без нея и вашите хора щеше да ми е трудно да се справя с тези четиримата.

— Във всеки случай ви поздравявам, другарю майор. Не зная как сте стигнали до всичко това, извършили сте обаче великолепна работа. Без хитростта, която използвахте, нямаше да ни е лесно да докажем, че Стефан Зборковски е убил Квасковяк.

— А аз се смаях — призна майорът, — когато видяхте с бандита се бори не моят Неробис, а вие. Откъде се взехте в този критичен момент?

Капитан Левандовски отговори с мек тон:

— И двамата си имаме тайни.

Офицерите си стиснаха ръце. Изглежда, от сърце.

Левандовски замина за Варшава. Майор Неваровни се върна в участъка. Чакаше го още много работа. Трябваше да напише подробен рапорт за развилите се събития. Очакваше го също неприятен разговор със сержант Михаляк.

Първият човек, когото майорът срещна в участъка, беше именно младият милиционер.

— Значи е истина?... — попита Михаляк. Не довърши. Знаеше, че майорът и така ще го разбере.

— Истина е. Елжбета Дорецка е била дясната ръка на шефа на бандата, Стефан Зборковски. Заедно са убили Квасковяк, а днес и мене ме чакаше същата участ. Щяха да ме закарат с количката на млекаря и да подхвърлят тялото ми в гората.

— Ужасно! А аз толкова й вярвах... Казваше, че ме обича. Кълнеше се. След два месеца щяхме да се оженим.

— Били сте пешка в ръцете на една хитра престъпничка, сержанте. Вашата любов й е била нужна, за да научава какво става в нашия участък. Въртяла ви е на пръста си, както си иска. Малко оставаше заради вашия дълъг език сега да лежа със строшена глава в гората — там, където сте открили Квасковяк.

— Заради моя дълъг език ли?! — задави се Михаляк.

— А не сте ли казвали на Дорецка, че също като Квасковяк и аз излизам всяка сутрин на тайнствени разходки? Опитвах се да се измъквам от участъка възможно най-тихо, понеже се опасявах, че

някой от вас ще се изгърве. Но вие ме забелязахте и нямахте друга работа, освен да кажете на Елжбета.

Михаляк почервеня и наведе глава, Неваровни обаче не го щадеше.

— Това е било сигнал за бандата, че и аз ставам опасен. Или вече съм открил следата, или съм на път да я открия. Тогава са ми издали смъртна присъда. Чакали са само подходящ случай, безлунна и безснежна нощ. За щастие още от самото начало предвиждах тъкмо таква развитие на нещата и се бях подготвил. При подготовката за днешната акция най-голямата ми грижа беше как да организирам всичко така, че сержант Михаляк да не узнае за нея.

— Какво ще стане с мене?

— Не зная — призна майорът. — Допуснали сте сериозно служебно нарушение. Разкрили сте пред странични лица тайни на разследването. Не ви съдя строго, защото и аз съм бил млад. Зная какво значи да насочиш чувствата си към неподходящ обект. Но не аз, а Воеводското управление ще решава съдбата ви по-нататък.

— Трябва ли да предам оръжието си? — Михаляк беше напълно отчаян.

— За това винаги ще има време. А днес, сержанте, ви чака нощно дежурство. Да не забравите.

XVII. НАУКА ИЛИ ИНТУИЦИЯ?

Този ден на съвещанието у полковника се събраха толкова много хора, че се наложи да се преместят в заседателната зала, тъй като в кабинета на Стария не би се сместила и част от желаещите да присъствуват. Новината за залавянето на убиеца на милиционера от Подлешна се разнесе мълниеносно из цялата сграда. Когато всички се настаниха, полковникът започна:

— Преди да поздравим майор Неваровни за залавянето на убиеца на Квасковяк и ликвидирането на опасната банда, нека той ни разкаже как се стигна до този успех.

Майорът, който се беше подготвил за това изказване, огледа събралите се с триумфиращ поглед и започна.

— Най-важното в работата на офицера от милицията е интуицията, умението да се свързват различните факти и да се правят изводи от привидно незначителни подробности. Не отричам, институтите и кабинетите по криминалистика играят много полезна роля, но теоретичните разсъждения не могат да заменят обикновения професионален нюх. Когато пристигнах в Подлешна, не разполагах с никакви данни. Но усеща недвусмислено, че престъплението не е извършено от местните дребни нарушители на закона, че не е хулиганска постъпка, а убийство, извършено заедно с някой представител на тамошното „висше общество“. Не знаех само защо това убийство е трябвало да осигури на убийците необходимата им безопасност.

Неваровни се намести в креслото, посегна машинално за цигара, ала бързо дръпна ръката си и продължи:

— Тайнствените разходки на старши сержант Квасковяк ме наведоха на мисълта, че той е разкрил много сериозно престъпление и убийците не са имали друг начин да му затворят устата. Пресметнах колко време са траели тези разходки. Излизаше, че престъпникът или

престъпниците живеят в кръг с радиус най-много петстотин метра. Започнах да търся кой или кои са те.

— Като Шерлок Холмс — подхвърли някой от офицерите.

— Горд съм от това сравнение — върна топката Неваровни. — Събирах всевъзможна информация навсякъде, където ми се удаваше възможност. От един дребен крадец с прякор Писчо научих, че Квасковяк е дебнел срещу вилата на доктор Воркуцки. По някакво странно съвпадение разносвачът на мляко Стефан Зборковски също обвини лекаря, като заяви, че е видял горе-долу по същото време, когато е бил убит Квасковяк, да минава по улица Акациева колата на Воркуцки. Понеже от самото начало на всички ни беше ясно, че трупът на старши сержанта е бил откаран в гората след извършване на престъплението на друго място, този факт утежняваше сериозно положението на лекаря, който е и председател на Дружеството на приятелите на Подлешна. По онова време няха основание да се съмнявам в думите на Зборковски и също подозирах Воркуцки. И аферата с младите наркомани свидетелствуваше за вината на лекаря. Тази афера обаче ми помогна да разбера грешката си. Младежите наричаха своите наркотици „хероин“. Когато веднъж при разговор с Воркуцки и Белковски ги попитах какво представлява хероинът, лекарят ми даде доста мъгляво обяснение за действието на наркотика, докато химикът знаеше по въпроса значително повече. Това беше първият сигнал, че трябва да обърнем внимание на собственика на лаборатория за медицински анализи. По-късно задавах същия въпрос на свои познати химици. Нито един от тях, включително специалистите от Главното управление на Гражданската милиция, не знаеха „професионалното име“ на хероина, тоест неговия химически състав. А Белковски го знаеше наизуст.

— Сбъркал е, като го е казал — измърмори някой.

— Рано или късно всеки престъпник прави макар и малка грешка. Милицията трябва да съумее да я забележи и да си направи съответните изводи. А когато вдовицата на Квасковяк си спомни, че веднъж съпругът ѝ я е попитал защо са им на двама самотни хора три бутилки мляко, предположих, че въпросното мляко се оставя пред вилата на химика. Първоначално допусках, че бялата течност е необходима при производството на наркотици. Подполковникът от

Главното управление ми посочи грешката: при производството на героин не се използва мляко.

— Но откъде ви хрумна, че става дума за наркотици?

— Просто интуиция. Наблюдението на вилата и нейния собственик показва, че ако там се произвежда нещо, то трябва да е едновременно и ценно, и с малък обем. И толкова важно, че те не са се поколебали да убият милиционер само и само да запазят тайната. При друго, по-малко ценно производство престъпниците по-скоро биха ликвидирали „фабричката“ или биха я преместили. В същото време в бюлетините на Интерпол се казваше, че международните банди търсят нови места за организиране на производството, както и нови пътища за пренасяне на опиума от Изтока. Тези два факта се свързваха лесно. Разбира се, до последния миг не бях сигурен. Международните банди за търговия с наркотици са организирани на принципа на строгата конспирация. Всеки техен член познава само двама души. Този, от когото получава стоката, и другия, на когото я предава. Никога не познава шефа. Той винаги действа чрез посредник. Точно затова борбата с търговците на наркотици е безкрайно трудна. Не се стига до „върха“. Залавят се дребните рибки.

— Този път беше заловен и „върхът“ — уточни един офицер.

— Далече сме от подобен успех. Провали се само шефът на територията на Полша.

— Продължавайте, другарю майор.

— Бързо се досетих, че трите бутилки мляко, появяващи се от време на време пред прага на Белковски, са просто сигнал, който задействува активността на цялата банда. Следях непрекъснато вилата на химика и установих, че в деня, в който трите бутилки се появяват на прага ѝ, инженерът заминава с колата си за Варшава. Потеглих подир него. Белковски стигна до Волска и там остави колата си в един авторемонтен сервиз.

— Другарю майор, вие сам ли водехте цялото разследване?

— Сам не бих се справил. От Воеводското управление получих кола, но само толкова. Не можех да използвам местните служители на милицията по причини, за които ще говоря малко по-късно. Затова се ползувах „на обществени начала“ от помощта на управителката на кооперативния магазин, нейната дъщеря и дъщерята на доктор Воркуцки, Янина. Понеже живееше близо до химика, Янина всеки ден

ме информираше колко бутилки мляко се оставят за него. Помогнаха ми и двама местни хулигани — споменатият вече Писчо и неговият приятел Роман Вятковски, Черния Ромек. Последният установи, че един автомонтър от сервиза е махнал двете брони от колата на Белковски и е поставил други, от своята кола. Това беше първото конкретно доказателство, че си имаме работа с международна контрабандна шайка.

— А как стигнахте до млекаря? — Любопитството на събралите се нарастваше.

— Просто търсех шефа на бандата. Този, който би могъл да убие старши сержанта. Не допусках, че инженер Белковски е способен на такава отчаяна постъпка. Един химик по-скоро би използвал отрова, а не железен лом. Затова, след като вече знаех, че Белковски е член на бандата и се досещах, че той произвежда хероин, ми се видяха странни думите на Зборковски, който непрекъснато обвиняваше Воркуцки. Управителката на магазина ми даде ценна информация. Никой от дома на Белковски не бил звънял, за да поръча допълнително количество мляко. Значи трите бутилки бяха сигнал. А кой изпраща сигнала? Белковски сам на себе си ли? Щом никой от вилата не поръчваше три бутилки мляко, значи разносвачът Зборковски ги оставя по собствена инициатива. Хората се чудеха също, че богаташ като Белковски кара стар, едва ли не разпадащ се на части вартбург. Би могъл да си купи най-малкото мерцедес. А всичко беше толкова просто. На постоянните ремонти на старата, таратайка никой не е обръщал внимание. Дори собственикът на сервиза, който знаел, че колата си е в ред, но мислел, че просто клиентът прекалено трепери над нея.

— А Елжбета Дорецка, сервитьорката от кафе-сладкарница „Маришенка“? Нея как разкрихте?

— Не беше трудно. Изненадах се, че всички в Подлешна знаят за връзката на красивото момиче с инженера. Той й бил купил жилище, той й бил наел стая в Подлешна. Можеше и истина да е, но защо им беше нужно на тези двамата да афишират до такава степен отношенията си? И ето че в Подлешна пристига нов началник на участъка. На всички им е ясно, че главната му задача е да разкрие убийците на своя предшественик. При това положение бандата е принудена да организира добро разузнаване в самото седалище на милицията, за да знае какво ще прави този новият и дали няма да

попадне на нейните следи. Сервитьорката е познавала Михаляк най-малко от две години. Никога не го е удостоявала с вниманието си. А сега изведнъж, още през първия ден от идването на новия началник на милицията, тя приема благосклонно младежа. Разнасят се клюки за драматичното скъсване с Белковски, а самият Михаляк се хвали, че сватбата ще е около Великден. Ролята на Дорецка ми беше съвсем ясна още от самото начало. А понеже въпреки скъсването с Белковски тя продължаваше да посещава вилата му, като му носеше някакви пакетчета, разбрах всичко.

Неваровни замълча и си взе цигара. Не можа да се овладее. Почти всички присъстващи пушеха. В стаята беше потъмняло от тютюневия дим. Някой стана и отвори прозореца, за да се попроветри. После офицерът продължи:

— От мига, в който научих за трите бутилки, всяка сутрин излизах и обхождах района. Макар че очаквах да видя бутилките пред конкретна врата, добросъвестно проверявах и всички други. Стараех се да излизам от участъка възможно най-тихо, без да ме забележи някой. Но един ден Михаляк ме засече. Възможно е Дорецка да е подхвърлила на влюбения младеж нещо. Възможно е да му е казала, че са видели Неваровни нощем по улиците на Подлешна, а това е опасно и сержантът би трябвало да ме придружава. Искала е да разбере дали вече зная нещо за бандата. Впрочем може Михаляк да ме е видял случайно и после да се е изпуснал пред момичето? В случая важното беше, че моите сутрешни разходки не останаха в тайна и съдбата ми беше предопределена. Трябваше да споделя участта на Квасковяк. Чаках кога и как ще стане това. Не исках да рискувам и се подготвих за евентуално нападение. Подплатих допълнително скиорската си шапка, а най-отвътре сложих стоманена каска. Към кожухчето си заших нещо като бронирана жилетка, мое производство. Бях почти сигурен, че ще ме нападнат отзад, като ме ударят по главата, но не можех да изключа и намушкване с нож.

— Независимо от всичко сте поели огромен риск — отбеляза капитан Левандовски.

— Можех във всеки момент да ликвидирам бандата, но изборият от мене вариант осигуряваше единствения начин да бъдат разкрити убийците на Квасковяк с доказателства, на местопрестъплението. За да изпробвам шапката, няколко пъти я пернах

здравата със солиден чук. По каската не остана и следа. Надявах се, че в критичния момент и тя, и главата ми ще издържат.

— Все пак добре, че не се стигна дотам — каза полковникът.

— Когато разносвачът на мляко Зборковски дойде при мене, за да сподели сензационните си разкрития, разбрах, че решаващият сблъсък приближава. Не повярвах и за миг, че в гаража има лаборатория. Отдавна бях проучил това помещение — и с помощта на бинокъла, и отблизо през прозорчето откъм двора. Освен това млекарят сам се издаде, като употреби специализирани термини — колби, реторти, ректификационна колона, дифузионен апарат. Простият човек, за какъвто се представяше Зборковски, не би могъл да ги знае.

— Бандитът сам се е разкрил!

— Точно така, колега. Но дори да не беше казал тези неща, аз вече си бях изяснил неговата роля. Нямах да ме изненадат неподготвен, бъдете сигурни. Не биваше да допускам обаче сержант Михаляк да научи за подготвяната акция, защото в бездънната си наивност младежът щеше да се изпусне пред годеницата си. Можех да разчитам само на двама от хората си: капралите Неробис и Садовски. Неробис ми вдъхваше по-голямо доверие. Затова поверих на него потрудната роля. Той трябваше да се скрие в градината и да нападне млекаря, щом ме удари. Садовски стоеше на улицата пред вилата и имаше за задача да задържи идващата Елжбета Дорецка. Знаех, че тя те дойде, за да помогне на Зборковски да прекарат тялото ми в гората.

— Колко спокойно говорите за всичко това — забеляза полковникът.

— Защото бях сигурен, че планът ми няма да се провали. С капрала се бяхме уговорили веднага след удара да падна на земята. Разчитах на това, че убиецът ще се наведе, за да провери дали ме е пратил на оня свят. Именно тогава Неробис щеше да го нападне. Аз щях да му се притека на помощ. Моите хора държаха под око вилата на Белковски още от полунощ, за да бъдем подготвени за всеки случай. Това наблюдение ни помогна да се убедим, че и Белковски е замесен в убийството. Инженерът стана рано и в четири и половина запали лампата в гаража. Искаше да ме накара да мисля, че лабораторията работи. С тази светлина се опитаха да ме примамят да се приближа до

вилата и да се наведе над прозорчето — в положение, най-удобно за нанасяне на удар отзад в главата.

— Брр! — трепна майор Ковалски. — Признай си за какво мислеше тогава?

— Боях се само от едно — че в последния момент у него ще се обади съвестта и няма да ме удари. Дълго очаквах този удар. И не го дочаках. Чух приглушен вик й шум от боричкане. Когато се обърнах с пистолет в ръка, бях убеден, че нервите на Неробис не са издържали и той е побързал да дойде на помощ. Не можете да си представите моето изумление, другари, когато в човека, борец се с млекаря, познах капитан Левандовски. И досега не разбирам откъде се взе той там.

— Левандовски сам ще ни разкаже. Но съм длъжен да подчертая — каза полковникът, — че майор Неваровни напълно самостоятелно и без никаква помощ не само изпълни задачата, а и демаскира една опасна банда, за което заслужава най-искрени поздравления.

— Bravo! — не се сдържа един от най-младите участници в съвещанието. Искаше му се дори да изръкопляска, но в последния миг се отказа, тъй като не знаеше как ще приемат този жест на признание към майора сериозните му началници.

Мина без овации, ала всички станаха на крака. Колегите протягаха ръце към Неваровни.

— Е, капитане — обърна се към Левандовски полковникът, — сега е ваш ред. Разкажете ни как се стигна дотам, че сте се оказали в градината на Белковски.

— В началото си мислех, че случаят е много прост. Отмъщение на местните подозрителни типове, на които старши сержантът е пречел да се разгърнат. Признавам, бях се засилил, но слепешката. В резултат се наложи да освободя всички задържани. Просто останах, както се казва, на сухо. Тогава разбрах основното правило, че следователят не може да се ръководи само от собствените си впечатления или от интуицията си, защото доникъде няма да стигне. Съвременното разследване трябва да се опира само на науката и на колективното сътрудничество. Самотният детектив няма да постигне нищо. Епохата на прославените детективи, на пинкертоновците и шерлокхолмсовците, е отминала безвъзвратно.

Неваровни вече отваряше уста да каже нещо заядливо, но се въздържа.

— Проучването на местното общество не ми даде нищо — продължи Левандовски. — Само голи клюки. За разлика от началника на участъка в Подлешна не можех да се занимавам с тях, понеже бях във Варшава. Дадохме за изследване анцуга, който е носел убитият. Благодарение на използването на най-съвременни методи в Кабинета по криминалистика откриха по дрехите на Квасковяк микроскопични следи от мляко. Най-вече по гърба. Знаехме, че Квасковяк никога не е закусвал по анцуг. Преди това винаги се е преобличал. Освен това е пиел не мляко, а кафе с мляко. В същото време не бяха открита следи от кафе. Знаехме също, че тялото на убития е било пренесено в гората и оставено там под едно дърво. Стараехме се да разкрием какво транспортно средство е било използвано. Може би количката на млекаря и оттам са следите от мляко по анцуга?

— Хитро — промърмори Неваровни.

— Така стигнахме до Стефан Зборковски. Заинтересува ни също фактът, че единствено в Подлешна от всички селища край Варшава е организирано разнасяне на мляко по домовете. Дори във Варшава този проблем се решава трудно. Вгледахме се по-отблизо в този бисер на млечната промишленост. Следяхме всяка негова крачка. Сравнително бързо разкрихме двойствения му живот: беден млекар, живеещ в Подлешна в мизерна стаичка, и заможен господин, разбира се, с друго име и съответно променен външен вид, собственик на прекрасно жилище в столицата. Защо такъв човек ще играе ролята на млекар?

Докато следяхме Зборковски, попаднахме на Елжбета Дорецка. Разбрахме, че ги свързват общи интереси. А може би не само интереси? Но това не е толкова важно. Следейки Дорецка, направихме интересни разкрития. Тя поддържаше контакти с чужденци. Винаги с такива, които се връщаха през Полша от юг — от Турция, Гърция или България. Никога с други. Освен това в Подлешна се знаеше, че тя е любовница на инженер-химика Инуш Белковски. Странна двойка. Белковски изобщо не посещаваше приятелката си, на която уж тъкмо той бил купил хубаво жилище в центъра на столицата. Затова пък постоянен гост в нейната гарсонiera беше... Стефан Зборковски. Моите сътрудници установиха, че Дорецка често посещава вилата на Белковски, като винаги носи някакви пакетчета. Открихме също, че тази госпожица има техническо образование — химически лаборант. А

понеже и ние четем бюлетините на Интерпол за борбата с наркоманията, нищо чудно, че и в моята стая замириса на хероин.

— А намесата ви в критичния момент в градината? — попита някой от залата.

— Много просто. Следяхме денем и нощем както вилата на химика, така и всяка крачка на разносвача на мляко. Признавам, допуснахме грешка. Моите хора не са обърнали внимание на броя на бутилките мляко, които Зборковски оставя пред прага на вилата. Впрочем това не ни беше нужно. Затова пък веднага ме информираха, че майор Неваровни също подозира млекаря и следи инженера. Това беше много удобно за мене, защото отвличаше вниманието от моите хора. Същевременно не можех да се начудя на лекомислието на началника на участъка и все повече се безпокоях за живота му.

— Съвсем не бях лекомислен — прекъсна го майорът. — Грешите.

— Сега знам, че е така — лоялно се съгласи Левандовски, — тогава обаче не знаех за вашата „скиорска“ шапка и бронираната ви жилетка под форма на кожух. Тъй че, когато един от разузнавачите ме уведоми, че майорът е водил поверителен разговор с млекаря, разбрах, че Зборковски подготвя засада на майора, за да му види сметката, също както на неговия предшественик. Ала като имах предвид колко е чувствителен майорът, пък и нашите не най-добри лични отношения... С една дума, реших да разиграя партията другояче. Зборковски поставя клопка за Неваровни, аз ще поставя клопка за него. Като в песента: аз гоня тебе, ти гониш друг...

Понеже си давах сметка за опасността, която грози майор Неваровни, реших лично да се намеся в критичния момент. Взех със себе си двама от моите най-опитни и физически най-яки хора. През цялото време поддържахме радиовръзка помежду си. Така разбрахме, че офицерът и млекарят са се срещнали на ъгъла на Брезова и Акациева. А ние бяхме залегнали зад живия плет около вилата на Белковски.

— Откога бяхте там?

— Заехме поста си около пет часа. Когато нямаше опасност да ни забележи някой. Аз лежах на три метра от вратичката, през която Зборковски въведе майора. Щом стигнаха до вратата на гаража, скочих

и ги последвах. Знаех, че докато млекарят върви отпред, няма опасност за майора.

— И аз го знаех — потвърди Неваровни. — Знаех също, че Зборковски пръв ще надникне през прозорчето, за да не го заподозра.

— Когато млекарят се наведе, аз стоях на ъгъла на гаража. На два метра от вас. Видях как си сменят местата. Тогава излязох от укритието си. Бях сигурен, че обсебен от мисълта за убийството, престъпникът не вижда никого и нищо освен жертвата си. Като глухар през любовния период...

— Глухарите не се убиват взаимно, това е „обичай“ на хората...

— Забелязах — продължи разказа си Левандовски, — че Зборковски посяга към джоба си и изважда тежък френски ключ. Вдига го. Тогава скочих. Удар по китката на бандита, ключът полита на земята. Искан да обезвредя нападателя, но той също нанася удар. Падаме на земята, вкопчени един в друг. След това капрал Неробис и моите хора обезвредиха убиеца на Квасковяк. Сигурен съм, че старши сержантът е загинал на същото място и по същия начин.

— А Дорецка?

— Оказа се, че тя е останала да ноцува в Подлешна. От четири и половина часа двама разузнавачи я чакаха пред квартирата ѝ. Щом се показала на вратата, единият грабнал чантата ѝ, а другият я обездвижил така сръчно, че красивата Елжбетка не успяла дори да извика. Бях получил съобщението, че Дорецка има оръжие и седи с белезници в радиоколата, още преди майорът и Зборковски да стигнат до вилата.

— Браво! — Този път Неваровни поздрави своя доскорошен съперник.

— Не зная и не съм сигурен дали изобщо някога ще разберем кой е бил инициаторът да се организира производство на хероин на територията на Полша. Дали Стефан Зборковски е стигнал до това хрумване сам, по време на пребиваването си в Съединените щати, или някоя контрабандна шайка е установила контакт с него? Факт е обаче, че симпатичният „Стефанек“ е станал агент, отговарящ за Полша с поръчение да организира в нашата страна контрабандна мрежа и да измисли начин за безопасно изнасяне на произведения наркотик извън страната.

— Длъжни сме да признаем, че Зборковски се е справил добре със задачата си!

— Хрумването да се установи производството на хероин в Подлешна и да се събира наркотикът в автомобилни брони не е било лошо — съгласи се капитанът. — Освен това цялата мрежа е била организирана съгласно използвания в другите банди принцип. Всеки неин член познава само своя предшественик, никога — своя приемник. Знае само къде трябва да достави стоката, но няма представа кой я получава. Именно затова борбата с контрабандистите на наркотици е толкова трудна. Ако не греша, още не се е случвало Интерпол или полицията на някоя западна страна да стигнат до самия „връх“ на бандата. Обикновено залавят само отделни хора.

— Толкова по-голям е успехът на майор Неваровни. И вашият, другарю капитан — отбеляза полковникът.

Капитанът не беше настроен оптимистично:

— Нека не се заблуждаваме. Ние действително ликвидирахме мрежата в Полша и пресякохме един от пътищата, по който наркотиците преминават от Изток на Запад. Но и този път въпросът ще опре до Зборковски и французина, който е откарвал хероина извън Полша. Въпреки несъмнените загуби „връхът“ на организацията ще остане незасегнат и едва ли ще прекъсне престъпната си дейност. Ще се търсят нови пътища и начини на контрабанда, ще се монтират нови производствени звена. Да се надяваме, че за дълго ще се откажат да организират контрабандно трасе през Полша. Ако аз знаех — завърши скромно експозето си капитан Левандовски, — че майор Неваровни е разкрил цялата банда и също залага клопка на разносвача на мляко, нямаше да му се изпреча на пътя. Впрочем за мене беше по-лесно да действам, защото разполагах с целия апарат на управлението. Той беше сам. И при това работеше на непознат терен.

— И двамата имахте определена задача, и двамата се справихте отлично. А че всеки стигна до успеха по собствен път, не е важно. Благодаря и на двамата и с това закривам днешното съвещание.

— А какво ще стане с майор Неваровни? — попита подполковникът от Главното управление на милицията.

— Предполагам, че той ще поиска да остане в Подлешна до края на учебната година — отвърна Стария. — На първо място — за да направи хора от „своите“ наркомани. Поне от някои. При това

положение не можем да отхвърлим неговите съображения. Освен това — полковникът се поусмихна — до мене достигнаха неофициални вестии, че майорът има за решаване в Подлешна известни семейни проблеми. За по-късно нямам възражения той да премине на работа в Главното управление, във вашето звено за борба с наркоманията. А може би не е зле и в нашето управление да организираме такова звено?

— Аз? Семейни проблеми? — заекна майор Неваровни, но след като помисли малко, добави тихо: — Може пък и да си прав. Само че откъде знаеш всичко това?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.